

בנק ירושלים

**דוח על הסיכונים:
גילוי בהתאם לנדבך 3
ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 31 בדצמבר 2020**

הדוח על הסיכונים ומידע פיקוחי נוסף בדבר הון פיקוחי על פי הוראות באזל III הכולל תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו על ידי הבנק נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.bankjerusalem.co.il> כמו כן, הדוח על הסיכונים של הבנק נמצא באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il.

תוכן העניינים

עמוד

2	תוכן העניינים
3	אינדקס טבלאות הגילוי
5	מידע צופה פני עתיד
12	חלק 2 – יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
26	חלק 3 – הרכב ההון והלימות ההון
41	חלק 4 – יחס המינוף
43	חלק 5 – סיכון אשראי
70	חלק 5א – סיכון אשראי של צד נגדי
75	חלק 6 – סיכון שוק
84	חלק 6א – סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר
90	חלק 6ב – מניות וקרנות
92	חלק 7 – סיכון נזילות
101	חלק 8 – סיכון תפעולי
106	חלק 9 – סיכונים אחרים
109	חלק 10 – תגמול
110	תוספת א' – קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים
115	נספחים

אינדקס טבלאות הגילוי

פרק	טבלה מס'	נושא	עמוד
2	טבלה 1:	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)	12
	טבלה 2:	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)	23
	טבלה 3:	נכסי סיכון לפי חלוקה לפעילויות עסקיות	24
	טבלה 4:	תנועה בנכסי סיכון משוקללים	25
3	טבלה 5:	תמצית הרכב ההון הרגולטורי לצורך חישוב יחס הון	28
	טבלה 6:	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)	29
	טבלה 7:	דוח תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי	35
	טבלה 8:	חישוב יחס ההון	38
4	טבלה 9:	ניתוח השפעת השינויים על יחס הון עצמי רובד 1	38
	טבלה 10:	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)	41
	טבלה 11:	יחס המינוף (LR2)	42
	טבלה 12:	חובות אשר בוצעה לגביהם דחיית תשלומים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ואשר לא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים	49
5	טבלה 13:	סיכון אשראי לאנשים פרטיים	54
	טבלה 14:	התפתחות ביצועי האשראי לדיור ומדדי ביצוע עיקריים	56
	טבלה 15:	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)	57
	טבלה 16:	התפתחות תיק האשראי	58
	טבלה 17:	סיכון אשראי לפי ענפי משק	59
	טבלה 18:	פירוט החשיפות לפי יתרת תקופה חוזית לפירעון	61
	טבלה 19:	פירוט חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים	62
	טבלה 20:	נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)	65
	טבלה 21:	טבלת המיפוי לדירוגי חברות הדירוג הבינלאומיות המוכרות	66
	טבלה 22:	חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)	67
א5	טבלה 23:	חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)	68
	טבלה 24:	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)	71
	טבלה 25:	הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CCR2) (CVA)	71
	טבלה 26:	חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)	72
	טבלה 27:	חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)	73
	טבלה 28:	חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)	74
	טבלה 29:	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)	78
6	טבלה 30:	נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה	80
	טבלה 31:	פירוט החשיפה במונחי VAR	83
	טבלה 32:	שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק	86
א6	טבלה 33:	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם ¹ של הבנק	87
	טבלה 34:	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית	88
	טבלה 35:	חשיפה כוללת של הבנק לשינויים בשיעורי הריבית	89
ב6	טבלה 36:	היתרה המאזנית של ההשקעות במניות בתיק הבנקאי ושווין ההוגן של השקעות אלו	90
	טבלה 37:	השקעות הבנק במניות בתיק הבנקאי ודרישות ההון בגינן	91
7	טבלה 38:	מתכונת גילוי על יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)	93
	טבלה 39:	מלאי נכסים נזילים	97
	טבלה 40:	סוגי פיקדונות לפי סוג המפקיד על בסיס מאוחד	99
	טבלה 41:	פיקדונות הציבור לפי גודל על בסיס מאוחד	99
	טבלה 42:	סיכום של נכסים משועבדים ולא משועבדים	100
תוספת א'	טבלה 43:	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (L1)	110
	טבלה 44:	הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)	112
	טבלה 45:	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (L12)	114
	טבלה 46:	מילון מונחים	115
	טבלה 47:	אינדקס	121

הדוח על הסיכונים - כללי

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020 (להלן: "דוח על הסיכונים"). הדוח על הסיכונים, ערוך בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

דוח על הסיכונים זה כולל מידע נלווה ומשלים לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק ירושלים בע"מ.

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון, תהליכי הערכת הסיכון.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

לעניין השפעת התפשטות נגיף הקורונה על הבנק ראה להלן פרק סיכונים מובילים ומתפתחים, פרקים רלוונטיים נוספים בהמשך, פרקים 1.6 ו- 2.1 לדוח הדירקטוריון וההנהלה לדוח כספי לשנת 2020, וביאור 34 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020.

בעז ליבוביץ

סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

גיל טופז

מנהל כללי

זאב נהרי

יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח: 9 במרץ 2021

מטרה ועקרונות הגילוי

המידע שנכלל בדוח זה כולל את דרישות הגילוי שנקבעו בהוראת הדיווח לציבור 651 "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים" של בנק ישראל שמבוססת על פרסומים של וועידת באזל (להלן: נדבך 3) ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות הגילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (ה-FSF) ודרישות הגילוי שפורסמו על ידי צוות משימה (ה-EDTF) שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (ה-FSB) לשיפור פרקטיקות הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים (להלן: EDTF). כמו כן, נכללו דרישות הגילוי הנוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (להלן: מידע אחר).

לאור זאת, הדוח כולל, בין היתר, את דרישות הגילוי הבאות, ככל שרלוונטי:

- גילוי מפורט על הסיכונים והחשיפות אליהם חשוף הבנק ואופן ניהולם;
- גילויים כמותיים על דרישות ההון ועל נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, שוק ותפעולי;
- גילוי על חשיפות לסיכונים האחרים אליהם חשוף הבנק מעצם טבען של הפעילויות העסקיות שלו, כגון: סיכון נזילות, סיכון משפטי, סיכון ציות ואיסור הלבנת הון, סיכון רגולטורי וסיכון סביבתי;
- מידע כמותי ואיכותי בדבר שינויים משמעותיים שחלו בחשיפות הבנק לסיכונים אלה ואחרים ואופן ניהולן;
- גילויים מכוח המלצות של EDTF ומקורות אחרים כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים ושינויים מהותיים במידע איכותי שנדרש מכוח המלצות כאמור.
- גילוי מיוחד על השפעת נגיף הקורונה, הסיכונים אליהם חשוף הבנק והאופן שבו פועלים כדי לנהל סיכונים אלה.

הדוח נערך בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:

- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופות המקבילות בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
- המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמשים בסיס לחישובים של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
- מידע רלוונטי נוסף בדבר חשיפה לסיכונים מסוימים והיבטים נוספים שהגילוי לגביהם נדרש בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, ניתן למצוא בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות מהווה מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו, במידה ונכללו, במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, במיוחד בעת הנוכחית, בגין מגיפת הקורונה, לרבות, בין היתר, כתוצאה מאירועים כלכליים חריגים, כגון: שינויים קיצוניים בשיעורי הריבית, פיחות/תיסוף המטבע והאינפלציה וכן אירועים מדיניים/ביטחוניים בלתי צפויים אשר יכולים לשנות את התנהגות הציבור הן מההיבט של היקף לקיחת האשראי, פירעונו המוקדם, מיחזורו או קשיים בפירעונו השוטף בכל מגזרי הפעילות של הבנק והן מההיבט של יכולת גיוס המקורות. כמו כן, שינויים ברגולציה או בהוראות חקיקה, הוראות גורמי פיקוח והתנהגות מתחרים עשויים להשפיע על פעילות הבנק.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "צפוי", "עשוי", "עלול", "הערכה" וביטויים דומים להם. המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא עובדות עבר.

ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר כוללים בין היתר:

- מיזוגים ורכישות במערכת הבנקאית והשפעתם על מבנה התחרות בענף.

- השפעת שינויים בהוראות רגולטוריות על טעמי הלקוחות ו/או על היקף הפעילות במערכת הבנקאית ומבנה התחרות בה ו/או על רווחיות הבנק.
- יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו. הבנק נמצא במהלך לעדכון האסטרטגיה שלו.
- תגובות לא חזויות של גורמים נוספים (לקוחות, מתחרים ועוד) הפועלים בסביבה העסקית של הבנק.
- התממשות בעתיד של תחזיות ענפיות ושל תחזיות מאקרו כלכליות בהתאם להערכות מוקדמות של הבנק.
- תוצאות אפשריות של הליכים משפטיים.
- שינוי בטעמי הצרכנים ו/או בהתנהגותם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על הערכות מקצועיות של הבנק, על תחזיות מאקרו כלכליות של חזאים בדבר מצב המשק והסביבה העסקית, על פרסומים והערכות של גורמים בענף ועל ניתוחים סטטיסטיים שעורך הבנק לגבי התנהגות לקוחותיו. האמור משקף את נקודת המבט של הבנק והחברות הבנות שלו במועד עריכת הדוחות הכספיים בנוגע לאירועים עתידיים, המבוססת על הערכות שאינן ודאיות. מנתונים והערכות אלה נגזרות הערכות הבנק והחברות הבנות שלו והתכניות העסקיות שלהם. כאמור לעיל, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי ולהשליך על התממשות התכניות העסקיות או להביא לשינוי בתכניות אלה.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה.

מסגרת הוראות רגולטוריות

בנק ירושלים בע"מ מפוקח על ידי בנק ישראל (להלן: "הפיקוח על הבנקים"), אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון הפיקוחיות המינימאליות בישראל, וכן קובע מסגרת הוראות רגולטוריות לניהול בנקאי תקין ולדיווח.

הוראות חוק ורגולציה אשר חלות על הבנק ואשר התקבלו עד למועד פרסום הדוח השנתי של הבנק תוארו בדוח השנתי של הבנק. להלן בתמצית פירוט שינויי חקיקה ופיקוח רלוונטיים לתקופת הדוח אשר משפיעים או עשויים להשפיע באופן משמעותי על פעילות הבנק. דגש מיוחד ניתן בסקירה להנחיות וההקלות שפורסמו על ידי בנק ישראל והרגולטורים האחרים בעקבות אירוע התפשטות נגיף הקורונה.

הוראות רגולטוריות לעניין הקלות זמניות לאור מצב החירום (התמודדות עם וירוס הקורונה)

- א. לאור הנסיבות המיוחדות וההגבלות המוטלות על המשק בימי הקורונה (בין אם סגרים ובין מגבלות אחרות, קלות יותר), אשר מחד גרמו לכך שהגורמים במשק עובדים בכוח אדם מצומצם שלא מאפשר לבצע את כל המטלות הרגולטוריות הקיימות במועדים הקבועים לכך, ומאידך לא מאפשרים הגעה פיזית של אנשים לצורך ביצוע מטלות רגולטוריות, פרסמו רגולטורים שונים שורת הקלות ודחיות מועדים המחויבות מהנסיבות לעיל.
- ב. בין היתר, נתנה הרשות לני"ע הקלות לעניין מועדי העברת דיווחים אליה בנושאים שונים, ניתנו היתרים של משרד העבודה לגבי העסקה בשעות נוספות וניהול כמות העובדים שרשאים להגיע לעבודה, ועוד.
- ג. כחלק מההקלות האמורות, פרסם בנק ישראל שורה ארוכה של הקלות לבנקים בתחומים שונים (במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 250 וגם באמצעות מכתבים והנחות פרטניים נוספים). הוראות אלו מתעדכנות מידי פעם, בהתאם לצורך, כפי שנקבע על ידי בנק ישראל ולבקשות המופנות אליו מהגופים המפוקחים וגורמים אחרים. זולת אם צוין אחרת, נכון למועד פרסום הדו"ח הכספי, תוקף נוהל בנקאי תקין מס' 250, בו נקבעו ההתאמות הזמניות אשר עיקרן יפורט להלן, הינו 31 במרץ, 2021. ביום 7 במרץ, 2021, האריך בנק ישראל את תוקף הוראת השעה בתקופה נוספת של שישה חודשים.
- ד. ככלל, תוקף ההקלות שניתנו ע"י הפיקוח על הבנקים נקבע עד ליום 30 בספטמבר 2020, אך לאור הגל הנוסף של הקורונה, הוארכו הרוב המוחלט של ההקלות האמורות עד ליום 31 במרץ, 2021, וחלקן אף עוגן כהסדר קבוע בהוראות ניהול בנקאי תקין השונות. הבנק ממשיך לעקוב אחר עדכון והארכת תוקף ההקלות.

לפירוט נרחב של ההנחיות וההקלות שפורסמו על ידי בנק ישראל והרגולטורים האחרים בעקבות אירוע התפשטות נגיף הקורונה ראה [ביאור 37 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

מעבר לרגולציה שהותאמה לתקופת התפשטות נגיף הקורונה, להלן, בתמצית, פירוט של עיקרי שינויי חקיקה (לרבות הוראות של המפקח על הבנקים) רלוונטיים לתקופת הדיווח אשר משפיעים או עשויים להשפיע באופן משמעותי על פעילות הבנק:

נוהל בנקאי תקין מס' 201 בנושא מדידה והלימות הון

יעדי ההון המזעריים עודכנו, כך שביחס לתאגיד בנקאי בסדר הגודל של בנק ירושלים, יחס הון רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים לא יפחת מ-8% ויחס ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים לא יפחת מ-11.5%. תחולת ההקלה תהיה בתוקף עד תום 24 חודשים מתום תוקף נוהל בנקאי תקין מס' 250, ובלבד שיחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון במועד תום תוקף ההוראה או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי, לפי הנמוך מבין השניים. ביום 7 במרץ, 2021, עדכן בנק ישראל את הוראת השעה, כך שנקבע כי לתקופה של שישה חודשים מתום תקופת המעבר, הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3 נקודות האחוז מיחס ההון

המזערי לא תחשב כחריגה מהוראת השעה.

תיקון לנוהל בנקאי תקין מס' 218 בנושא "יחס מינוף"

על מנת שלא ייווצר מצב בו עקב מגבלת יחס מינוף ימנע תאגיד בנקאי מלהעניק אשראי ללקוחותיו, בנק ישראל מפחית את יחס המינוף, כך שביחס לתאגיד בנקאי בסדר הגודל של בנק ירושלים, תחול הפחתה של מחצית נקודת אחוז אחת ל-4.5%.

נוהל בנקאי תקין מס' 307 בנושא "פונקציית הביקורת הפנימית"

לפי הוראת הנהל, פונקציית הביקורת הפנימית אמורה להיסקר באופן בלתי תלוי אחת לחמש שנים. במסגרת ההקלה נקבע, כי היה ותקופת חמש השנים מסתיימת בשנת 2020, רשאי התאגיד הבנקאי להאריך את התקופה בשישה חודשים.

נוהל בנקאי תקין מס' 315 בנושא מגבלת חבות ענפית

בנקים יוכלו להגדיל את האשראי לענף הבינוני והנדל"ן, כך שסך האשראי (בניכוי חבויות לתשתיות לאומיות) יעלה משיעור של 20% ל-22% מסך כל חבויות הציבור לבנק. (עם תום תוקף ההוראה, תמשיך ההקלה לחול עוד 24 חודשים ובלבד ששיעור החבות לא יעלה על השיעור במועד תום תוקף ההוראה). בעדכון מיום 7 בינואר, 2021 נקבע עדכון להטבות כך שתוקף ההקלה הוארך לחמש שנים, ולפיה מגבלת אשראי לענף בינוני ונדל"ן בניכוי חבויות לתשתיות לאומיות תעלה משיעור של 20% ל-22% מסך כל חבויות הציבור ומגבלת האשראי לענף בינוני ונדל"ן תעלה משיעור של 24% ל-26% מסך כל חבויות הציבור.

נוהל בנקאי תקין מס' 325 בנושא ניהול מסגרות אשראי בחשבונות עובר ושב

מכיוון שצפוי כי בימים אלו יותר לקוחות ייקלעו לקשיים תזרימיים, נקבע כי בנקים יוכלו לכבד חיובים של לקוחות שחרגו ממסגרת האשראי שהועמדה להם עד חריגה בגובה של 5,000 ש"ח ל"אשראי לאנשים פרטיים" ו-100,000 ש"ח ל"אשראי מסחרי", למשך 3 ימים ממועד היווצרות החריגה.

נוהל בנקאי תקין מס' 326 בנושא ליווי פיננסי

בוטלה הדרישה לפיה הבנק נדרש להוציא לרוכש ערבות בגין סכום ששולם באמצעות שובר התשלום המקורי בתוך 14 ימי עסקים מיום התשלום.

נוהל בנקאי תקין מס' 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור

הבנק רשאי לאשר הלוואה לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין עד לשיעור מימון של 70% בכפוף להצהרת הלווה כי הלוואה אינה מיועדת למטרת רכישת דירה נוספת. כמו כן, הבנק רשאי להתחשב בסכום הממוצע של הכנסת הלווה בשלושת החודשים שקדמו ליציאתו לחל"ת או לירידה למשרה חלקית בשל משבר הקורונה בהתקיים תנאים מסוימים. וכן עדכון אשר מבטל את דרישות ההון של נקודת אחוז נוספת על הלוואות לדיור שהועמדו בתקופת המשבר.

נוהל בנקאי תקין מס' 331 בנושא חלוקת דיבידנד על ידי תאגידים בנקאיים

בתיקון לנוהל הוסבה שימת הלב לדברי ההסבר לתיקון להוראה 201 מיום 31 במרץ, 2020 (פורסמו במסגרת חוזר ב"י 2612), אשר הפחית את יחסי ההון המזעריים, כפי שפורט תחת תיאור התיקון להוראה 201 לעיל.

נוהל בנקאי תקין מס' 350 בנושא "ניהול סיכונים תפעוליים"

במסגרת הנוהל נקבע כי תאגיד בנקאי נדרש לבצע סקר סיכונים תפעוליים לפחות אחת לשלוש שנים. במסגרת ההקלה נקבע כי היה ותקופת השלוש שנים מסתיימת בשנת 2020, רשאי התאגיד הבנקאי להאריך את פרק הזמן בשישה חודשים.

נוהל בנקאי תקין מס' 355 בנושא המשכיות עסקית

בנוהל הותר לתאגיד בנקאי לפעול במתכונת מצומצמת ולפתוח לקהל רק חלק מהסניפים. שיעור הסניפים הפתוחים השתנה מספר פעמים, בהתאם לחומרת מצב החירום שהוגדר בארץ במועד עדכון המגבלה מפעם לפעם. השירותים ניתנים בסניפים בכפוף לתיאום תור מראש, זולת סוגי לקוחות וסוגי מקרים שלגביהם יינתן שירות אף ללא תיאום תור מראש והדבר יפורסם באתר האינטרנט של הבנק.

נוהל בנקאי תקין מס' 357 בנושא ניהול טכנולוגיית המידע

תאגיד בנקאי רשאי להאריך את התקופה לביצוע סקר בטיחות עבור מערכות שמחויבות לבצע סקר אחת ל-18 חודש, לכל היותר

בשישה חודשים נוספים מהמועד הקבוע בנהל.

נוהל בנקאי תקין מס' 360 בנושא "רוטציה וחופשה רציפה"

במסגרת הנהל נקבע כי על התאגיד הבנקאי לוודא כי עובדיו נוטלים חופשה רציפה מעבודתם, כפי שמפורט בנהל. במסגרת ההוראה נקבע כי על עובדי התאגיד הבנקאי, אשר בין החודשים מרץ למאי 2020 עבדו מספר ימים מצומצם, וביתר הימים שהו בחופשה, לא תחול החובה לצאת לחופשה רציפה נוספת, אלא כפי שפורט בהוראה.

נוהל בנקאי תקין מס' 367 בנושא בנקאות בתקשורת ונוהל בנקאי תקין מס' 420 בנושא משלוח הודעות בתקשורת

כדי לסייע בהנגשת ערוצי התקשורת הקיימים ללקוחות בעת הזו, נקבע כי הבנק רשאי לשלוח בערוצי בנקאות בתקשורת הודעות ללקוחותיו המציעות להם להצטרף לשירותים אלו ומנחות אותם כיצד לבצע זאת או מציעות להם להנפיק כרטיס חיוב, גם אם הלקוח אינו צד להסכם בנקאות בתקשורת בערוצים אלו או שאין ברשותו כרטיס חיוב אחר שהונפק על ידי הבנק. כמו כן, הוגדלו היקפי הפעילות שביחס אליהם יחולו ההקלות לעניין זיהוי ואימות מ50,000 ש"ח ל100,000 ש"ח.

נוהל בנקאי תקין מס' 411 בנושא ניהול סיכוני איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

ניתנו מספר הקלות לעניין אופן זיהוי לקוחות לצורך הקלה על הפעילות ומתן השירות.

נוהל בנקאי תקין מס' 426 בנושא מתן מענה טלפוני אנושי מקצועי

הגדרת "אזרח ותיק" עודכנה כך שהגיל המינימלי ממנו יקבל הלקוח קדימות בתור במענה הטלפוני יהיה 70 במקום 75.

נוהל בנקאי תקין מס' 432 בנושא העברת פעילות וסגירת חשבון של לקוח

הוארכה התקופה לטיפול בבקשת לקוח לסגירת חשבון ל14 ימי עסקים מהמועד בו השלים הלקוח את הפעולות הנדרשות ממנו בהתאם להוראה.

נוהל בנקאי תקין מס' 439 בנושא חיובים על פי הרשאה

נקבע כי הבנק רשאי לקבל מלקוח הוראה לביטול חיוב מסוים בהרשאה לחיוב חשבון באמצעות הטלפון, ובלבד שהשיחה תתועד.

נוהל בנקאי תקין מס' 450 בנושא הליכי גביית חובות

ניתן לקבל הסכמת לקוח גביה להסדר חוב גם באמצעות הטלפון ללא חתימה, בכפוף לתיעוד.

נוהל בנקאי תקין מס' 451 בנושא נהלים למתן הלוואות לדיור

הוארכו המועדים אשר במסגרתם נדרש הבנק להנפיק מכתבי כוונות, אישור סילוק והודעות על כך שביטח את הלווה בביטוח מטעמו.

לעניין שיקים ללא כיסוי

בעקבות הכרזתו של שר הבריאות על נגיף הקורונה כמחלה מידבקת המסוכנת לציבור קבעה המפקחת על הבנקים ביום 23 במרץ, 2020, כי תאגיד בנקאי ובנק הדואר ישהו הגבלה של חשבון ובעליו בשל שיקים שסורבו מחמת "אין כיסוי מספיק" כמוגדר בחוק שיקים ללא כיסוי, החל מיום 4 במרץ, 2020, ובהתאם לתקופה הקבועה בחוק. ביום 16 ביוני, 2020 הודיעה המפקחת על הארכת תוקף ההנחיה עד ליום 23 ביוני, 2020 לא ימנו במניין השיקים ללא כיסוי. תוקף הוראה זו הוארך באמצעות תקנות, עד ליום 10 באוגוסט, 2020. נכון למועד פרסום הדו"ח, תוקף ההוראה לא הוארך.

תוקף והוראות מעבר – ככלל, הוראות ההתאמה שנקבעו בהוראה 250 תהיינה בתוקף עד ליום 31 במרץ, 2021 (להלן: "תום תוקף ההוראה"). יחד עם זאת, לעניין ההקלות הבאות, תוקפן יהיה כדלקמן:

- א. ההקלה שקובעת כי יחס ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחת מיחסי ההון במועד תום תוקף ההוראה או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד בנקאי, לפי הנמוך מביניהם [ס' 40(ב) להוראה 201 בנושא מדידה והלימות הון], תהא בתוקף 24 חודשים לאחר תום תוקף ההוראה. בתקופה של ששת החודשים מתום תוקף הוראת השעה, הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3 נקודות האחוז מיחס ההון המזערי לא תחשב כחריגה מהוראת השעה.
- ב. ההקלה שקובעת כי יחס המינוף לא יפחת מהשיעור במועד תום תוקף ההוראה או יחס המינוף המזערי הנדרש מהתאגיד הבנקאי טרם קביעת הוראת נוהל בנקאי תקין מס' 250, הנמוך מביניהם [ס' 7 להוראה 218 בנושא יחס מינוף], תהא בתוקף 24 חודשים לאחר תום תוקף ההוראה.
- ג. ההקלה שקובעת כי שיעור החבות הענפית לא יעלה על השיעור במועד תום תוקף ההוראה או שיעור של 20%, הגבוה מביניהם [ס' 5(ב)1 להוראה 315 בנושא מגבלת חבות ענפית], תהא בתוקף 24 חודשים לאחר תום תוקף ההוראה.
- ד. ההקלה שקובעת כי ניתן להאריך מועדים להשלמת סקר של פונקציית הביקורת הפנימית [ס' 14 להוראה 307 בנושא פונקציית הביקורת הפנימית] והארכת המועד להשלמת עריכת סקר סיכונים תפעוליים [ס' 27 להוראה 350 בנושא ניהול סיכונים תפעוליים], תהיינה בתוקף עד חודש יוני 2021.
- ה. ההקלה הפוטרת עובדים שעבדו מספר ימים מצומצם בין החודשים מרץ למאי 2020 מחובת חופשה רציפה [ס' 4(ד) להוראה 360 בנושא רוטציה וחופשה רציפה] תהא בתוקף עד סוף שנת 2020.
- ו. תוקפן של ההקלות שביטלו את הדרישה לפיה הבנק נדרש להוציא לרוכש ערבות בגין סכום ששולם באמצעות שובר התשלום המקורי בתוך 14 ימי עסקים מיום התשלום, פקע ביום 30 בספטמבר, 2020 ולא הוארך תוקפן.
- ז. תוקפה של ההקלה שביטלה את הדרישה לקבלת הסכמה מתועדת של לקוח לעניין הסדר חוב גם באמצעות הטלפון ללא חתימה [ס' 13(ב) להוראה 450 בנושא הליכי גביית חובות], פקע ביום 30 בספטמבר, 2020 ולא הוארך תוקפה.
- ח. תוקפן של ההקלות שהאריכו את המועדים אשר במסגרתם נדרש הבנק להנפיק מכתבי כוונות, אישור סילוק והודעות על כך שביטח את הלווה בביטוח מטעמו [הוראה 451 בנושא נהלים למתן הלוואות לדירור], פקעו ביום 30 בספטמבר, 2020 ולא הוארך תוקפן.
- ט. ההקלה אשר אפשרה לתאגיד בנקאי להקל בהליכי זיהוי לקוח בביצוע פעילות בהיקף שבין 50 א' ש' ל-100 א' ש' [ס' 19(ג) להוראה 367 בנושא בנקאות בתקשורת], מחייבת את התאגיד הבנקאי להשלים את אמצעי הזיהוי, האימות והצהרה של הנהנה בחתימת מקור בהתאם לדין כנוסחו טרם ההקלה, תוך 3 חודשים ממועד תום תוקף ההוראה.
- י. ההקלה אשר אפשרה לתאגיד בנקאי להקל באופן זיהוי לקוחות לצורך הקלה על הפעילות [הוראה 411 בנושא ניהול סיכוני איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור], מחייבת את התאגיד הבנקאי להשלים את אמצעי הזיהוי, האימות והצהרה של הנהנה בחתימת מקור בהתאם לדין כנוסחו טרם ההקלה, תוך 3 חודשים ממועד תום תוקף ההוראה.

הוראות פיקוח בקשר להפחתת דרישות הון, חלוקת דיבידנדים, איומי סייבר ודיווח לציבור:

1. ביום 29 במרץ, 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב שכותרתו "חלוקת רווחים בעקבות משבר הקורונה", ובו הודיע לבנקים כי על מנת להבטיח את יכולתם להמשיך להציע אשראי בתקופת משבר הקורונה, הופחתה דרישת ההון הרגולטורית בנקודת אחוז אחת, כך שהיחס הרגולטורי המינימלי של הבנק עומד על 8.9%.
2. באותו מכתב התבקשו הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד שלהם על רקע המשבר ולהודיע לפיקוח על תוצאות הבחינה המחודשת שערכו.
3. במהלך חודש אפריל, 2020, עדכנה יחידת הסייבר אשר בפיקוח על הבנקים כי קיימת התגברות באיומי הסייבר על המערכת הבנקאית לאור התפשטות נגיף הקורונה. הבנק מקיים את ההנחיות הנדרשות ממנו, והדירקטוריון עוקב ומפקח על ההיערכות בנושא בהתאם לצורך ולהנחיות הפיקוח על הבנקים.
4. ביום 21 באפריל, 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב שכותרתו "דגשים לדוחות לציבור לרבעון ראשון לשנת 2020", ובו הגדיר לבנקים קווים מנחים לביצוע אומדן הפסדי האשראי הצפויים לקראת פרסום הדוחות לרבעון הראשון, פירט את הגילויים

שנדרש לבצע בדוחות הרבעון הראשון בהקשר להשפעות אירוע נגיף הקורונה, וקבע כי הבנקים רשאים לדחות את מועד פרסום הדוחות לרבעון הראשון עד ליום 30 ביוני, 2020.

5. בד בבד עם האמור לעיל, ניתנו מספר הקלות גם בהקשר להוראות הדיווח לפיקוח, ובמסגרת חוזר הפיקוח על הבנקים בנושא "הוראת שעה – הקלות בהוראות הדיווח לפיקוח על הבנקים" פורטה רשימה של הוראות דיווח שהדיווח בגין הוקפא, ורשימה של הוראות דיווח שניתנה בגין דחיה למועד דיווח מאוחר יותר.

6. ביום 7 במרץ, 2021, בחוזר "התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה)" הוארכו ההקלות ההוניות עד ליום 30 בספטמבר 2021, כך שהפחתה של 0.3 נקודות האחוז בתקופה של 6 חודשים מתום תקופת המעבר לא תיחשב כחריגה מההוראה. במסגרת חוזר המפקח על הבנקים, "חלוקת רווחים בעקבות משבר הקורונה" מיום 7 במרץ, 2021, צוינו ציפיות בנק ישראל כי המערכת תעשה שימוש בעודפי ההון לצורך הגדלת האשראי ולא לצורך חלוקת דיבידנדים לפחות עד לתום תוקף הוראת השעה. כן נדרשים הבנקים ביתר שאת לתכנן הון שמרני ומוקפד.

הבנק למד את ההנחיות וההקלות שפורסמו על ידי בנק ישראל והרגולטורים האחרים, והטמיע אותן בהתנהלותו השוטפת.

יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

[נדבר 3]

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

טבלה מספר 1 – יחסים פיקוחיים עיקריים:

ה	ד	ג	ב	א	
31.12.2019	31.03.2020	30.06.2020	30.09.2020	31.12.2020	
					על בסיס מאוחד ליום:
					הון זמין (במיליוני ש"ח)
944.9	951.4	963.6	972.6	988.9	1 הון עצמי רוברד 1
944.9	951.4	963.6	972.6	988.9	א1 הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
944.9	951.4	963.6	972.6	988.9	2 הון רוברד 1
944.9	951.4	963.6	972.6	988.9	א2 הון רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
1,294.6	1,299.1	1,306.0	1,321.8	1,334.3	3 הון כולל
1,294.6	1,299.1	1,306.0	1,321.8	1,334.3	א3 הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
					נכסי סיכון משוקללים (RWA) (במיליוני ש"ח)
9,089.9	9,241.9	9,514.6	9,588.2	9,435.1	4 סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
					יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים
10.4%	10.3%	10.1%	10.1%	10.5%	5 יחס הון עצמי רוברד 1
10.4%	10.3%	10.1%	10.1%	10.5%	א5 יחס הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
10.4%	10.3%	10.1%	10.1%	10.5%	6 יחס הון רוברד 1
10.4%	10.3%	10.1%	10.1%	10.5%	א6 יחס הון רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
14.2%	14.1%	13.7%	13.8%	14.1%	7 יחס הון כולל
14.2%	14.1%	13.7%	13.8%	14.1%	א7 יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
9.9%	8.9%	8.8%	8.8%	8.8%	א11 יחס הון עצמי רוברד 1 הנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
0.5%	1.4%	1.3%	1.3%	1.7%	א12 יחס הון עצמי רוברד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים⁽²⁾
15,167.7	15,131.9	15,787.0	15,592.5	15,694.8	13 סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
6.2%	6.3%	6.1%	6.2%	6.3%	14 יחס המינוף (באחוזים)
6.2%	6.3%	6.1%	6.2%	6.3%	א14 יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
					יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים⁽³⁾
2,034.2	2,412.7	2,992.9	2,707.0	2,808.3	15 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
850.5	990.8	1,046.4	1,051.6	1,008.3	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
241%	248%	288%	259%	279%	17 יחס כיסוי נזילות (באחוזים)

(1) לרבות דרישות הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח, לא כולל ההלוואות שהועמדו בתקופת המעבר.

(2) ראה להלן בפרק "יחס המינוף" להרחבה בנושא.

(3) ראה להלן בפרק "יחס כיסוי הנזילות" להרחבה בנושא.

העלייה ביחס הון עצמי רוברד 1 ויחס ההון הכולל ליום 31 בדצמבר 2020 לעומת היחסים ליום 30 בספטמבר 2020 נובעת, במחציתה מהתוספת בגלל הון ובמחציתה האחרת בגלל קיטון בנכסי סיכון. לפירוט ההתפתחות ברווח והפסד ראה [דוח הדייקטוריון וההנהלה לדוח כספי לשנת 2020](#).

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)

[נדבר 3]

תיאבון הסיכון הינו הכמות וסוג הסיכון, ברמה הכוללת, אותו הבנק מסוגל ומעוניין לשאת על מנת להשיג את יעדיו האסטרטגיים. זהו אחד מהשלבים הראשונים המייצגים את אסטרטגיית לקיחת הסיכונים. במילים אחרות, תיאבון הסיכון הינו ביטוי של הנכונות והיכולת של הבנק להתמודד עם רמות גבוהות או נמוכות של חשיפה לסיכון ותנודתיות של הרווח וההון, כדי להשיג את היעדים האסטרטגיים שלו. לאופן קשירת תיאבון הסיכון לאסטרטגיה העסקית של הבנק ולמגבלות הרגולטוריות יש השפעה משמעותית על האופן בו פועל מערך ניהול הסיכונים בבנק.

לקיחת סיכונים היא פעולה מובנית בפעילות הבנקאית אך יש להבין את הסיכונים המובנים ואלה הנלקחים בנוסף. הבנה זו מתחילה בדירקטוריון ובהנהלה הבכירה. סיכון הינו האפשרות שאירוע מסוים ישפיע על יציבות הבנק ועל ההשגה של מטרות עסקיות ואסטרטגיות. ההשפעה יכולה להיות שלילית או חיובית. ההתמקדות של ההנהלה צריכה להיות במזעור אותן השפעות שליליות. עם זאת, בכדי ליצור ערך למחזיקי העניין (stakeholders), ההנהלה צריכה לדעת לאזן את התחלופה בין סיכון לתשואה.

הגדרת תיאבון הסיכון הינה לרוב הצעד הראשון לעיצוב והבנת האסטרטגיה לניהול הסיכונים - מסמך תיאבון הסיכון שאושר על ידי הדירקטוריון מביא את גישת הבנק לבנייה, יישום וניטור תיאבון הסיכון. הנהלת הבנק אחראית לכל הפעילות השוטפת ולעמידה בעקרונות תיאבון הסיכון ע"י הגדרת ואכיפת מגבלות סיכון המתאימות לפעילויות הבנק בהתאם לתיאבון הסיכון.

תיאבון הסיכון מוגדר ע"י דירקטוריון הבנק ומשקף גם את דרישות הרגולציה וכל מחזיקי העניין.

הבנק פועל כך שתהליכי ניהול סיכונים יתקיימו הן בתוך קווי העסקים והן לרוחב הבנק בחתך של סוגי סיכון. סוגי המדיניות הספציפית לגבי כל סיכון מהותי, שמזוהה ככזה שיש לו פוטנציאל פגיעה ביעדי הבנק, מבטאות גישה זו. לגבי כל סיכון מהותי צריכים להתקיים זיהוי, מדידה, הערכה, בקרה, הפחתה, ניטור ודיווח.

רמת תחכום תשתיות ניהול הסיכונים, לרבות מערכות המידע, מותאמות להתפתחויות שונות בבנק, כדוגמת: גידול במאזן ובהכנסות, עלייה במורכבות הפעילות או במבנה התפעולי שלו, התרחבות גיאוגרפית, מיזוגים ורכישות, השקת מוצרים חדשים או קווי פעילות חדשים. במסגרת התכנון העסקי האסטרטגי מובאים בחשבון היקפן של התפתחויות אלו.

תהליכי ניהול הסיכונים מתייחסים למכלול הסיכונים הקשורים לבנק כך שלצד הסיכונים בפעילויות העסקיות כגון אשראי, שוק, נזילות וכד' ישנה התייחסות לסיכונים אחרים ובכללם: סיכונים תפעוליים, סיכונים מערכות מידע, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכון משפטי, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון, סיכון התנהגותי (Conduct), סיכון הגנת פרטיות, סיכונים שאינם מוחשיים כמו סיכון מוניטין וסיכון אסטרטגי, וחשיפות חוץ מאזניות (ערבויות, קווי נזילות). הבנק לוקח בחשבון את מידת החפיפה בין הסיכונים, כיוון שגם סיכונים שאינם נראים משמעותיים ברמה הבודדת, הצטרפותם לסיכונים אחרים, עלולה להביא להפסדים משמעותיים, בעיקר, בעת התקיים מבחן קיצון.

דיווח תקופתי על התפתחות פרופיל הסיכון והעמידה בתאבון הסיכון לדירקטוריון ולוועדת ניהול הסיכונים נערך במסגרת מסמך הסיכונים רבעוני שבאחריות מנהל הסיכונים הראשי של הבנק. בנוסף דירקטוריון הבנק מקבל דיווח רבעוני על ההתפתחויות המהותיות בקווי העסקים המהותיים על ידי חברי הנהלה האחראים לקוי הפעילות.

מבחינת קיצון הינם כלי חשוב לניהול סיכונים המשמש את הבנק כחלק מניהול הסיכונים. מבחינת קיצון מהווים כלי המתריע בפני הנהלת הבנק על השלכות שליליות בלתי צפויות הקשורות למגוון רחב של סיכונים, ומספקים אינדיקציה לגבי צרכי ההון והנזילות העשויים להידרש במקרה של זעזועים משמעותיים.

הבנק משתמש במבחינת קיצון צופי פני עתיד ככלי משלים לגישות ניהול סיכונים המבוססות על מודלים כמותיים.

הבנק קבע מדיניות תרחישי קיצון שמטרתה הינה לקבוע את קווי הסמכות והאחריות ואת עקרונות המדיניות בנושא מבחינת הקיצון, וכן להגדיר את תכנית מבחינת הקיצון. במהלך אירוע הקורונה הפעיל הבנק שורה נרחבת של מבחינת קיצון בגין אי הוודאות הרבה בדבר השפעת המגיפה ואופן התפתחותה, על הפעילות התפעולית והעסקית של הבנק.

ניטור ודיווח על הסיכונים מתבסס ככל הניתן על מערכות מידע ניהולי ממוכנות שתספקנה לדירקטוריון ולהנהלה הבכירה מידע ברור, מדויק, רלוונטי ובמועד בנוגע לפרופיל הסיכון של הבנק.

מערכת מידע ניהולי:

- מאפשרות סכימת חשיפה ומדדי סיכון על פני קווי עסקים
- מסייעות בזיהוי וניתוח ריכוזי סיכון רלוונטיים לבנק וסיכונים מתהווים
- מאפשרות ניתוח תרחישים צופי פני עתיד
- משקפות את השפעת פעולות הגידור והפחתת הסיכון

סקירת התמצית של פרופיל הסיכון של הבנק

הבנק קובע את העקרונות לניהול הסיכונים וכן קובע את תאבון הסיכון במונחי מדדי ביצוע מרכזיים באמצעות שורה של מגבלות מחייבות לניטור הסיכונים. הביצועים והמדדים המרכזיים של הבנק כפי שמוצגים להלן קובעים למעשה את פרופיל הסיכון של הבנק שצריך להיות בהלימה עם תיאבון הסיכון. לאירוע הקורונה יש השפעה על פרופיל הסיכון של הבנק ואופן התפתחותו.

לפרטים אודות התפשטות נגיף הקורונה ראה פרק סיכונים מובילים ומתפתחים ופרק 1.6 לדוח הדירקטוריון והנהלה לדוח כספי לשנת 2020.

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים

[נדבר 3]

הממשל התאגידי התומך בניהול הסיכונים וההון בבנק נחלק לשתי רמות: ברמה הראשונה נמצא הדירקטוריון, אשר מחזיק באחריות העליונה לניהול הסיכונים וההון, ברמה השנייה נמצאת הנהלת הבנק הבכירה, אשר מוציאה לפועל את מדיניות ניהול הסיכונים תוך עמידה ביעדי ההון שנקבעו.

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים כולל את משתתפי מערך ניהול הסיכונים וכולל הגדרת האחריות והתפקידים של כל אחד מהם. מסגרת זו מתבססת על ארבעה קווים מרכזיים, מעגל הפיקוח ושלושה קווי הגנה.

הדירקטוריון נושא באחריות לעסקי הבנק ולאיתנותו הפיננסית, לרבות אישור אסטרטגיה לבנק ופיקוח על יישום היעדים האסטרטגיים (קצרי וארוכי הטווח) של הבנק, קביעת התיאבון לסיכון, מדיניות הסיכונים הכוללת של הבנק (לרבות החשיפה של הבנק לסיכון ויכולת הבנק לנהל סיכונים ביעילות), הממשל התאגידי, פיקוח על הנהלה הבכירה, קביעת ערכי הבנק ומתן תגובה במועד לשינויים בעסקי הבנק ובסביבה החיצונית בכדי להגן על האינטרסים של הבנק (מתוך מדיניות ממשל תאגידי של הבנק).

להגברת היעילות ובכדי לאפשר התעמקות ממוקדת בנושאים שונים, ממנה הדירקטוריון ועדות דירקטוריוניות, את יושבי הראש שלהן ואת חברי הוועדות. בהתאם לרגולציה המחייבת, ובפרט נוהל בנקאי תקין 301, הדירקטוריון מינה, בין היתר, את הוועדה לניהול סיכונים (להלן: "הוועדה"). יו"ר הוועדה הנו יו"ר הדירקטוריון של הבנק. כל חברי הוועדה הנם בעלי ניסיון בניהול סיכונים.

על פי נוהל עבודת הדירקטוריון, הוועדה תאשר, תמליץ, תדון, ותפקח בנושאים המוגדרים בנהל, הוראות ניהול בנקאי תקין והוראות הדין. כמו כן, על הוועדה לקיים קשר רציף ותפקח על מנהל הסיכונים הראשי (לרבות בהתייחס לפרופיל הסיכון העדכני, ועמידתו בתאבון הסיכון). בהתאם להוראות נוהל עבודת הדירקטוריון, הוועדה תפעל בהתאם לנוהל בנקאי תקין 310 וסמכויותיה יכללו, בין היתר, את הנושאים הבאים: (א) תדון ותגבש את פרופיל הסיכון ותיאבון הסיכון של הבנק ותקבע מגבלות חשיפה לסיכונים השונים, לרבות לתרחישי קיצון; (ב) תדון ותגבש המלצות לדירקטוריון בנוגע לתהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP); (ג) תקיים קשר שוטף עם מנהל הסיכונים הראשי ועם פונקציות ביקורת ובקרה אחרות על מנת להתעדכן בפרופיל הסיכון העדכני והתפתחותו, עמידה בתיאבון הסיכון, מגבלות וחרגה מהן ותוכניות לצמצום סיכונים; (ד) תקיים ממשק עבודה עם ועדת הביקורת של הדירקטוריון בנושאים מהותיים רלוונטיים לתחומי אחריותה; (ה) תוודא כי סיכונים חדשים או מתפתחים מנוהלים כנדרש ושהנהלת הבנק הקצתה להם משאבים נאותים.

הוועדה מתכנסת לישיבה רבעונית שוטפת לדין במסמך הסיכונים הרבעוני. כמו כן, מתכנסת הוועדה לדין והמלצה לדירקטוריון לאישור תהליך הערכת נאותות ההון (ICAAP), למסמך התיאבון לסיכון של הבנק וכן מסמכי המדיניות לניהול הסיכונים השונים של הבנק, לרבות, בין היתר, סיכוני אשראי (מדיניות האשראי ומדיניות ניהול סיכונים פיננסיים ונזילות של הבנק, להקצתה להם משאבים נאותים).

הוועדה מתכנסת לישיבה רבעונית שוטפת לדין במסמך הסיכונים הרבעוני. כמו כן, מתכנסת הוועדה לדין והמלצה לדירקטוריון לאישור תהליך הערכת נאותות ההון (ICAAP), למסמך התיאבון לסיכון של הבנק וכן מסמכי המדיניות לניהול הסיכונים השונים של הבנק, לרבות, בין היתר, סיכוני אשראי (מדיניות האשראי ומדיניות ניהול סיכונים פיננסיים ונזילות של הבנק, להקצתה להם משאבים נאותים).

של הבנק; יצוין, כי סיכוי ציות ומניעת הלבנת הון נדונים גם בוועדת ביקורת. סיכוי IT ואבטחת מידע וסייבר נדונים בוועדה משאבים, טכנולוגיות מידע וחדשנות טכנולוגית. עוד מתכנסת הוועדה, מעת לעת, כדי לדון באישור ו/או המלצה למוצרים חדשים בהתאם לנוהל הבנק הקובע תהליך מוסדר לאישור וטיפול במוצר חדש. סך הכול מתכנסת הוועדה בין 6-9 פעמים בשנה. יו"ר הדירקטוריון מקיים קשר שוטף עם מנהל הסיכונים הראשי (ישיבות תקופתיות).

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים במבנה ו/או אופן הפעילות או התפתחויות אחרות בכל הקשור לממשל התאגידי לניהול הסיכונים בבנק.

תרבות ניהול הסיכונים בבנק [EDTF]

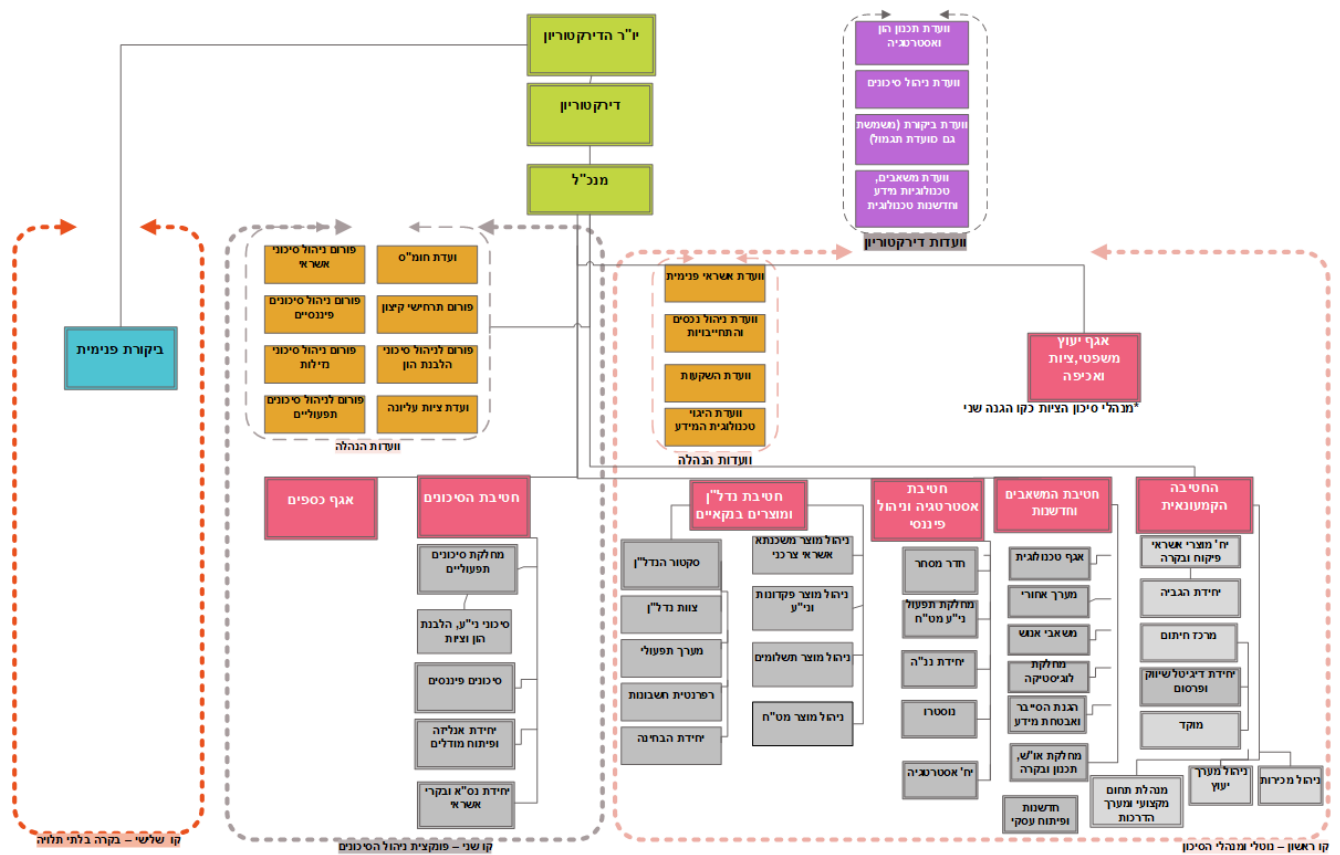
הבנק הטמיע תרבות ארגונית המבוססת על ניהול סיכונים איתן, אשר תומכת בהתנהגות מקצועית ואחראית, ומספקת נורמות ותמריצים נאותים. לצורך השגת מטרה זו, נקבע שהדירקטוריון וההנהלה הבכירה:

- יחזיקו בידע ומומחיות מספקים על כל קווי הפעילות המשמעותיים על מנת להבטיח את יעילות המדיניות, הבקורות, הערכות הסיכונים ומערכות ניטור הסיכונים בגין אותן פעילויות. בנוסף הם יודאו שלפונקציות ניהול הסיכון השונות יש את הידע המקצועי, מומחיות, מידת שמרנות ההולמת את תיאבון הסיכון של הבנק וכלים לביצוע תפקידם.
- יעודדו זיהוי והעלאת סוגיות סיכון על ידי כלל העובדים בבנק, מבלי להסתמך לצורך כך על פונקציות ניהול הסיכונים או הביקורת הפנימית. מטרה זו תושג, בין היתר, באמצעות קיום דיונים פתוחים וכנים, המעודדים הצפה של חולשות וסוגיות טעונות.
- הסדרת ערוצי דיווח דיסקרטיים כדי לעודד דיווח ללא חשש מחשיפה אישית וכד'.
- יפעלו לקידום מערך הבקרה הפנימית של הבנק- יודאו הגדרה ברורה של סמכויות ואחריות דיווחית (Accountability) כך שעובדי הבנק יבינו את תפקידם ואחריותם לסיכון, כמו גם את סמכותם לפעול בקשר לכך. כלומר, כל אחד נדרש להבין את אחריותו לא רק לפעילות העסקית, אלא גם לסיכונים הנובעים ממנה. המגבלות הכמותיות והאיכותיות שיקבעו על ידי הדירקטוריון (בעת אישור התיאבון לסיכון) יוטמעו בבנק כך שכל אחד מהעובדים יידע אילו סיכונים מותר לו לקחת במסגרת קבלת החלטות השוטפות שבתחום אחריותו.
- יודאו כי שיקולי ניהול הסיכונים מהווים מרכיב מרכזי בהחלטות אסטרטגיות ושוטפות. מצופה שהדירקטוריון וההנהלה, בסיועו של מנהל הסיכונים הראשי, שיהיה נוכח בפורומים המשמעותיים, יאתגרו את ההצעות המועלות להחלטה ולצד בחינתם מהיבטים עסקיים יבחנו אותן גם מהיבטי סיכון, ובפרט, בכל הקשור לעמידה בתאבון הסיכון.
- יעודדו שיתוף מידע ותקשורת פנים-ארגונית, הן אופקי לרוחב הארגון והן אנכי במעלה שרשרת הניהול, באופן המסייע לקבלת החלטות אפקטיביות וקיומו של מערך בקרה פנימית, למשל באמצעות דיווחים, ועדות ופורומים שונים המשתפים מגוון גורמים מיחידות ארגוניות שונות.
- יודאו שקיימות שיטות מדידה אפקטיביות ומקובלות למעקב אחר הביצועים, למעקב וניטור החשיפות, ולניתוח המידע.
- יודאו שמתבצע תהליך של הפקת לקחים בעקבות כשלי אשראי, תפעול, סייבר ואבטחת מידע, מערכות מידע וכן בעקבות אירועים מהותיים.
- יודאו התאמה של מדיניות התגמול לתיאבון הסיכון, יעדים אסטרטגיים ארוכי טווח, יעדים פיננסיים ואיתנותו הכוללת של התאגידי הבנקאי, תוך איזון הולם בין סיכון לתגמול. מדיניות תגמול נאותה תקושר לשימור הון ואיתנות פיננסית של התאגידי הבנקאי בטווח הארוך תוך התייחסות למדדי ביצוע מותאמי סיכון.

המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים

[EDTF]

להלן תרשים המתאר את מבנה מערך ניהול הסיכונים:

סיכונים מובילים ומתפתחים [EDTF]

זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים

בהתאם למסמכי מדיניות ניהול הסיכונים השונים של הבנק ולהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, מבוצע ניטור שוטף אחר הסיכונים אליהם חשוף הבנק. ניטור זה נועד להבטיח היערכות מתאימה לניהול הסיכון, מניעת התממשות וניטור הימצאות הבנק במגבלות תאבון הסיכון שנקבעו על ידי הדירקטוריון ובנק ישראל. בנוסף, הבנק מבצע מעקב הדוק אחר ההתפתחויות בשווקים הפיננסיים, בנתונים מאקרו כלכליים וברגולציה וחקיקה שחלות או עשויים לחול או להשפיע על הבנק ואשר יחד עם האסטרטגיה העסקית ותמהיל הפעילות הקיים עשויים לחשוף את הבנק לסיכונים משמעותיים. בטיפול בסיכונים שזוהו, הבנק מבחין, בין היתר, בין הסיכונים המובילים לבין הסיכונים המתפתחים אשר מזוהים באופן הבא:

- **סיכון מוביל** - מייצג גורם סיכון משמעותי אליו חשוף הבנק בעקבות הפעילות הנוכחית שלו ואשר מידת החשיפה של הבנק אליו מדורגת, בהתאם למדיניות הבנק, כחשיפה ברמה "בינונית" או חמורה יותר. לפירוט בדבר גורמי הסיכון ודירוג מידת החשיפה/השפעה על הבנק ראה בהמשך פרק זה וכן [פרק 1.5 לדוח הדירקטוריון וההנהלה לדוח כספי לשנת 2020](#).
- **סיכון מתפתח** - הינו סיכון אשר קיימת אי ודאות בקשר להתממשותו, אם בכלל, ולא ניתן להצביע על מידת ההשפעה האפשרית שלו. עם זאת, סיכון זה יקבל תשומת לב מיוחדת של הנהלת הבנק בהתוויית האסטרטגיה העסקית ומסגרת ניהול הסיכון המתאימה.

במהלך תקופת הדוח פרץ בעולם ובארץ משבר הקורונה. התפשטות נגיף הקורונה הינו אירוע בעל השלכות מקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים בבנק. בנוסף, אירוע זה כרוך באי וודאות לא מבוטלת בהיבטי התפתחות המגיפה והשפעתה על הכלכלה בישראל המשפיעים על אופי פעילות הבנק, בעיקר, בכל הקשור לעבודה מהבית. הבנק זיהה בעקבות התפתחות המגפה פוטנציאל לשינוי בפרופיל הסיכונים שלו והשפעה על היבטים תפעוליים ועסקיים בפעילותו הנובעים מהתעצמות הסיכונים הבאים: סיכון המשכיות העסקית, סיכונים אשראי, סיכונים שוק ונזילות, סיכון מודלים והסיכונים התפעוליים לרבות סיכונים סייבר ואבטחת מידע וסיכונים מעילות והונאות. בשלב זה עדיין נמשכת אי הוודאות לגבי משך המשבר והשלכותיו העתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו. הבנק נערך למגפה עם הגעת הידיעות על התפשטות הנגיף, הפעיל את תכנית ההמשכיות העסקית שלו וממשיך לנהל ולנטר את הסיכונים, תוך שהוא מקפיד לעמוד בהוראות משרד הבריאות ובנק ישראל. לפרטים נוספים על משבר הקורונה ראה [פרק 1.6 לדוח הדירקטוריון וההנהלה לדוח כספי לשנת 2020](#).

להלן ריכוז השפעת גורמי הסיכון על עסקי התאגיד הבנקאי:

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
בינונית-גבוהה*	השפעה כוללת של סיכונים אשראי סיכון הנובע מכך שהלווה לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על פי הסכם. הרעה ביציבותם של הלווים השונים ו/או ביכולתם לפרוע את האשראי עלולה להשפיע לרעה על שווי נכסי הבנק ועל רווחיותו. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות מדיניות האשראי בבנק ומגבלות חשיפה לגבי סוגי לוויים שונים במגזרי הפעילות השונים.	1
בינונית-גבוהה*	סיכון בגין איכות לוויים וביטחונות סיכון הנובע מהרעה באיכות הלוויים ו/או בשווי הביטחונות שהועמדו כבטוחה לאשראי לבנק, העלולים להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי, ולפיכך על שווי נכסי הבנק ורווחיותו. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות הגדרה ברורה של מדיניות האשראי, הקפדה על תהליך חיתום, והגבלת פעילות לסוגי לוויים ספציפיים במגזרי הפעילות והמוצרים השונים.	1.1
בינונית-גבוהה*	סיכון בגין ריכוזיות ענפית סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללוויים המשתייכים לענף משק מסוים ביחס לתיק האשראי. הרעה בתוצאות הפעילות העסקית של אותו ענף משק, יכולה להביא לפגיעה ביכולת החזר ו/או בשווי הביטחונות שניתנו על-ידי חלק מהלוויים המשתייכים לענף זה וכתוצאה מכך להשפיע לרעה על שווי נכסי הבנק ורווחיותו. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות המגבלות של בנק ישראל לעניין זה ואלו של הדירקטוריון באשר להיקף חשיפה מקסימאלי לענפי המשק השונים. הבנק עומד במגבלות האמורות.	1.2

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
נמוכה	סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים סיכון הנובע מהרעה במצבו של לווה גדול או של קבוצת לווים גדולה (יחסית לתיק האשראי) שכתוצאה מכך עלולה להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי, ועל שווי נכסי הבנק ורווחיותו. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות המגבלות של בנק ישראל ושל הדירקטוריון על היקף חשיפה מקסימאלי ללווה ולקבוצת לווים. כן מתקיימת בקרה שוטפת על עמידה במגבלות אלו. הבנק עומד בכל המגבלות.	1.3
בינונית	השפעה כוללת של סיכויי שוק סיכון הנובע משינויים של מחירים או שערים בשווקים הפיננסיים או של פרמטרים כלכליים אחרים, המשפיעים על שווי הנכסים או ההתחייבויות של הבנק, ועלולים להביא לשחיקת ההון שלו או לפגוע ברווחיותו. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע לגבי כל סיכון בנפרד כמפורט להלן, וכן במרוכז באמצעות מודל ה-VaR ותרחישי קיצון.	2
בינונית	סיכון ריבית סיכון הנובע מההבדל שבין רגישות שווי הנכסים לשינויים לא צפויים בשיעורי הריבית לבין רגישות זו של ההתחייבויות ומרמת הריבית - שינויים העלולים להביא לשחיקת ההון של הבנק. כתוצאה מהחשיפה לריבית בבסיסי ההצמדה השונים עלולה להיגרם ירידה עתידית (לאורך חיי הנכסים או ההתחייבויות) בהכנסות המימון. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, בהתאם להערכות לגבי משתני השוק ובכפוף למגבלות על רגישות מהתזרים הפיננסי הנקי המהוון של הבנק לתרחיש של שינוי בעקומי הריבית השקלית והריבית הצמודה למדד. מגבלות החשיפה מבוקרות באופן שוטף.	2.1
נמוכה	סיכון אינפלציה סיכון הנובע משינויים בקצב האינפלציה העלולים לגרום להפסד בשווי של ההפרש הכלכלי בין הנכסים לבין ההתחייבויות (ההון הפיננסי הפעיל) במגזר הצמוד למדד. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, בכפוף למגבלות על גובה ההון הפיננסי הפעיל, תוך התחשבות בשינויים החלים בנתונים כלכליים רלוונטיים בהתאם לתנאי השוק. מגבלות החשיפה מבוקרות באופן שוטף.	2.2
נמוכה	סיכון שערי חליפין סיכון הנובע משינויים בקצב האינפלציה העלולים לגרום להפסד בשווי של ההפרש הכלכלי בין הנכסים לבין ההתחייבויות (ההון הפיננסי הפעיל) במגזרי המט"ח והצמוד למט"ח. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, בכפוף למגבלות על גובה ההון הפיננסי הפעיל, תוך התחשבות בשינויים החלים בנתונים כלכליים רלוונטיים בהתאם לתנאי השוק. מדיניות הבנק היא להימנע ככל האפשר מחשיפה לסיכויי שער החליפין בין מטבעות החוץ השונים. מגבלות החשיפה מבוקרות באופן שוטף.	2.3
נמוכה	סיכון מחירי מניות ואג"ח סיכון הנובע מירידת ערך של המניות והאג"ח שהבנק מחזיק. לבנק תיק ניירות ערך שמרביתו אג"ח ממשלתי ומיעוטו אג"ח קונצרני. מדיניות הבנק אינה מאפשרת פעילות משמעותית במניות (בין לצרכי מסחר לבין צרכי השקעה). שיעור החזקה (לרבות החזקה עקיפה) של הבנק במניות ובמדדי מניות הינו זניח. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע באמצעות מגבלות על סכום ההשקעות, אופיין, סחירותן, מח"מ התיק וגובה ההפסד הצפוי מהשקעות אלו. המגבלות מתנהלות הן באמצעות מודל ה-VaR והן באמצעות תרחישי קיצון.	2.4
נמוכה	סיכון נזילות סיכון הנובע מאי-הוודאות לגבי זמינות המקורות והיכולת לגייסם (בלי להשפיע השפעה חריגה על המחירים) ולגבי היכולת לממש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר. במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים עלולה להיווצר עלות בלתי מתוכננת של גיוס המקורות העלולה להשפיע על הכנסות המימון. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות הרחבת בסיס המפקידים והקטנת ההישענות על מפקידים גדולים, הארכת מח"מ המקורות ושמירה על רמת נזילות גבוהה. לבנק מערכת בקרה המבוססת על מודל פנימי הבוחן מספר תרחישים. כמו כן בוחן הבנק, לאורך זמן, את התנהגות לקוחותיו אשר עשוי להיות לה השפעה על החשיפה לסיכון זה.	3
בינונית-גבוהה*	סיכון תפעולי סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות, או אירועים חיצוניים. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות סקר סיכונים תפעוליים, הערכת חומרת הסיכונים, כתיבת נהלים, יישום בקורות והטמעת מערכות בנושאים להם השפעה על החשיפה לסיכון כגון משאבי אנוש, אבטחת מידע, תהליכים וכדומה. בבנק קיים תהליך סדור לאישור טרם הפעלת כל מוצר/פעילות/תהליך חדשים, הכולל בחינת הסיכונים ויישום בקורות הולמות. הבנק מקיים מעקב אחר אירועי הפסד וכמעט הפסד תפעוליים לצורך הפקת לקחים ושיפור הבקרה. דירוג הסיכון כולל התייחסות גם להיבטים שעלו מתוך משבר הקורונה כמתואר בדוח זה ובתוכם עלייה בפוטנציאל סיכון מעילות והונאות, השפעת האירוע על סיכון המודלים שבשימוש הבנק, הפעלת תכנית ההמשכיות העסקית וכן היבטים נרחבים יותר של ניהול המשאב האנושי, עקב התפשטות המגיפה, הסגרים והעבודה מהבית.	4

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
בינונית	סיכון טכנולוגי המידע סיכון הנובע מכשל בפעילותם השוטפת של מערכות המידע של הבנק המורכבות מתהליכי העבודה המתבצעים ביחידות המחשוב השונות או מפעילות שוטפת של מערכת ו/או רכיב תשתית של חומרה או תוכנה. לרבות, סיכון אבטחת מידע וסיכון בנקאות בתקשורת, אשר עלולים להשפיע על תהליכים עסקיים ו/או תפעוליים בבנק.	5
בינונית	סיכון אבטחת מידע וסייבר סיכון לפגיעה בנכס מהותי של הבנק באמצעות התקפה דרך מרחב הסייבר, כולל חשיפת מידע (זליגה), זמינות המידע (השבתה), מהימנות ושלימות המידע (שיבוש). ניהול סיכון אבטחת מידע בבנק תומך במענה לאיומים ולסיכונים ובשמירה על נכסי המידע ומערכות טכנולוגיית המידע של הבנק.	6
נמוכה	סיכון משפטי סיכון הנובע מאירועים בלתי צפויים כגון תביעות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות, חוסר יכולת לאכוף חוזים, או פסיקות של ערכאות משפטיות לרעת הבנק העלולים לגרום לפגיעה ברווחיות הבנק. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות בקורות משפטיות ומערך ייעוץ משפטי פנימי וחיצוני. ניסיון העבר מלמד שאירועים כאמור לא חשפו את הבנק להפסדים משמעותיים.	7
בינונית	סיכון רגולטורי סיכון רגולטורי הינו סיכון קיים או עתידי להכנסות והון הבנק העלול להיווצר משינויים ברגולציה או בחקיקה שיש בהם להשפיע באופן מהותי על פעילות הבנק והחובות המוטלות עליו. הבנק, כתאגיד בנקאי וכחברה ציבורית כפוף להוראות רגולטוריות רבות הבאות לידי ביטוי בחקיקה, חקיקת משנה, ומדיניות והוראות ביצוע של רשויות וגופי פיקוח שונים. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות קיום מעקב שוטף אחר הצעות ותזכירי חוק, הוראות חוק, וטיטוט והוראות של הרגולטורים השונים (הפיקוח על הבנקים, רשות ני"ע, הרשות לאיסור הלבנת הון, הרשות למידע וטכנולוגיה במשרד המשפטים, וכד'). כמו כן, מתבצע מעקב אחר פסיקה חדשה של ערכאות המשפט השונות בישראל. בכדי לוודא שלמות ההוראות לגביהן מבוצע המעקב, מנויה המחלקה המשפטית על פרסומים מקצועיים שוטפים של מספר משרדי עו"ד מובילים בישראל בתחומי הבנקאות, שוק ההון, מקרקעין, דיני עבודה, וכד'.	8
בינונית	סיכון מוניטין סיכון הנובע מפגיעה בדימוי הבנק כמוסד פיננסי יציב ואמין בעקבות פרסומים, נכונים או שגויים, בעיני לקוחותיו, משקיעים, וגופי רגולציה שונים. הפגיעה במוניטין עלולה להביא להסטה של פעילות הלקוחות לספקי שירותים פיננסיים אחרים, תוך הרעה בפעילות וברווחיות הבנק (בעיקר מחשיפה לסיכון מרווח). ניהול החשיפה מתחלק לשניים: מניעת הסיכון, וניהול הסיכון לאחר התממשות אירוע או אינדיקציות להתממשות אירוע.	9
בינונית-גבוהה*	סיכון אסטרטגיה סיכון האסטרטגיה נובע מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים ומהחלטות שגויות בשל הערכות מאקרואקרו שלא מתגשמות. הסיכון נובע גם בין היתר, מכניסה לתחומים חדשים, הרחבת שירותים קיימים והגדלת השקעות בתשתיות לשם מימוש האסטרטגיה העסקית. סיכון זה הינו פונקציה של התאמה בין היעדים האסטרטגיים של הבנק, התכניות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות בניית תהליך אסטרטגי סדור, קבלת ייעוץ חיצוני ממומחים בתחום ופעולות נוספות להפחתת הסיכון.	10
בינונית	סיכון ציות סיכון הציות נובע מכישלון הבנק לציית להוראות צרכניות, הוראות חוק, הוראות המפקח על הבנקים והוראות רגולציה רלוונטיות אחרות. החובות החלות על הבנק הינן חוצות ארגון הנוגעות למגוון רחב של פעילויות, תהליכים ומוצרים.	11
בינונית	סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור הינו סיכון להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של התאגיד ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרום להתממשות של סיכון המוניטין.	12
נמוכה	סיכון אכיפה פנימית סיכון אכיפה פנימית הינו סיכון להטלת עיצומים כספיים משמעותיים ו/או עיצומים על הגבלת עיסוק על מי מבין עובדי הבנק, בגין חוסר ציות לדיני ניירות ערך. הבנק נערך להקטנת הסיכון דרך גיבוש תכנית אכיפה פנימית על פי העקרונות שנקבעו על ידי רשות ניירות ערך, עריכת סקר למיפוי פערים בתחום וטיפול בהשלמת הפערים, ביצוע פעילות הדרכה והטמעה, וטיפול שוטף באירועים העלולים להיחשב כהפרות לרבות הפקת לקחים מתאימה.	13

* החל מהדוחות הכספיים לרבעון הראשון לשנת 2020, על רקע התפשטות נגיף הקורונה והשפעותיה הנוכחיות והאפשריות לעתיד על המצב הכלכלי הועלתה רמת הסיכון לבינונית-גבוהה, המשקפת פוטנציאל לעלייה ברמת הסיכון.

להלן טבלה המרכזת את הסיכונים המתפתחים, שעודכנה בהתאם להשפעת המגפה:

ריכוז הסיכונים המתפתחים בבנק

הסיכון	תיאור הסיכון
סיכון מקרו-כלכלי וסיכון משקי	סיכון שהבנק עשוי להיות מושפע ממנו בעקבות הרעה בנתונים מקרו כלכליים בישראל וסיכונים משקיים אחרים ובעיקר בגין שיעורי האבטלה. התפשטות נגיף הקורונה מביאה להרעה מהותית בפעילות המשק בישראל אליו חשופה פעילות הבנק ועשויות להיות לה השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי במגזר משקי הבית ובתחום מימון פרויקטים בנדל"ן, כולל עלייה בסיכון המודלים על בסיסם נקבע דירוגי הלווים. בעת עריכת הדוחות הכספיים קיימת הקפאת תשלומים נרחבת באשראי למגזר משקי הבית (לדירור ואחר). כמו כן, להורדת הריבית (הנכללת גם בתרחישי הקיצון של בנק ישראל) וקישור פוטנציאלי בהיקפי פעילות הבנק, עשויה להיות השפעה על קישור בהכנסות המימון העתידיות של הבנק.
סיכונים תפעוליים	האתגר לנהל את הסיכון ולהמשיך בביצוע פעולות למרות שייתכן שתהיה מצבת עובדים נמוכה וקושי בהגעה למקום העבודה במקרה של התפשטות חוזרת של הנגיף. עקב התפשטות נגיף הקורונה חל מעבר של עובדים לעבודה מרחוק ושינויים נוספים באופן פעילות הבנק בהתאם לתכנית ההמשכיות העסקית שלו, עם דגש על ניהול המשאב האנושי בעת המגיפה. גורמים שונים עשויים לנצל את המצב המשברי לביצוע מעילה או הונאה.
סיכון סייבר	אפשרות תקיפת סייבר על מערכות ה-IT של הבנק ואתרי הבנק אשר עשויה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות או לגרום עיכוב במתן שירות, גניבת נתוני הלקוחות ופגיעה במוניטין הבנק. בתקופת משבר קיימת עלייה בחשיפה לסיכון במשבר בגלל גורמים עוינים אשר עשויים לנצל את המשבר לביצוע תקיפות סייבר ונסיונות הונאות סייבר (למשל פשינג).
סיכון מודל עסקי	איומים אשר יכולים לנבוע להחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים משקיים וענפיים כולל שינויים טכנולוגיים. משבר הקורונה עלול להקשות על יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו. ובשלב זה לא ניתן להעריך את מלוא השפעת משבר הקורונה.
סיכון רגולטורי	השלכות הרגולציה בכל הקשור להטלת מגבלות משמעותיות על פעילות הבנק והצבת דרישות היכולות לפגוע בפעילות העסקית של הבנק או שיישומן כרוך במשאבים רבים. בנוסף, נקבעו במהלך אירוע הקורונה מס' הקלות והנחיות של הרגולטורים, תוך כדי משבר, שהבנק נדרש ליישם.
סיכון ציית	הסיכון שעל תאגיד תוטל סנקציה חוקית או רגולטורית, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית להוראות צרכניות, חוקי מיסוי, הפסד פיננסי כתוצאה מהתממשות הסיכון ההתנהגותי (Conduct Risk) ודרישות בתחום הלבנת הון ומימון טרור.

ביום 12 לפברואר 2020 פורסמה על ידי נציבות זכויות האדם של האו"ם "רשימה השחורה" של בתי עסק הפועלים ביהודה ושומרון, מזרח ירושלים ורמת הגולן. להערכת הבנק, להכללת בנק ירושלים ברשימה הנ"ל לא צפויה להיות השפעה מהותית.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

במהלך שנת 2020 פרצה מגפת הקורונה בישראל ובעולם תוך השפעה מהותית על מגוון היבטים וגורמים הרלבנטיים לפעילות הבנק, יעדיו התפעוליים והעסקיים ותכנית ההמשכיות העסקית שלו. בישראל ובעולם הוכרזו צעדי ההתגוננות הכוללים בין היתר את הגבלת המעבר בין מדינות, החלת אמצעי בידוד, צמצום התקהלויות ותנועה, סגרים, הגבלות על הפעלת עסקים פרטיים ושירותים ממשלתיים ועירוניים ועוד. התפשטות הנגיף ואי הוודאות לגבי התפתחותו, הביאה להרעה כלכלית מהותית ברמה עולמית ובפעילות המשק בישראל אליה חשופה פעילות הבנק ויש לה השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי במגזר משקי הבית ובתחום מימון פרויקטים בנדל"ן.

על אף שחלפה כשנה מאז הוכרז על הסגר הראשון, עדיין לא ניתן להעריך את היקף והשלכות התפשטות הנגיף בעתיד, את השפעת החיסונים על היכולת לצאת מהמשבר, או את התגובות הנוספות של הממשלות והבנקים המרכזיים הן מבחינת ההגבלות שיוטלו על המשקים ומשכן והן מבחינת צעדים לתמיכה ועידוד הפעילות הכלכלית ואת תגובת הכלכלות והשווקים. כמו כן לא ניתן לאמוד ולכמת את משך האירוע ועומקו ואת השפעתו העתידית על הכלכלה העולמית, המשק הישראלי, לקוחות הבנק ועל הבנק עצמו.

הנהלת הבנק ממשיכה לקיים מעקב אחר התפתחות המשבר וההשלכות הפיננסיות והעסקיות בגינו ובוחנת את התאמת האסטרטגיה העסקית נוכח האירועים. הוגדר ניטור ומעקב הדוק בתחומי הפעילות השונים של הבנק. באופן שוטף, נבחנים תרחישים שונים, חלקם תרחישי קיצון, להתפתחות האירוע ולהשפעותיו על מכלול הסיכונים ועל פעילות הבנק. כמו כן, הנהלת הבנק מדווחת באופן שוטף לדירקטוריון הבנק וועדותיו אודות צעדיה בניהול האירוע בתחומים המפורטים להלן.

בהיבט התפעולי ובהיבטי המשכיות עסקית, ממשיך הבנק לנקוט שורה של תהליכים ואמצעים המבטיחים רציפות תפעולית ועסקית של הבנק ומתן שירות ללקוחות ובכללם עבודה מרחוק, דילול ו/או פיצול יחידות, שינויים באופן פעילות הסניפים והפעילות מול הלקוחות, ווידוא רציפות תפקודית מול הספקים המהותיים עימם עובד הבנק, טיפול בעובדים וניהול המשאב האנושי של הבנק והסטת משאבים לטובת שירות לקוחות. הנהלת הבנק פועלת תוך שמירה על בריאותם וביטחונם של עובדי הבנק ולקוחותיו, בשים לב להוראות בנק ישראל והוראות משרדי הממשלה הרלוונטיים במטרה להמשיך לשרת את לקוחותיו ולהגן על חוסנו של הבנק. כמו כן, במסגרת הפעולות להבטחת הרציפות התפעולית של הבנק ובשל המגבלות שהוטלו, חלק ניכר מעובדי הבנק החלו, כבר מחודש מרץ 2020, לעבוד (לפחות באופן חלקי) מבתיהם תוך הגברת הבקרה בגין פוטנציאל הסיכונים בעבודה מהבית בעיקר, בכל הקשור לסיכון הסייבר וסיכונים מעילות והונאות כאמור לעיל. בנוסף, חלק קטן מעובדי הבנק יצאו לחופשה בתשלום בתקופה האמורה.

בראי הזינוק החד בשיעור הבלתי מועסקים והאי ודאות לגבי מועד חזרתם לעבודה, ובהתחשב בפגיעה הקשה בסקטורים בענפי השירותים, ובצורך לנהל את סיכון האשראי הנובע מכך, כמו גם, מתן האפשרות לדחות הלוואות, החליטה הנהלת הבנק על שורה של צעדים לניטור מוגבר של מצבם הפיננסי של מבקשי אשראי חדש ובעלי אשראי קיימים, כולל אלה שדחו הלוואתם, ואף החליטה לצמצם באופן מהותי את השינוק היזום של אשראי צרכני במהלך המחצית השנייה לשנת 2020. שיווק האשראי היזום חזר למתכונת הרגילה בתחילת 2021.

גם בתחום סיכוני השוק החליטה הנהלת הבנק צעדים על הקטנה מדודה של היקף הסיכון שנוטל הבנק לנוכח האי ודאות הכלכלית והתנודתיות המשמעותית בשוקי ההון.

לאור הנסיבות פרסמו רגולטורים שונים הקלות על הפעילות הבנקאית ודחיות של מועדים שנקבעו ליישום הוראות קודמות כפי שהוצגו בתחילת דו"ח זה. בפרט ניתן לציין את הוראת שעה ניהול בנקאי תקין 250 של הפיקוח על הבנקים המתעדכנת מעת לעת. לעניין זה יצוין, כי ביום 31 במרץ, 2020 הכריז הפיקוח על הבנקים על הפחתת דרישות ההון מהבנקים, על מנת לאפשר לבנקים להגדיל את היצע האשראי ללקוחותיהם. הפחתת דרישת ההון מהבנקים נעשתה באמצעות הוראת שעה לתקופה של שישה חודשים עם אפשרות להארכה, אשר בהמשך הוארכה לתקופה נוספת. בהתאם, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, החל מיום 31 במרץ 2020 ולמשך תקופת הוראת השעה, הינם

8.8% ו-12.3% בהתאמה (במקום 9.8% ו-13.3% לפני הוראת השעה), ובנוסף ניתנה הקלה של 0.5% ביחס המינוף המזערי הנדרש מהבנק. כמו כן, התבקשו הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד ותכניות לרכישה עצמית של מניות, על רקע המשבר האמור. על אף הפחתת דרישות ההון כאמור לעיל, הבנק שמר בסוף 2020 על יחס הון עצמי רובד 1, על יחס הון כולל ועל יחס המינוף ללא ההקלות שניתנו בגין יחסים אלה. לפרטים נוספים אודות הוראות פיקוח ויזמות חקיקה בשל התפשטות נגיף הקורונה ראה [ביאור 37 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, במטרה להקל על הלקוחות, פרסם בנק ישראל מתווה מוסכם עם המערכת הבנקאית, לדחייה ופריסת תשלומים. כמו כן מתוך מטרה לעודד תאגידי בנקאיים לפעול לייצוב לווים שלא עומדים או עשויים שלא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. לפרטים נוספים ראה [סעיף 2 בביאור 37 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020](#), בקשר עם מתווה ההקלות ללקוחות. הבנק מנטר באופן שוטף את ההלוואות שהוקפאו, או שיצאו כבר מההקפאה, על מנת להעריך את השפעתן על פרופיל סיכון תיק האשראי של הבנק.

ליום 31 בדצמבר, 2020 יתרת האשראי לדיור אשר בגינו נדחו תשלומים בבנק עמד על סך של כ-933.7 מיליוני ש"ח, כ-12% מתיק האשראי לדיור והיקף התשלומים שנדחו בגין אשראי לדיור עמד על סך של כ-75.8 מיליוני ש"ח. יתרת האשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיור אשר בגינו נדחו תשלומים בבנק עמד על סך של כ-54.2 מיליוני ש"ח, כ-5% מיתרת האשראי הצרכני סולו והיקף התשלומים שנדחו בגין אשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיור עמד על סך של כ-6.7 מיליוני ש"ח. יתרת האשראי המסחרי אשר בגינו נדחו תשלומים בבנק עמד על סך של כ-117 מיליוני ש"ח והיקף התשלומים שנדחו בגין אשראי מסחרי עמד על סך של כ-9.5 מיליוני ש"ח.

סך הכול היקף האשראי בגינו נדחו תשלומים מסתכם בכ-1,104 מיליוני ש"ח כ-10% מסך כולל האשראי נטו.

בנוסף, ליום 31 בדצמבר 2020 יתרת האשראי אשר תקופת דחיית התשלומים בגינו הסתיימה עמד על סך של כ-2,844 מיליוני ש"ח. הבנק מנטר את התפתחות הסיכון בגין תשלומים אלה.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2020 הסתכמו ב-102.4 מיליוני ש"ח, גידול של 178% לעומת התקופה המקבילה אשתקד, מתוכם כ-67.3 מיליוני ש"ח נבע מגידול בהפרשה קבוצתית בגין ההשפעה הצפויה כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה (בגין אשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיור סך של 61.1 מיליוני ש"ח ובגין אשראי לדיור כ-6.2 מיליוני ש"ח).

בהערכת ההפרשה הקבוצתית בגין ההשפעה הצפויה כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה הבנק הביא בחשבון את היקף והרכב הלווים אשר ביקשו את דחיית התשלומים, תחזית בנק ישראל לגבי שיעור האבטלה החזוי וגם החמרה אפשרית ברמת הכשל העתידי של לקוחות הבנק אשר לא ביקשו דחיית תשלומים. בנוסף, ממשיך הבנק לשמור על תוספת ההוצאות שנקבעה בגין לקוחות אשר אך סיימו את תקופת ההמתנה, וזאת, לאור אי הוודאות השורה עדיין בדבר המשך התפתחות המגיפה, השפעת החיסונים והשינוי באבטלה במשק.

תכניות והערכות הבנק המפורטות לעיל, הינן בבחינת מידע צופה פני עתיד והן מתבססות על הנחות ועל תחזיות שונות שהיו בפני הבנק. מידע זה יכול שלא יתממש בשל שינויים העשויים לחול בשל גורמים שונים שאינם בשליטת הבנק בלבד. הגורמים המשפיעים כוללים תחזיות והערכות לגבי התפתחויות כלכליות בארץ ובעולם, במיוחד לגבי המצב הכלכלי במשק, כולל השפעת תנאים מאקרו כלכליים וגאו-פוליטיים ושינויים בשוקי ההון, וכן גורמים שונים נוספים המשפיעים על החשיפה לסיכונים: העדפות הציבור, הוראות גורמי פיקוח ואחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם.

לפרטים נוספים, ראה [ביאור 34 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

[נדבך 3]

מדידת החשיפות לסיכונים השונים מבוססת על יתרות בספרי הבנק כפי שנערכו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על הבנק ובהתאם להנחיות החישוב הספציפיות שנקבעו בהוראות 203-209. המדידה עשויה להשתנות בהתאם לשינויים בכללים ובהוראות אלו וכן שינויים נוספים כגון: שינויים בגודל ותמהיל התיק, שינוי באיכות התיק ונתונים כלכליים, וכן שינויים בשיטות החישוב לרבות שיטות להפחתת סיכון (CRM). חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש במסגרת נדבך 1 על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

טבלה 2 – סקירת נכסי סיכון משוקללים:

ג	ב	א	
דרישות הון מזעריות	נכסי סיכון משוקללים ⁽¹⁾	נכסי סיכון משוקללים	
31.12.2020	31.12.2019	31.12.2020	
	במיליוני ש"ח		
650.7	7,922.1	8,134.1	1 סיכון אשראי ⁽²⁾ ⁽³⁾
9.5	100.3	118.7	6 סיכון אשראי של צד נגדי ⁽³⁾
0.0	0.2	0.3	10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)
-	-	-	15 סיכון סילוק (Settlement risk)
16.2	140.5	202.5	25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
676.4	8,163.1	8,455.6	סך הכל סיכון אשראי
1.7	39.8	18.1	20 סיכון שוק
76.9	887.0	961.4	24 סיכון תפעולי
755.0	9,089.9	9,435.1	סך הכל 27

(1) לדרישה זו מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.

(2) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

(3) מחושב בהתאם לגישה הסטנדרטית עפ"י ההקלות בניהול בנקאי תקין מס' 201.

לפרטים נוספים בנוגע לקשרים בין הדוחות הכספיים לבין חשיפות פיקוחיות, ראה טבלאות LI1 ו-LI2 בתוספת א' להלן.

מידע נוסף על נכסים משוקללים בסיכון

[EDTF]

פעילויות עסקיות של הבנק כפי שתוארו לעיל יוצרות לבנק חשיפות בעלות אופי שונה ומחייבות הקצאת הון שונה. ניתוח כמותי שלהלן מאפשר להבין את התפלגות נכסי הסיכון, לפי סוג נכס סיכון, בין קווי הפעילות השונים. לצורך הצגת הקשר שבין פעילויות עסקיות של הבנק כפי שבאות לידי ביטוי בדוח הכספי לבין דרישות ההון של הבנק, הגילוי של נכסי הסיכון לפי חלוקה לפעילויות העסקיות השונות של הבנק בוצע בהתאם לקווי העסקים של הבנק כפי שהוצגו **בביאור 28 בדבר מגזרי פעילות פיקוחיים בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020**.

טבלה מספר 3 - נכסי סיכון לפי חלוקה לפעילויות עסקיות:

ליום 31 בדצמבר 2020							סיכון אשראי סיכונים שוק סיכון תפעולי סך הכל
במיליוני ש"ח							
מחסי	עסקים	עסקים	עסקים	עסקים	עסקים	עסקים	
בית	קטנים	קטנים	בינוניים	גדולים	גדולים	גדולים	
5,722.1	1,307.0	616.1	-	-	810.0	8,455.6	
-	-	-	-	-	18.1	18.1	
539.4	103.2	43.8	5.4	256.4	961.4	961.4	
6,261.5	1,410.2	659.9	5.4	1,084.5	9,435.1	9,435.1	
ליום 31 בדצמבר 2019							סיכון אשראי סיכונים שוק סיכון תפעולי סך הכל
במיליוני ש"ח							
מחסי	עסקים	עסקים	עסקים	עסקים	עסקים	עסקים	
בית	קטנים	קטנים	בינוניים	גדולים	גדולים	גדולים	
5,771.9	1,295.9	569.1	-	-	523.1	8,163.1	
-	-	-	-	-	39.8	39.8	
487.7	110.9	41.3	1.4	232.5	887.0	887.0	
6,241.0	1,406.8	610.4	1.4	381.4	9,089.9	9,089.9	

טבלה מספר 4 - תנועה בנכסי סיכון משוקללים:

הטבלה שלהלן מציגה שינויים שחלו בנכסי סיכון של הבנק במהלך התקופה המדווחת לפי סוג נכס סיכון.

- שינוי ב"היקף התיק" נועד לשקף גידול בחשיפה שנבע מגידול בהיקף הפעילות. במסגרת זו נכללים גם השפעות שע"ח ככל שהיו ומרכיב ה-CVA.
- שינוי ב"איכות התיק" כולל גידול/קיטון באוכלוסיית החובות בכשל ו/או בנכסים לגביהם חלה ירידה בדירוג אשר מחייבת דרישות הון גבוהות יותר.
- "רכישות ומכירות" כוללות פעילות מכירת חשיפות, ככל שהיו, או השפעות מפעילות מכירה או רכישה של חברות מאוחדות.
- "שינויים במתודולוגיה" מתייחס לשינויים שחלו בגין הוראות רגולטוריות חדשות בנוגע להקצאת ההון ו/או שינויים אחרים, כגון שיטות הפחתת סיכון אשראי או קיזוזים שלא יושמו קודם לכן אשר מהווים שינוי מדיניות, ככל שהיו. במהלך התקופה הבנק לא הפעיל שיטות CRM חדשות.

מידע זה נכלל בהתאם לדרישות הגילוי של ה-EDTF.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

סך הכל	סיכון תפעולי	סיכונים שוק	סיכון אשראי*
במיליוני ש"ח			
9,089.9	887.0	39.8	8,163.1
376.1	74.4	-21.7	323.4
-30.9	-	-	-30.9
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
9,435.1	961.4	18.1	8,455.6

יתרת פתיחה ליום 1 בינואר
שינוי כתוצאה מגידול בתיק
שינוי באיכות התיק
רכישות ומכירות
שינוי מתודולוגיה
אחר
יתרת סגירה ליום 31 בדצמבר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

סך הכל	סיכון תפעולי	סיכונים שוק	סיכון אשראי*
במיליוני ש"ח			
8,338.5	876.8	31.2	7,430.5
775.8	10.2	8.6	757.0
(24.4)	-	-	(24.4)
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
9,089.9	887.0	39.8	8,163.1

יתרת פתיחה ליום 1 בינואר
שינוי כתוצאה מגידול בתיק
שינוי באיכות התיק
רכישות ומכירות
שינוי מתודולוגיה
אחר
יתרת סגירה ליום 31 בדצמבר

* סיכון אשראי נמדד בהתאם לחשיפות אשראי משוקללות בסיכון נטו מהשפעת שיטות להפחת סיכונים אשראי (CRM).

הרכב ההון והלימות ההון

מבנה ההון

[נדבר 3]

מבנה ההון הרגולטורי

ההון הרגולטורי הינו הבסיס לחישוב יחס הלימות ההון שמחושב כיחס בין סך ההון הרגולטורי הכשיר לבין נכסים משוקללים בסיכון. מדידת ההון הרגולטורי מבוססת על חלוקת ההון להון עצמי רובד 1 ולהון רובד 2.

ההתאמות הפיקוחיות והניכויים העיקריים מהון עצמי רובד 1 הינם מסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי, נכסים בלתי מוחשיים ורווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי (DVA). הניכוי בפועל בבנק הוא מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי (ראה טבלה 7 להלן).

הון רובד 2 כולל מכשירי הון וכתבי התחייבות נדחים מסוג COCO (CONTINGENT CONVERTIBLES) הכוללים גם מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן, מכשירי הון וכתבי ההתחייבות אשר אינם כשירים להכרה בהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III ולכן מופחתים בהדרגה לפי הוראות המעבר (בסכום זניח) והפרשה קבוצתית להפסדי אשראי. לפרטים נוספים אודות הרכב ההון הפיקוחי ראה פרק 2 לדוח הדירקטוריון וההנהלה לדוח כספי לשנת 2020.

מגבלות על מבנה ההון

כדי להבטיח כי עיקר ההון הרגולטורי של הבנק הינו ברמת איכות גבוהה, נקבעו בהוראות מגבלות על מבנה ההון. בפרט, בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו המגבלות הבאות:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 299.

ההון המוחשי (Tangible Common Equity) והלימות הון ביישום מלא של הוראות באזל III

ההון המוחשי מייצג סך הון המניות של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים, מוניטין ומניות בכורה ככל שקיימות. יחס ההון המוחשי הינו השיעור של ההון המוחשי מתוך הנכסים המוחשיים של הבנק (סך הנכסים של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין). הון הבנק, רובו ככולו, מהווה הון מוחשי לתאריך הדיווח. נציין כי לבנק תמהיל פעילות לא מורכב יחסית ליתר הבנקים במערכת ולאור זאת הבנק כמעט לחלוטין אינו מושפע מהוראות המעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 299 בנוגע ליישום הוראות באזל III. יחס הון עצמי רובד 1 של הבנק בהנחת יישום מלא של הוראות באזל III ליום 31 בדצמבר 2020 הינו 10.5% וזהה ליחס ההון המדווח בהתאם להוראות היישום הנוכחיות שעומד אף הוא על שיעור של 10.5% (ביום 31 בדצמבר 2019 עמד יחס הון עצמי רובד 1 ביישום מלא על 10.4%).

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון רובד 1 מזערי של 9% וכן על יחס הון כולל מזערי של 12.5%. ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור למועד הדיווח. בהתאם להקלות שניתנו ע"י בנק ישראל, כאמור לעיל, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח הינו 9.8%-ו-13.3%, בהתאמה.

לאור האמור לעיל, דרישות ההון החלות על הבנק החל מהדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2020 הינם:

יחסי הון מזעריים	היחס ההון המזערי הנדרש ביום 31.12.19	היחס ההון המזערי הנדרש בין 31.03.20 עד 31.03.21 ⁽³⁾	היחס ההון המזערי הנדרש בין 31.03.21 עד 30.03.23
יחס הון עצמי רובד 1	9%	8%	הנמוך מביין: יחס ההון של הבנק ביום 31.03.21 לבין יחס ההון המזערי של הבנק טרם תקופת הוראת השעה.
יחס הון כולל	12.5%	11.5%	
תוספת בגין הלוואות לדיור	1% מיתרת ההלוואות לדיור במועד הדיווח	1% מיתרת ההלוואות לדיור, וזאת מלבד ⁽⁴⁾ הלוואות שניתנו במהלך תקופת הוראת השעה.	

(2) יעד יחס הלימות ההון שקבע הדירקטוריון 10.0%.

(3) עד תום תקופת המעבר שקבע בנק ישראל.

(4) יתרת ההלוואות שניתנו במהלך התקופה 1.3 מיליארדי ש"ח.

קביעת יעדי ההון מהווה שלב התחלתי ומהותי בתהליך תכנון ההון כאשר, יתר השלבים נגזרים ממנו שכן יעד ההון המזערי שקבע בנק ישראל מהווה, למעשה, מגבלת תכנון. יעד ההון נקבע תוך התחשבות בסביבה הרגולטורית, העסקית והארגונית של הבנק. במסגרת דיוניו על תהליך הערכת נאותות ההון (ICAAP), קבע הדירקטוריון בישיבתו מיום 17 לפברואר 2019 להתאים את יעד הון עצמי רובד 1 לתוצאות ה-ICAAP ושהחל מה-1 ליוני 2019 יעד הלימות ההון רובד 1 לשנים הקרובות יהיה 10.0% ויעד הלימות ההון כולל 13.5%.

ביום 16 באפריל, 2020 החליט דירקטוריון הבנק שלא לשנות יעדי הלימות ההון הקיימים והנושא יעלה לדיון בשנית ככל שישתנו הנסיבות. בנוסף, קבע הדירקטוריון יעד ליחס הון ליבה למבחן איום והוא עומד על 6.5%. הבנק בחן ומצא כי יעמוד ביחס זה גם בשורה של תרחישים אחידים שביצע לבקשת בנק ישראל במהלך אירוע הקורונה, בהתאם לתנאי המאקרו שקבעו בעת קיצון. תהליך הערכת הלימות ההון (ICAAP) ותכנון ההון הינו חלק מרכזי בניהול התכנית העסקית האסטרטגית וניהול הסיכונים של הבנק בראייה צופת פני עתיד. במסגרת תהליך תכנון ההון נבחנת השפעת היעדים האסטרטגיים והעסקיים על פרופיל הסיכון ועל ההון הנדרש על ידי התאגיד. יעדי ההון השמרנים שנקבעו מסכמים את הערכת הדירקטוריון על נאותות ההון של הבנק בהתייחס לתכנית העסקית צופה פני עתיד, הסיכון שהוגדר, סביבת הסיכונים, הממשל התאגידי, והמצב הכספי של הבנק. בין השיקולים שהובילו את הדירקטוריון להחלטה על יעדי ההון הנ"ל נכללה התכנית האסטרטגית להמשיך ולהתמקד בפעילות העסקית במגזר משקי הבית המהווה כ-90% מהפעילות והינו בעל פרופיל סיכון נמוך יחסית, בעיקר בשל גובה האשראי הממוצע ללווה והפיזור הרב בתיק האשראי. בנוסף, כ-90% מתיק האשראי של הבנק מובטח בביטחון ממשי, בעיקר דירות מגורים, ביחסי LTV נמוכים. כמו כן, בשל גודלו הבנק אינו מהווה סיכון מערכתי, והפעילות בתיק במהלך הקורונה לא שינתה את פרופיל הסיכון באופן מהותי. יעדי ההון נקבעו בהתחשב בתיאבון הסיכון וברצון הבנק לעמוד ביחסי ההון המזערי גם לאחר התממשות תרחישי קיצון, בראייה צופת פני עתיד והמביאה בחשבון את דרישות בנק ישראל ואת התפשטות נגיף הקורונה הכל תוך שהינו אירוע בעל השלכות מקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים. בשלב זה קיימת אי וודאות לגבי משך המשבר והשלכותיו בעתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו. הבנק מנטר באופן שוטף את יעדי ההון שלו, לנוכח התפתחות פרופיל הסיכון שלו במגיפה, ובהתקיים מבחן קיצון. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2021 נערך הבנק לתכנון הון מעודכן כחלק מתהליך ה-ICAAP. תכנון הון זה יאתגר פעם נוספת את יעדי ההון של הבנק. הבנק זיהה מספר סיכונים אשר עשויים להתפתח בתקופת המשבר ובהתאם לכך עדכן את הערכת חלק מגורמי הסיכון ראה [בפרק 3.5 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

למטרת קביעת משקלי הסיכון, משתמש הבנק בדירוגי חברת הדירוג – Standard and Poor's Rating Group.

טבלה מספר 5 – תמצית הרכב ההון הרגולטורי לצורך חישוב יחס הון:

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2020	
במיליוני ש"ח		
		הון עצמי רובד 1
226.8	226.8	הון מניות רגילות נפרע ופרמיה
734.7	777.2	עודפים
-	(4.0)	רווח כולל אחר
-	-	מרכיבי הון נוספים
(16.6)	(1.1)	סכומים שהופחתו מהון עצמי רובד 1
944.9	988.9	סך הכל הון עצמי רובד 1
-	-	הבדלים בין הון עצמי לבין הון עצמי רובד 1
944.9	988.9	סך הכל הון רובד 1
		הון רובד 2
248.0	241.2	מכשירי הון מורכבים וכתבי התחייבות נדחים
101.7	104.2	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
-	-	סכומים שהופחתו מהון רובד 2
349.7	345.4	סך הכל הון רובד 2
1,294.6	1,334.3	סך הכל הון כולל

לפרוט נוסף ראה טבלה 6 להלן.

טבלה מספר 6 - הרכב ההון הפיקוחי (CC1):

		ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 31 בדצמבר 2020	
		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3**		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3**	
הפניה למאזן הפיקוחי*		יתרה		יתרה	
		במיליוני ש"ח			
1	הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
1	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1	226.8	-	226.8	-
2	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן	738.8	-	777.2	-
3	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי	(4.1)	-	(4.0)	-
4	מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר	-	-	-	-
5	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)	-	-	-	-
6	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים	961.5	-	1000.0	-
7	הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים				
7	התאמות יציבותיות להערכות שווי	-	-	-	-
8	מוניטין, בניכוי מיסים נדחים לשלם, אם רלבנטי	-	-	-	-
9	נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם	-	-	-	-
10	מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנמנעים מהפרשי עיתוי	(16.6)	-	(11.1)	-
11	סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן	-	-	-	-
12	פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים	-	-	-	-
13	גידול בהון העצמי הנובע מעסקאות איגוח	-	-	-	-
14	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק	-	-	-	-
15	נכסים נטו בגין תוכניות להטבה מוגדרת, בניכוי מיסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-	-	-	-
16	השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל ת' לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים)	-	-	-	-

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' להלן
 ** הוראות המעבר הסתיימו ב-1 בינואר 2018

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 31 בדצמבר 2020		
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3**	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3**	יתרה	
	במיליוני ש"ח				
					הון רובד 2: מכשירים והפרשות
18A	-	238.5	-	236.7	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
18B	(9.5)	9.5	(4.5)	4.5	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
19	-	-	-	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
	-	-	-	-	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של תאגיד הבנקאי והמחזקים על ידי משקיעים צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
20	-	101.7	-	104.2	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
	(9.5)	349.7	(4.5)	345.4	
					הון רובד 2 לפני ניכויים
					הון רובד 2: ניכויים
	-	-	-	-	השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף
	-	-	-	-	החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון רובד 2 של תאגידים פיננסיים
	-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	-	-	ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
	-	-	-	-	מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2 שלא נכללו במסגרת סעיף לעיל
	-	-	-	-	התאמות פיקוחיות בהון רובד 2 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
	-	-	-	-	סך כל הניכויים להון רובד 2
	(9.5)	349.7	(4.5)	345.4	הון רובד 2
	(9.5)	1,294.6	(4.5)	1,334.3	סך ההון
	-	-	-	-	סך הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
	-	-	-	-	מזה: מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
	-	-	-	-	
		9,089.9		9,435.0	סך נכסי סיכון משוקללים

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' להלן
**** הוראות המעבר הסתיימו ב-1 בינואר 2018**

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2020	
	באחוזים		
	10.4%	10.5%	61 הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	10.4%	10.5%	62 הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	14.2%	14.1%	63 ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
			דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
	9.9%	8.8%	64 יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
	9.9%	8.8%	65 יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
	13.4%	12.3	66 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 31 בדצמבר 2019	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3**	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3**	יתרה
	במיליוני ש"ח/באחוזים			
	סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
67				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
68				השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה
69				זכויות שירות למשכנתאות
70				מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה
	-	-	-	
	-	-	-	
	-	54.8	-	81.0
	תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
71				הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
72				התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
73				הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה
74				התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים
	-	101.7	-	104.2
	-	99.8	-	184.8
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר			
80				סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר
81				סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה
82				סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר
83				סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה
84				סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר
85				סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה
	-	-	-	-
	-	136.5	-	68.2
	-	-	-	-

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' להלן
 ** הוראות המעבר הסתיימו ב-1 בינואר 2018

מידע נוסף על הרכב ההון

[EDTF]

דוח זה נועד לספק מידע בדבר התנועות שחלו במהלך תקופת הדיווח ברכיבי ההון הפיקוחי. הדוח מבוסס על יתרות שנכללו במסגרת הדוח הכספי ומוצג בהתאם ליתרות רכיבי ההון המשמשות לחישוב ההון הפיקוחי בכפוף להסדרי הוראות מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299.

טבלה מספר 7 - דוח תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי:

לשנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
במיליוני ש"ח		
		הון עצמי רובד 1
		יתרת פתיחה לתחילת התקופה
872.1	944.9	הון מניות רגילות שהונפק על-ידי התאגיד הבנקאי
-	-	רווח השנה המיוחס לבעלי מניות האם
89.4	50.2	דיבידנד שחולק
(20.1)	(11.8)	תנועה ברווח כולל אחר
(3.0)	0.1	מזה: הפרשי תרגום
-	-	מזה: זמין למכירה
(7.7)	(7.7)	מזה: התאמות בגין הטבות לעובדים
-	-	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים אחרים
6.5	5.5	מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
-	-	השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף
-	-	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
944.9	988.9	יתרת סגירה
		הון רובד 2
		יתרת פתיחה לתחילת התקופה
365.5	349.7	ירידה במכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד הבנקאי, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר *
(27.7)	(5.0)	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד הבנקאי, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
0.8	(1.8)	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
11.1	2.5	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
-	-	
349.7	345.4	יתרת סגירה לתום התקופה
1,294.6	1,334.3	סך הכל הון כולל

* מוצג בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל III כפי שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299.

בהתאם להוראות בנק ישראל נדרשים הבנקים ליישם את מסגרת העבודה של ועדת בבאזל בנושא הלימות ההון כפי שמתעדכנת מעת לעת והכל בהתאם להוראות והנחיות של בנק ישראל ובהתאם להוראות מעבר שנקבעו על ידו לצורך היישום. הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל III כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות. הוראות אלו מיושמות בהתאם להסדרי מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

הוראות באזל III, בדומה להוראות באזל II שקדמו להן, מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך ראשון - דרישות הון מזעריות הנדרשת בגין סיכון אשראי, סיכונים שוק (בתיק הסחיר) וסיכון תפעולי.
- נדבך שני - בקרה על מכלול גורמי הסיכון על ידי תהליך ה- ICAAP ותהליך סקירת הפיקוח (SREP).
- נדבך שלישי - משמעת שוק – גילוי לציבור.

הנדבך הראשון מאפשר, לצורך חישוב דרישות ההון, שימוש במספר גישות למדידת רכיבי סיכון בגין סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים: הגישה הסטנדרטית (Standardized Approach) או גישות מתקדמות יותר, המבוססות על מודלים פנימיים של דירוג לקוחות ואמידת סיכונים תפעוליים וסיכונים שוק. הגישות המתקדמות כפופות לאישור מפורש של המפקח על הבנקים.

פירוט לגבי הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי:

קטגוריה	גישת הבנק לחישוב ההון
סיכון אשראי	גישה סטנדרטית
סיכונים שוק	גישה סטנדרטית
סיכון תפעולי	גישה סטנדרטית
סיכון אשראי צד נגדי	גישה החשיפה הנוכחית

הנדבך השני שם דגש על ניהול סיכונים אינטגרטיבי. במסגרת זו נדרשים הבנקים לקבוע מתודולוגיות, תהליכים ונהלים אשר נועדו להבטיח את הלימות ההון בטווח הארוך, תוך בחינת כל הסיכונים המהותיים להם חשוף הבנק, כולל במצבי קיצון חמורים. הבנקים נדרשים להוכיח את יישום המתודולוגיות הנדרשות להבטחת הלימות ההון. הפיקוח על הבנקים נדרש להעריך תהליכים אלו, ולהטיל אמצעי פיקוח בהתאם לצורך ולתוצאות ההערכה.

הנדבך השלישי מתייחס לרמת שקיפות ודרישות גילוי שתיושמה בדיווח לציבור של תאגידים בנקאיים, כחלק משלים לנדבך השני. דרישות אלו נועדו לסייע למשתמשים בדוחות הכספיים להעריך את הלימות ההון של הבנק ואת המידע הנוסף הכלול בדוחות אלו לגבי ההון של הבנק, החשיפה לסיכונים השונים ותהליכי הערכתם. בנוסף, מיישם הבנק דרישות הגילוי שנקבעו על ידי ועדת EDTF כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

יחס ההון לרכיבי סיכון

כאמור, יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ליום 31 בדצמבר 2020 עומד על 10.5% בהשוואה ליחס של 10.4% בסוף שנת 2019. בהתאם להנחיות המפקח המצוינות לעיל, יחס הון עצמי רובד 1 מזערי הנדרש מהבנק ליום 31 בדצמבר 2020 הינו 8.8%.

קביעת יעדי ההון מהווה שלב התחלתי ומהותי בתהליך תכנון ההון כאשר, יתר השלבים נגזרים ממנו שכן יעד ההון המזערי שקבע בנק ישראל מהווה, למעשה, מגבלת תכנון. יעד ההון נקבע תוך התחשבות בסביבה הרגולטורית, העסקית והארגונית של הבנק. במסגרת דיוניו על תהליך הערכת נאותות ההון (ICAAP), קבע הדירקטוריון בישיבתו מיום 17 לפברואר 2019 להתאים את יעד הון עצמי רובד 1 לתוצאות ה- ICAAP ושהחל מה- 1 ליולי 2019 יעד ההון לשנים הקרובות יהיה 10.0% ויעד הון כולל 13.5%. ביום 16 באפריל, 2020 החליט דירקטוריון הבנק שלא לשנות יעדי הלימות ההון הקיימים והנושא יעלה לדיון בשנית ככל שישתנו הנסיבות. מבחני הקיצון שערך הבנק לאחר מועד זה, ובתוכם מבחני הקיצון המבוססים על התרחישים האחרים של בנק ישראל שניתנו במהלך השנה, הראו כי יעדי ההון הללו תואמים את פרופיל הסיכון של הבנק, גם בעת התפתחות מגיפת הקורונה.

תהליך הערכת הלימות ההון (ICAAP) ותכנון ההון הינו חלק מרכזי בניהול התכנית העסקית האסטרטגית וניהול הסיכונים של הבנק בראייה צופת פני עתיד, תוך הפעלה של שורה ארוכה ומגוונת של מבחני קיצון שנועדו לאתגר את הון ויעדי ההון של הבנק.

במסגרת תהליך תכנון ההון נבחנת השפעת היעדים האסטרטגיים והעסקיים על פרופיל הסיכון ועל ההון הנדרש על ידי התאגיד. יעדי ההון השמרנים שנקבעו מסכמים את הערכת הדייקטוריון על נאותות ההון של הבנק בהתייחס לתכנית העסקית צופה פני עתיד, הסיכון שהוגדר, סביבת הסיכונים, הממשל התאגידי, והמצב הכספי של הבנק. בין השיקולים שהובילו את הדייקטוריון להחלטה על יעדי ההון הנ"ל נכללה התכנית האסטרטגית להמשיך ולהתמקד בפעילות העסקית במגזר משקי הבית המהווה כ- 90% מהפעילות שלהערכתנו הינה בעלת פרופיל סיכון נמוך, בעיקר בשל גובה האשראי הממוצע ללווה והפיזור הרב בתיק האשראי. בנוסף, כ- 90% תיק האשראי של הבנק מובטח בבטחון ממשי, בעיקר דירות מגורים, ביחסי LTV נמוכים. כמו כן בשל גודלו הבנק אינו מהווה סיכון מערכתי. יעדי ההון נקבעו בהתחשב בתיאבון הסיכון וברצון הבנק לעמוד ביחסי ההון המזערי גם לאחר התממשות תרחישי קיצון, בראייה צופת פני עתיד והמביאה בחשבון את דרישות בנק ישראל. כאמור לעיל, הבנק ביצע שורה של מבחני קיצון בהם מבחני קיצון המבוססים על התרחיש האחד שקבע בנק ישראל ובו תנאי מאקרו קיצוניים, בפרט לשיעור האבטלה. לשיעור האבטלה השפעה על פוטנציאל ההפסד של הבנק, שעיקרו, באירועי הקורונה, נובע מהשפעת האבטלה על סיכון האשראי של הבנק. הבנק נקט גם תרחישים קיצוניים על מנת לקבוע את תוספת ההפרשה שלו בגין הקורונה. שמרנות זו נועדה להבטיח עמידתו בכל היעדים. גם תחת תרחישים אלה נמצא כי פוטנציאל הפגיעה ביעדי ההון של הבנק היא נמוכה. בהתאם לכך, נשמרו יעדי הון של הבנק והבנק גם לא הפעיל את ההקלות שניתנו ע"י בנק ישראל. לפירוט נוסף, ראה פרק הדין בתרחישי קיצון בהמשך דו"ח זה.

נכון למועד זה, בהתאם לתוצאות ניטור הסיכונים של הבנק, על סמך הערכת פרופיל הסיכון, תאבון הסיכון ותוצאות מבחני הקיצון, כולל התרחיש האחד של בנק ישראל, תואמים יעדי ההון של הבנק את פרופיל הסיכון האיכותי והכמותי של הבנק, כולל השפעת המגיפה. כאמור לעיל, ייבחנו הבנק במהלך הרבעון הראשון של שנת 2021 פעם נוספת את יעדי ההון כחלק מתכנון ההון של ה-ICAAP.

הון רוברד 2

יתרת כתבי התחייבויות נדחים שהונפקו לציבור ופיקדונות נדחים שגויסו ממשקי בית ומלקוחות מוסדיים, הנכללת בהון רוברד 2 לאחר ניכויים לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי הסיכון, הסתכמה ב-31 בדצמבר 2020 ב-241.2 מיליוני ש"ח, לעומת 248 מיליוני ש"ח בתום שנת 2019.

ביום 9 ביוני 2016 הנפיקה ירושלים מימון והנפקות (2005) בע"מ, חברת בת בשליטה ובבעלות מלאה של הבנק (להלן: "חברת הבת"), 128.4 מיליוני ש"ח כתבי התחייבות נדחים מותנים, סדרה 11 מסוג COCO (Contingent Convertibles) הכוללים גם מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן.

כתבי ההתחייבות הנדחים עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 7 ביוני 2026 עם אופציה אשר הינה בידי חברת הבת, לפירעון מוקדם לא לפני 7 ביוני 2021 ולא לאחר 7 ביולי 2021, צמודים למדד אפריל 2016, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 3.2% לשנה, עד למועד הפירעון המוקדם. במועד זה, וככל שהחברה לא תממש את זכותה לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (התשואה השנתית הממוצעת של אג"ח ממשלתית שהתקופה הנוותרת לפירעונה הינה 5 שנים) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

ביום 11 בדצמבר 2017 הנפיקה ירושלים מימון והנפקות (2005) בע"מ 105.9 מיליוני ש"ח, כתבי התחייבות נדחים מותנים (סדרה 12) מסוג COCO (contingent convertibles) הכוללים גם מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן. כתבי ההתחייבות הנדחים עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 11 בדצמבר 2027 עם אופציה אשר הינה בידי חברת הבת לפירעון מוקדם, לא לפני 11 בדצמבר 2022 ולא לאחר 11 בינואר 2023, צמודים למדד נובמבר 2017, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 1.9% לשנה המשולמת כל חצי שנה, עד למועד הפירעון המוקדם. במועד זה, וככל שהחברה לא תממש את זכותה לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (התשואה השנתית הממוצעת של אג"ח ממשלתית שהתקופה הנוותרת לפירעונה הינה 5 שנים) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן, כמוגדר להלן, תבצע החברה מחיקה של קרן כתבי התחייבות.

אירוע מכונן יקרה במידה ויחס ההון העצמי של בנק ירושלים בע"מ ירד מ-5% או כמוקדם מבי: (1) הודעת המפקח על הבנקים כי מחיקה הכרחית על מנת לא להגיע לנקודת אי קיימות, או, (2) החלטת המפקח על הבנקים לבצע הזרמת הון מהמגזר הציבורי, או

תמיכה שוות ערך, שבלעדיה יגיע הבנק לנקודת אי קיימות, כפי שקבע המפקח על הבנקים.
 כתבי ההתחייבות עומדים בתנאי הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 202 ומוכרים על-ידי המפקח על הבנקים כהון רובד 2.
 ההון רובד 2 כלל ב-31 בדצמבר 2020 בנוסף 104.2 מ' ש"ח הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת מס.

טבלה מספר 8 - חישוב יחס ההון:

דרישות ההון מחושבות בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-209 ובכפוף להוראות המעבר כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2020
במיליוני ש"ח	
944.9	988.9
-	-
349.7	345.4
1,294.6	1,334.3

הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
 הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
 הון רובד 1 נוסף, לאחר ניכויים
 הון רובד 2, לאחר ניכויים
סך הכל הון כולל

8,163.1	8,455.6
39.8	18.1
887.0	961.4
9,089.9	9,435.0

יתרות משוקללות של נכסי סיכון
 סיכון אשראי
 סיכונים שוק
 סיכון תפעולי
סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון

באחוזים

10.4	10.5
14.2	14.1
9.9	8.8
13.4	12.3

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
 יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
 יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים⁽¹⁾
 יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים⁽¹⁾

(1) לאור התפרצות נגיף הקורונה וכחלק מהתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין, פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה הנוגעת לעדכון הוראה 201 אשר כוללת הפחתת דרישות ההון הרגולטוריות החלות על הבנקים בנקודת אחוז אחת וכן עדכון להוראה 329 אשר מבטלת את דרישות ההון של נקודת אחוז נוספת על הלוואות לדיר שהועמדו בתקופת המשבר וזאת על מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי.
 ראה בפרק תכנון וניהול ההון פירוט לגבי יעדי ההון שקבע הדירקטוריון.

טבלה מספר 9 - ניתוח השפעת השינויים על יחס הון עצמי רובד 1:

ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 31 בדצמבר 2020	
השפעת השינוי ב-100 מיליוני ש"ח בהון עצמי רובד 1	השפעת השינוי ב-100 מיליארד ש"ח בסך נכסי הסיכון	השפעת השינוי ב-100 מיליוני ש"ח בהון עצמי רובד 1	השפעת השינוי ב-100 מיליארד ש"ח בסך נכסי הסיכון
1.1	(1.0)	1.1	(1.0)

(1.0)

1.1

(1.0)

1.1

ההשפעה על יחס הון עצמי רובד 1

בשנת 2020 גדל ההון עצמי רובד 1 בכ- 5% בעיקר כתוצאה מעלייה מתונה ברווח השנתי שלוותה בעליה מתונה בנכסי הסיכון עקב המשבר. כתוצאה מכך יחס הון עצמי רובד 1 עלה מ- 10.4% ליום 31 בדצמבר 2019 ל- 10.5% ליום 31 בדצמבר 2020. יחס ההון הכולל ירד קלות מ- 14.2% ליום 31 בדצמבר 2019 ל- 14.1% ליום 31 בדצמבר 2020.

תכנון וניהול ההון

התהליך הפנימי לתכנון ההון הינו חלק מרכזי בניהול התכנית העסקית וניהול הסיכונים של הבנק. תכנון הון נאות מאפשר להתאים את הון הבנק לסיכונים הצפויים להיווצר לאור האסטרטגיה של הבנק ויעדיו העסקיים ולהבטיח את הלימות ההון הדרושה. במסגרת תהליך תכנון ההון נבחנת השפעת היעדים האסטרטגיים והעסקיים על פרופיל הסיכון ועל ההון הנדרש של התאגיד. במסגרת זו, משמשים יעדי ההון, מדיניות חלוקת הדיבידנד והמקורות המתוכננים לתוספת להון (תחזית הרווח וגיוסים מתוכננים) כמגבלה הקובעת את גבולות היעדים העסקיים. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 "יחס מינוף", הבנק מתייחס בתהליך תכנון ההון שלו גם לעמידה ביחס המינוף.

ביום 17 בפברואר 2019, אישר דירקטוריון הבנק את התהליך הפנימי להערכת הנאותות ההונית (ICAAP – Internal Capital Assessment Adequacy Process) לשנת 2018. במקביל לתהליך ה-ICAAP, מבצע המפקח על הבנקים תהליך סקירה והערכה (הקרוי SREP – Supervisory Review Evaluation Process) במסגרתו נדרש הפיקוח לחוות את דעתו על הלימות הונו של התאגיד הבנקאי ועל נאותות תהליך הערכת הלימות ההון שלו (ICAAP) ביחס לחשיפותיו לסיכון (פרופיל הסיכון), תוך התחשבות במסגרת הממשל התאגידי של הבנק. תהליך זה נועד לסייע למפקח בגיבוש דעתו לגבי רמת ההון המתאימה, הצעדים הפיקוחיים ופעולות מפחיתות סיכון נוספות ביחס לנאותות ההונית של הבנק. במהלך האירוע ביצע הבנק מספר מבחני קיצון בהתאם לתרחישים האחרים שנקבעו ע"י בנק ישראל. הבנק נערך בימים אלה לביצוע תהליך ICAAP חדש.

הבנק גיבש מדיניות תכנון הון ואסטרטגיה שמטרתה לתאר את העקרונות המנחים את תהליכי גיבוש האסטרטגיה ותכנון ההון בבנק, להסדיר ולפרט את הסמכויות והתפקידים של השותפים בבנק לתהליכים אלו. המדיניות מובנית במסגרת תפיסת ניהול סיכונים כלל תאגידית, המאגדת את תפקידי פונקציות הפיקוח, הניהול, הבקרה והביקורת בתהליכי ניהול הסיכונים (בהתאם לתפיסת שלושת קווי ההגנה).

המדיניות כוללת התייחסות לתיאבון לסיכון האסטרטגי, מסדירה ומפרטת את תהליכי הניטור והבקרה על הסיכון ועל תכנון ההון, כמו גם את מסגרת הדיווח.

תהליך תכנון ההון והאסטרטגיה, שמתבצע בתדירות שנתית לכל הפחות, כולל שלושה שלבים עיקריים:

- שלב ראשון: הערכת ההון הפנימי הראוי בגין הסיכונים.
- שלב שני: תחזית בסיס ההון (כולל השפעות אפשריות של תרחישי קיצון).
- שלב שלישי: קביעת יעדי ההון במסגרת הגדרת התיאבון לסיכון ותהליך הערכת הנאותות הפנימית (לשנה הקרובה, ולשנתיים העוקבות) והדרישות הרגולטוריות.

בסיס ההון וההון הפנימי בגין סיכונים הנדבר הראשון מחושבים בהסתמך על מודל רב שנתי הלוקח בחשבון את יכולות הבנק לביצועי האשראי בתחומי הפעילות השונים ולגיוס מקורות מתאימים. המודל מביא בחשבון את השפעת הביצועים על המרווח ועל הרווחיות ומתבסס על תכניות והנחות עבודה מפורטות.

ניטור ההון - הבקרה והפיקוח על תהליך תכנון ההון, ניטור ומעקב אחר הגידול ביתרות נכסי הסיכון והגידול בהון הפנימי הנדרש, בהתאמה, אל מול תחזיות השינוי בהון והעמידה ביחס הלימות ההון, מתבצעים באופן שוטף. באגף הכספים מתבצע מעקב שוטף אחר יחסי הלימות ההון והשינויים בו הנובעים מקצב התממשות היעדים העסקיים מחד ומהתפתחות בהון מאידך. דיווחים שוטפים מתבצעים להנהלה ולדירקטוריון.

הבקרה והפיקוח על תהליך תכנון ההון וההתפתחות בפועל אל מול התחזית מתבצעת באופן שוטף כחלק מניהול ההון והסיכונים של הבנק.

חלוקת דיבידנד

לפרוט בדבר מדיניות ומגבלות בחלוקת הדיבידנדים [ראה בראור 24 לדוחות הכספיים לשנת 2020](#).

תרחישי קיצון

מעבר לבחינת הלימות ההון במצב עסקים רגיל נבחנת הכרית ההונית גם תחת תרחישים הוליסטיים כגון תרחיש משבר נדל"ן המלווה במיתון כבד ותרחיש מלחמה מתמשכת המהווים מערכת אירועים שלמה בעלת מגוון השפעות ושינויים בפרמטרים שונים אשר עלולים להוביל לנזקים במגוון פעילויות ותחומים, לרבות משבר כלכלי חמור (גלובלי או מקומי), אירוע בטחוני/מדיני חמור ונזקי טבע. בנוסף עורך הפיקוח על הבנקים מידי תקופה מבחן קיצון מאקר- כלכלי למערכת הבנקאית, המבוסס על תרחיש אחיד. במסגרת זו הבנק אומד את תוצאות המבחן באמצעות מתודולוגיות שהוא פיתח. במהלך שנת 2020 ביצע הבנק שלושה תרחישים אחידים בהתאם לתנאי המאקרו שקבע בנק ישראל.

תרחישים אלו מהווים תרכיב מרכזי בהערכת כרית ההון והנאותות ההונית ומשמשים כמספר כלים:

(1) כלי מאבחן:

▪ תורם להבנת פרופיל הסיכון של הבנק

▪ מאפשר זיהוי סיכונים מהותיים והבנת כלי הניהול והתיאבון לסיכון

(2) כלי צופה פני עתיד – בעזרתו ניתן להעריך את:

▪ הכרית ההונית של הבנק

▪ ישימות התכנית האסטרטגית של הבנק

(3) כלי למדידת יכולת הפחתת הסיכון:

▪ מאפשר לבחון את המגבלות שהציב הדירקטוריון אף בהתקיים התרחיש.

להערכת הבנק, המסתמכת בין השאר על כימות תרחישי קיצון, קיימות כריות הון משמעותיות בבנק, אף לאחר התממשות תרחישי קיצון הוליסטיים. הכריות מצביעות על נאותות ההונית של הבנק גם בראייה צופה פני עתיד וגם תחת תרחישי קיצון. מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד. במהלך אירוע הקורונה הגביר הבנק את השימוש במבחני קיצון בסיכון האשראי, השוק, הריבית, הנזילות ובתחומים הקשורים לסיכון תפעולי כולל מעילות והונאות ואבטחת מידע וסייבר. מבחני קיצון אלה בתוספת מבחני הקיצון שערך הבנק בשיטת התרחיש האחיד לפי בנק ישראל, סייעו לבנק להעריך את פוטנציאל הסיכון באי הוודאות הרבה השוררת בגין המגיפה. נדגיש כי מבחני הקיצון, שלמרבייתם קבע הבנק מגבלה, הראו כי למרות עצמת האירוע, לא נשקפת סכנה לאיתנות הבנק ובפרט, הבנק יעמוד ביעדי ההון שקבע.

יחס המינוף

[נדבר 3]

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס מינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון. יחס המינוף נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי בכדי למנוע תהליכי צמצום מינוף העלולים לפגוע במערכת הפיננסית ובכלכלה, ולחזק את דרישות ההון מבוססות סיכון.

יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון (מונה) מחולק במדידת החשיפה (מכנה), כאשר היחס מבוסס באחוזים.

מדידת ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 (ההון הפיקוחי).

מדידת החשיפה לצורך יחס מינוף תהיה בדרך כלל עקבית עם הערכים החשבונאיים, כאשר:

- חשיפות מאזניות וחשיפות של פריטים שאינם נגזרים יכללו במדידת החשיפות בניכוי הפרשות פרטניות והתאמות שווי.
- לא יותרו קיזוזי הלוואות ופיקדונות.

תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. נקבע יחס של 6% לשני הבנקים הגדולים.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף כאמור החל מיום 1 בינואר 2018, אלא אם התאגיד הבנקאי עמד בדרישה ליחס מינוף כאמור ביום פרסום ההוראה. לאור זאת, הבנק אינו רשאי לרדת מהסף שנקבע בהוראה.

ביום 1 בנובמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים כי לנוכח התמשכות משבר הקורונה, והמשך ההתמודדות של משקי הבית והעסקים עם הקשיים התזרימים בעקבות השלכות המשבר, עלה הצורך להבטיח כי הדרישה מהמערכת הבנקאית לעמוד ביחס מינוף מזערי, המותאמת לימי שגרה, לא תהווה חסם להעמדת אשראי בתקופת המשבר. בשל כך, הוחלט כהוראת שעה להפחית את הדרישה לשיעור מזערי של 5.5% בבנקים הגדולים (לעומת 6% טרם הוראת השעה) ול-4.5% בבנקים הבינוניים והקטנים (לעומת 5% טרם הוראת השעה). עם תום תוקף הוראת השעה, תמשיך ההקלה לחול עוד 24 חודשים, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף במועד תום תוקף ההוראה או יחס המינוף המינימאלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מבניהם.

הבנק לא ניצל הקלה זו. יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 עומד בסוף ביום 31 לדצמבר 2020 על 6.3%.

טבלה מספר 10 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1):

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2020	
במיליוני ש"ח		
14,298.1	14,900.2	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
-	1.7	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמה: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)
784.5	699.8	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)
85.1	93.1	התאמות אחרות
15,167.7	15,694.8	חשיפה לצורך יחס המינוף

טבלה מספר 11 - יחס המינוף (LR2):

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2020
במיליוני ש"ח	
14,399.0	15,003.0
(16.6)	(11.1)
14,382.4	14,991.9

חשיפות מאזניות

נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות) סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רוברד 1
סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)

חשיפות בגין נגזרים

עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים

0.5	0.6
0.2	2.5
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
0.8	3.1

סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות דיווח לציבור
(ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
(רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
(קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)

סך החשיפות בגין נגזרים

חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך

נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתופלות כמכירה חשבונאית (סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי בגין נכסי מימון ניירות ערך
חשיפות בגין עסקאות כסוכן

סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך

חשיפות חוץ מאזניות אחרות

חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו

(התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)

2,062.3	2,238.2
(1,277.7)	(1,538.4)
784.5	699.8

פריטים חוץ מאזניים

הון וסך החשיפות

הון רוברד 1

סך החשיפות

944.9	988.9
15,167.7	15,694.8

יחס המינוף

באחוזים

6.2% 6.3%

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

בשנת 2020 גדל ההון עצמי רוברד 1 בכ- 5%, מנגד סך החשיפות גדלו בכ- 4%. כתוצאה מכך יחס המינוף עלה ל - 6.3% ביום 31 בדצמבר 2020 מיחס של 6.2% ביום 31 בדצמבר 2019.

סקירה של הסיכון ושל אופן ניהולו (CRA)

[נדבר 3]

סיכון האשראי הוא הסיכון לפגיעה בשווי הבנק הנובע מהפוטנציאל שלווה או צד נגדי של הבנק ייכשל בעמידה בהתחייבויותיו ביחס לתנאים שסוכמו או עקב הרעה באיכות הלווים ושווי הביטחונות שהועמדו על ידם.

פעילות האשראי לציבור מנוהלת במספר מגזרים עיקריים הנבדלים ביניהם במאפייני הלקוחות והשירותים הבנקאיים הנדרשים להם וכן ביחידה הארגונית האחראית לטיפול בכל אחד מסוגי הלקוחות:

- מגזר משקי הבית, לקוחות הפעילות הבינלאומית ולקוחות מסחריים נמצאים באחריות החטיבה הקמעונאית;
- מגזר עיסקי, בעיקר בתחום ליווי פרויקטים בנדל"ן, נמצא באחריות חטיבת נדל"ן ומוצרים בנקאיים.

סיכון האשראי הוא הסיכון העיקרי של הבנק. מהותיות סיכון זה תואמת את עסקי הליבה של הבנק. הסיכון בא לידי ביטוי בפעילות בעיקר מול לקוחות קמעונאיים, כ-90% מהפעילות, אך גם מול לקוחות עסקיים ובפעילות הנוסטרו. על מנת לנהל את סיכון האשראי, מוגדרות בבנק מדיניות ניהול סיכונים אשראי ומדיניות אשראי המאפשרות מדי שנה על-ידי הדירקטוריון.

מדיניות ניהול סיכונים אשראי מתארת את שלושת קווי ההגנה של הבנק היוצרים (מנהלי הסיכון), מנהלים ומבקרים סיכון זה, את עקרונות ומגבלות ניהול הסיכון, הכלים להפחתת הסיכון וכלי בקרה לניהול הסיכון. כמו כן, מתואר בה תהליך קביעת הסמכויות, תהליך הדיווח הסדור ודיווח חריגות.

מסמך מדיניות האשראי המאושר על-ידי דירקטוריון הבנק, מתווה את מדיניות מתן האשראי של הבנק ומפרט את העקרונות למתן אשראי, כולל המגבלות והביטחונות. במסגרת המדיניות נקבעים גם עקרונות וכללים לניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות אלה מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים והן ברמת ענפי המשק וקווי העסקים. מדיניות האשראי נבחנת במהלך השנה לאור שינויים מאקרו כלכליים והתפתחויות בסביבה העסקית בה פועל הבנק, ובהתאמה נערכים בה עדכונים במקרה הצורך.

בתהליך מתן האשראי נבחנים נתוני העסקה בהתאם לקריטריונים שנקבעו בנהלי הבנק. מנגנון חיתום ואישור האשראי הינו היררכי, מרמת הסניף ועד לרמת ההנהלה הבכירה על פי מדרג סמכויות שאושר על-ידי הדירקטוריון.

הבנק פועל במספר מישורים כדי לעקוב ולהפחית את סיכון האשראי ככל שניתן, החל בשלב חיתום האשראי, אישורו, הביטחונות הנדרשים בהתאם למדיניות האשראי ולנהלים הרלוונטיים ועד למעקב ולבקורות השוטפות המבוצעות ביחידות העסקיות המהוות את קו ההגנה הראשון וביחידות הבקרה הייעודיות הפועלות בקו השני. הבנק משקיע מאמצים רבים לשיפור המקצועיות והמומחיות של העוסקים במתן אשראי וניהולו וכן בפיתוח כלים ממוחשבים שיסייעו בניהולו היעיל, כמו כן, הוכנסו שיפורים בתהליכי הגבייה. במהלך אירוע הקורונה הפעיל הבנק מגוון כלים על מנת לנטר את התפתחות פרופיל סיכון האשראי. ראה בהמשך סעיף זה.

הקריטריונים והגישה המשמשים בהגדרת המדיניות והמגבלות לניהול סיכון האשראי הם כדלהלן:

- ניהול הסיכון בראיה כוללת של התיק (Portfolio Management)
- קביעת שווקי יעד
- התמקדות באשראי קמעונאי, בעיקר משכנתאות לדיור לתושבי ישראל ולתושבי חוץ ואשראי צרכני למשקי בית
- קביעת מגבלות על LTV ו-PTI בתחום המשכנתאות
- משכנתאות למימון נכסים מסחריים
- אשראי למימון פרויקטים בנדל"ן בעיקר במודל "אופרטור"
- ניהול הסיכון על פי מחשבוני תשואה (תמחור מותאם סיכון)
- קביעת מגבלות לפיזור גיאוגרפי
- קביעת מגבלות על ריכוזיות (אשראי, בטחונות, לוויים)
- שימוש במערכת דירוג של לקוחות

- שימוש במודלים לדרוג אשראי (Credit Scoring) על בסיס PD (מודלים לחיתום Application ומודלים התנהגותיים Behavioral לחיזוי ההפסד הצפוי EL וההפסד הבלתי צפוי UL בתרחישי קיצון)
- שימוש ב-CRM (Credit Risk Mitigation) למיזעור סיכון האשראי
- בהתחשבות בסיכון מדינה

מערכות מדידה וניטור

לצורך ניהול ובקרה של סיכון האשראי הבנק עושה שימוש במספר מערכות ממוחשבות. מערכות המחשב מספקות כלי בקרה לקו ההגנה הראשון וכן לקו השני והשלישי, לאיתור סיכונים אשראי.

בין המערכות העיקריות ניתן למנות את מערכת האשראי הקמעונאי והמסחרי, מערכת ניהול המשכנתאות, מערכות תומכות לקבלת החלטות אשראי קמעונאי ומערכות לדירוג פנימי של תיק האשראי.

לבנק מספר מערכות פנימיות לדירוג לווים התומכות בקבלת החלטות אשראי: בתחום ליווי הפרויקטים משלבת המערכת פרמטרים מדוחות החשיפה של הפרויקטים כגון בחינת קצב ההתקדמות, מצב הנזילות, שחיקת הרווחיות, שווי המלאי ועוד. באשראי קמעונאי מדורג הלקוח בהתאם למודלי דרוג המתבססים על מאפייני הלקוח בעת בקשת האשראי. הוטמעו בבנק מודלים סטטיסטיים נפרדים ללקוחות קיימים ולקוחות חדשים. המודלים מתוקפים ומנוטרים באופן שוטף. הבנק בוחן בתקופה האחרונה אפשרות לפתח מודלים אלה גם בשיטות סטטיסטיות אחרות.

במסגרת ההיערכות לכניסתו לתוקף של חוק נתוני אשראי ומאגרי המידע, הבנק החל להשתמש במידע המגיע מהלשכה לצורך עדכון ושיפור של מודלי האשראי הקמעונאי.

בנוסף, ברשות הבנק מודלים התנהגותיים באשראי צרכני ובמשכנתאות החוזים את ההסתברות לכשל בתיק האשראי הקיים בבנק. מודלים אלו משמשים למעקב אחר סיכון התיק הקיים ובנוסף היוו בסיס לבניית סולם דירוג פנימי אחיד עבור האשראי המאזני לציבור כנדרש בנוהל בנקאי תקין 314. הבנק נמצא במהלך לבחינת המודלים שבשימוש, בחלק מההתייחסות למכתב בנק ישראל בנוגע לסיכונים המודלים בעת הקורונה, סיכונים הנובעים בין היתר מהעובדה כי המודלים יכולים להטעות עקב הסתמכותם על נתונים מהעבר. כאמור לעיל, הבנק בוחן שיטות נוספות לפיתוח המודלים שלו.

הנהלת הבנק ממשיכה לשכלל את כלי המדידה, הדיווח והבקרה לשם קבלת מידע מקיף יותר המסייע בניהול סיכון האשראי.

שיטות להפחתת סיכון האשראי

במסגרת הפחתת סיכון האשראי הנהלה שמה דגש על תהליכים שוטפים לניתוח הנתונים ולשיפור המדידה. הבנק דורש שיעבוד בטחונות עבור סוגי אשראי מסוימים בהתאם למדיניות האשראי שאושרה. הבטוחה המרכזית הניתנת לבנק היא שיעבוד נדל"ן. כמו כן, מתקבלים בבנק בטחונות נוספים: שעבוד רכב, פיקדונות וני"ע, ערבויות בנקאיות מצדדים שלישיים, ערבויות אישיות של ערבים לחוב ועוד. במדיניות הבנק נקבעו כללי השענות על כל אחד מסוגי הבטוחות, בהתאם לאופי הבטוחה, סחירותה, מהירות המימוש והמעמד המשפטי של הבטוחה. הביטחונות מותאמים לנסיבות ההלוואה ולאיתנותו הפיננסית של הלווה.

בנהלי הבנק נקבעו כללים לניהול הביטחונות ולעדכון ערכם.

במהלך הקורונה הבנק נקט צעדים נוספים להפחתת סיכון האשראי באמצעות עדכון מדיניות האשראי כולל בחינה שוטפת של פרופיל ותאבון הסיכון, והידוק תהליך החיתום והמגבלות לחשיפות מסוימות. הבנק הגביר את הבקרה על פעילות האשראי, כולל ניתוח של דחיית ההלוואות, ניתוח הביצועים, והישענות נמוכה יותר על מודלי הדירוג, שלא בהכרח נסמכים על מידע הרלבנטי למשבר.

הלימות ההון בגין סיכון אשראי

בחישוב הלימות ההון פועל הבנק בהתאם להוראות 201-211 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים בדבר מדידה והלימות ההון, ומקזז מהאשראי לציבור ביטחונות המותרים בניכוי על פי הוראות אלו.

בחישוב זה, על פי הוראה 203, מתייחס הבנק לשלושה מכשירי CRM מרכזיים, על פי הנחיות באזל, הבהרות בנק ישראל ובהתאם לחוות דעת משפטית. הראשון הוא פיקדונות וחכונות המופקדים בבנק, השני הוא ערבויות צד ג' אשר מבטיחות חשיפות של לקוחות הבנק והשלישי הוא ניירות ערך סחירים.

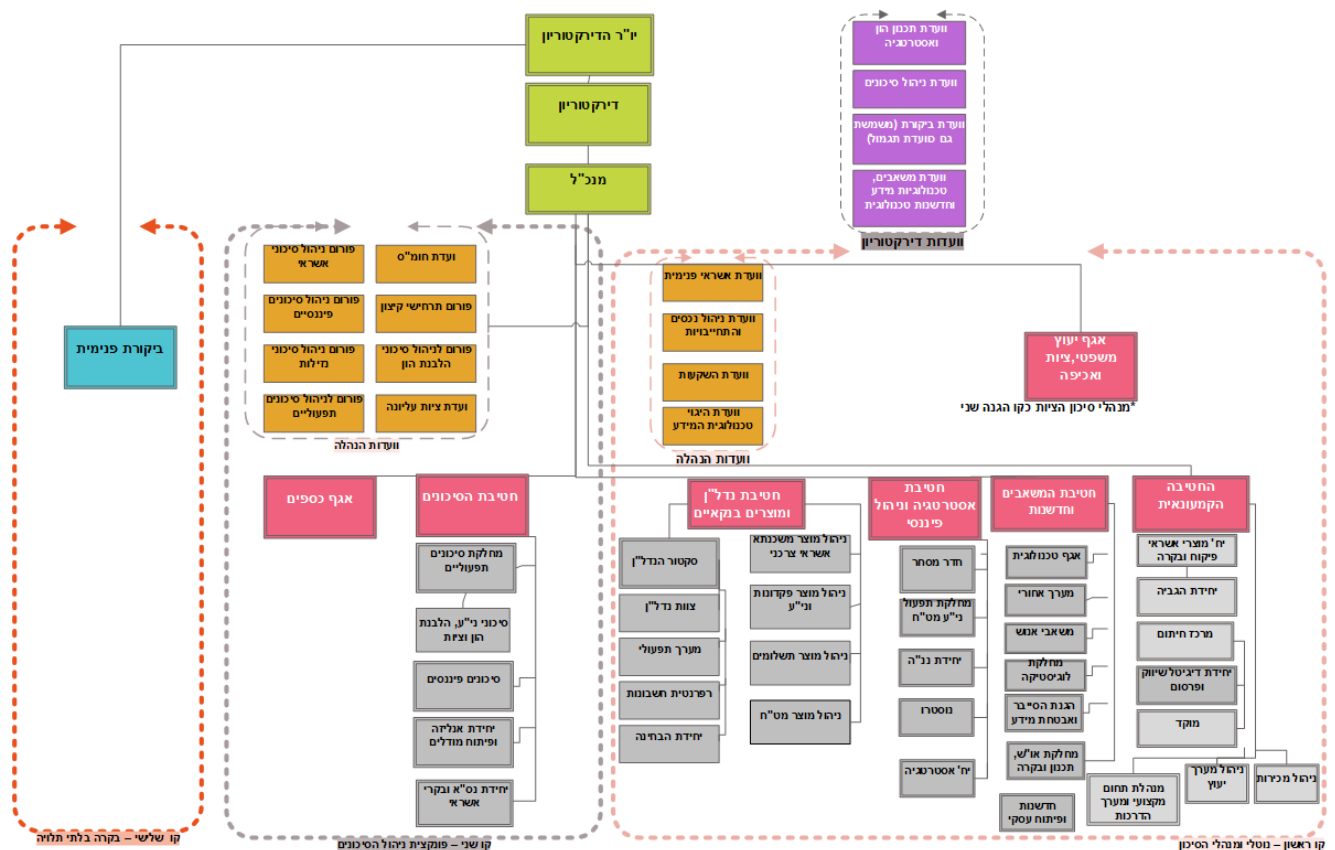
הפיקדונות והחסכונות אשר יכולים לשמש כמבטיחי אשראי הינם פיקדונות אשר מסומנים במערכת הבנק כמשועבדים כאשר בעל הפיקדון הוא גם בעל החשיפה, וכן פיקדונות אשר רשומים במערכת הבנק ושועבדו לטובת הבנק, כאשר בנוסף השעבוד נרשם ברשם המשכונות או רשם החברות, לפי העניין. קיזוז הפיקדונות והחסכונות מסך האשראי לציבור נעשה בהתאם לעמידת הבטוחה בהוראות האמורות.

דיווח ביחס לסיכון האשראי

תהליכי דיווח הינם בסיס מרכזי לניהול סיכונים בכל הרמות - מרמת שטח ועד רמת הדירקטוריון. תהליכי דיווח כוללים דיווחים שוטפים המועברים בתדירות קבועה ומוסכמת ודיווחים מידיים, המבוצעים כאשר רמת החשיפה לסיכונים חוצה ספי דיווח מוסכמים. תהליכי דיווח אמורים להתקיים ביחס לכל אחד מהשלבים של ניהול הסיכונים - זיהוי, מדידה והערכה, ניטור ובקרה (כפי שיפורט בהמשך מסמך זה) והם באחריות קו ההגנה הראשון.

כלל הדיווחים ביחס לתהליכי ניהול סיכונים האשראי לרבות פירוט הרכב הדיווחים השונים, מפורטים בנוהלי הבנק. בנוסף, במסגרת הפעילות העסקית מתבצעים דיווחים שוטפים על ידי הגורמים העסקיים כקו הגנה ראשון, וכן נקבעו מגבלות לניהול סיכון האשראי המפורטות במדיניות האשראי. עמידה במגבלות אלה מדווחות בתדירות רבעונית במסגרת מסמך הסיכונים (על ידי חטיבת ניהול הסיכונים כקו הגנה שני). הבנק הגביר באופן משמעותי את תדירות וסוגי הדיווחים מיד עם תחילת הקורונה, וזאת, על מנת לאפשר לו לנטר שינוי בהתפתחות פרופיל הסיכון, מוקדם ככל שניתן. באופן דומה, הותאמה פעילות יחידת בקרת האשראי, הנמצאת בחטיבה לניהול סיכונים, בקו השני לפעילות, בהיבטים שנועדו לבחון האם חלו שינויים בפרופיל סיכון האשראי תוך כדי קורונה.

ממשל תאגידי לניהול סיכון אשראי

הבנק אימץ מסגרת עבודה לניהול ובקרת סיכונים המבוססת על מעגל פיקוח ושלושה "קווי הגנה".

נוטלי ומנהלי הסיכון – קו הגנה ראשון

ועדת הנהלה לאשראי - ועדה בראשות מנכ"ל הבנק ובה חברים חברי ההנהלה הבכירה בעלי מיומנות פיננסית ומשפטית, ובהם מנהלי אגפי האשראי של הבנק. הוועדה דנה בבקשות למתן/חידוש אשראי ללווים/קבוצות לווים בסכומים שנקבעו ובהתאם לתמהיל הביטחונות כפי שהוגדר בנהלי הבנק אשר אושרו על ידי הדירקטוריון.

ועדת הנהלה להשקעות – הוועדה, בראשות המנכ"ל, מנהלת מעקב אחר עמידה במגבלות החשיפה לסיכונים אותן קבע הדירקטוריון, כמו כן הוועדה דנה ומחליטה בדבר כדאיות של הצעות להשקעות חדשות ובשינויים בתיק הנוסטרו וזאת במסגרת המדיניות המאושרת.

מנהל החטיבה הקמעונאית – אחראי לביצוע וחיתום האשראי בהתאם למדיניות הבנק. מנהל החטיבה מנהל בקרה אחר הדיווחים הנערכים על ידי כפיפיו, ומטפל בחריגות מהותיות, לפי מדרג סמכויות. החטיבה הקמעונאית כוללת את פעילות האשראי הקמעונאית, את מחלקת המכירות, מחלקת הגבייה, מוקד הלקוחות ואת מחלקת בקרה פיקוח ובקרה.

מנהלי חטיבת נדל"ן ומוצרים בנקאיים - שותף לגיבוש מדיניות האשראי ואחראי ליישומה. תהליך מתן אשראי מגובש באמצעות קביעת קריטריונים למתן אשראי מבוססים ומוגדרים היטב. הקריטריונים יכללו אינדיקציה ברורה לגבי תחומי הפעילות, הבנה יסודית של הלווה וצרכי האשראי שלו, מטרת האשראי, מבנהו ומקור ההחזר שלו, הרכב וטיב הביטחונות המוצעים. האמור לעיל יתבצע באמצעות ניסוח מסמך מדיניות האשראי תוך התייעצות עם מנהל החטיבה הקמעונאית ועובדיו וניסוח נהלי אשראי.

מוסמכי אשראי – תפקידם לאשר בקשות אשראי על-פי קריטריונים שנקבעו במדיניות האשראי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון ונהלי הבנק.

מערך אשראי – פועל כחלק מהחטיבה הקמעונאית ואחראי על חיתום אשראי קמעונאי ומסחרי לרבות קביעת מדיניות האשראי ונהלים בתחום החיתום וכן על ניהול תפעול הסניפים. במחלקה פועלת יחידת החיתום המאשרת בקשות אשראי קמעונאי שמעל סמכות מנהל הסניף, תוך הוספת ניתוח והמלצה, ובמקרה שהבקשה אינה בסמכותה, היחידה מעבירה את הבקשה לאישור גורמי האישור הבכירים יותר.

יחידת הנוסטרו – יחידת הנוסטרו בוחנת הזדמנויות השקעה, כגון אגרות חוב, ואחראית על הנעת תהליך אישור ההשקעה בהם. ההשקעה בני"ע ממשלתיים מתבצעת בהתאם למסגרת ובתנאים הנקבעים במסגרת המדיניות לניהול סיכונים פיננסיים.

יחידות הגבייה – פועלות כחלק מהחטיבה הקמעונאית ותפקידן לאכוף את גביית החובות הבעייתיים. יחידות הגבייה עוסקות בסיווג, הסדרה, גביה ומדידת הפרשות לחובות מסופקים בתחום האשראי הקמעונאי, העסקי והמסחרי, לרבות נדל"ן.

מחלקת סקטור נדל"ן – מנהל סקטור נדל"ן אחראי לביצוע מדיניות הבנק, ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון האשראי העסקי ולאישורה במוסדות הבנק. סקטור נדל"ן מתמקד בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור), שיטה זו מקטינה את החשיפה לסיכונים במתן האשראי שכן היא כוללת מעקב שוטף על הפרויקטים הממומנים, תוך ניתוק הפרויקט הממומן מהסיכונים העסקיים הטמונים בפעילויות האחרות של היזם-הלווה.

מנהל החטיבה הקמעונאית ומנהל חטיבת נדל"ן ומוצרים בנקאיים הינם מנהלי סיכון ריכוזיות האשראי בבנק. במסגרת תפקידם הם אחראים על אפקטיביות ועמידה במגבלות הריכוזיות שנקבעו במדיניות האשראי. מנהל הסיכונים הראשי אחראי למעקב רבעוני אחר עמידה במגבלות אלו.

פונקציית ניהול הסיכון – קו הגנה שני

מנהל הסיכונים הראשי – הינו חבר בוועדת האשראי, ועדת השקעות וכל הפורומים הרלוונטיים לניהול סיכונים אשראי. **יחידת בקרת אשראי** - היחידה לבקרת סיכונים בחטיבת הסיכונים, משמשת כפונקציה בלתי תלויה, אשר תפקידה, בין היתר, הינו לספק מידע להנהלה ולדירקטוריון אודות סיכונים האשראי ולחוות דעה כוללת ועצמאית על החשיפות לסיכונים האשראי המאפשרים להעריך את הביצועים של הגורמים העסקיים בתחום האשראי ואת מצב תיק האשראי בכללותו.

משימותיה של היחידה מתבצעות בתיאום ובשיתוף פעולה עם נוטלי הסיכונים בתחום האשראי כאשר המטרה העיקרית היא להבטיח שפונקציית מתן האשראי מנוהלת באופן תקין ושחשיפות האשראי הינן ברמות שאינן חורגות מהסטנדרטים שנקבעו על ידי ההנהלה והדירקטוריון. היחידה פועלת על פי תכנית עבודה שנקבעה ואושרה מראש.

פורום הנהלה לניהול סיכונים אשראי – מטרתו לסקור את הדיווחים המתקבלים מנוטלי וממנהלי הסיכון ביחס למצב החשיפה של הבנק לסיכונים אשראי. הפורום דן בפעילות האשראי הקמעונאית לרבות בהתפתחות הפיגורים וההפרשות. כמו כן מדווחים לו ממצאי

בקורות בתחום האשראי הקמעונאי, לרבות בקורות חיתום אשראי. בנוסף, הפורום דן בסוגיות העולות תוך כדי עבודתם של מנהלי הסיכונים בקו הראשון ובקו השני. בנוסף מתקיים פורום דיון מקדים לשינויים מוצעים במדיניות ובנהלים.

יחידת הבחינה המרכזית – בוחנת תיקי משכנתאות עפ"י קריטריונים שקבעה הנהלת הבנק טרם ביצועם בפועל וכן בחינת הלוואות רכב לפני ביצוע. יחידת הבחינה פועלת במערך העורפי שבחטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית, כך שנוצרת הפרדה ניהולית בין תהליך האישור והעברת המסמכים לבין בחינתם.

יחידת האנליזה ופיתוח מודלים - תפקידה של יחידת האנליזה ופיתוח מודלים הינה לפתח מודלים האומדים את סיכון האשראי ולבצע פרויקטים אנליטיים התומכים בבחינת סיכון תיק האשראי בבנק כולל כיוון התפתחותו ומעקב אחר התפתחויות עסקיות. בהיבט המודלים היחידה מתמקדת בפיתוח מודלים האומדים את ההסתברות לכשל במוצרי האשראי השונים ולצד הפיתוח עוסקת בבקורות תקופתיות אחר בחינת כושר הניבוי של המודלים בפועל, בדיקת יציבותם והתאמתם להתפתחויות עסקיות בבנק וקהל לקוחותיו. פיתוח המודלים ומעקב אחר טיבם ותוצריהם משפיעים על החלטות עסקיות בדבר מדיניות חיתום האשראי וגידור הסיכונים.

בקר אשראי ובטחונות בני"ע – נדרש לפקח על קיום הוראות תקנון הבורסה בעניין מתן אשראי (במסגרת פעילות ני"ע), דרישת ביטחונות ומכירות בחסר וכן על קיום הוראות הדירקטוריון בנושאים אלו. הבקרה כוללת בדיקת חסמים והתראות, פעולות קסטודיאן, בקרה על חשבונות מיוחדים, וכן בדיקות נוספות. בנוסף, ינהל הבקר מעקב שוטף אחר חריגות אשראי ובטחונות בפעולות Short בני"ע.

צוות תרחישי קיצון – הצוות ממליץ על תרחישי הקיצון השונים הכוללים תרחישי קיצון הוליסטיים לרבות התרחשות השפעות מדבקות בין השווקים ובהתאם להנחיות באזל ויבחן את תוצאותיהם. במקרה הצורך הצוות ימליץ להנהלה על היערכות נדרשת להתממשות של תרחישי הקיצון.

ועדה פנימית לחובות פגומים – בה נערכים דיונים מקדמיים ללווים/קבוצות לוויים בסכומים שנקבעו במדיניות בטרם מתקיים הדיון בוועדת הדירקטוריון.

פונקציית ניהול הסיכון – קו הגנה השלישי – הביקורת הפנימית אחראית לביצוע של מכלול משימות ביקורת בלתי תלויות, בהתאם לתכנית עבודה מבוססת סיכון המאושרת על ידי הדירקטוריון וכן ביקורות על פי דרישת הדירקטוריון וועדותיו. הביקורת בודקת את תהליכי ניהול הסיכונים לרבות סיכויי האשראי, איכות ניהולם ובקרתם ובכלל זה:

- בחינה והערכה של הנאותות והאפקטיביות של מסגרת הבקרה הפנימית ושל האופן שבו בעלי התפקידים והסמכויות ממלאים את תפקידיהם.
 - בחינת עסקאות ובחינת פעולתם ותפקודם של תהליכים ספציפיים בבקרה הפנימית.
 - בחינת יישום ואפקטיביות הנהלים לניהול סיכונים והמתודולוגיה להערכת סיכונים.
 - בחינת תהליך הערכת ההון ביחס להערכת הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק.
- במסגרת אחריותה, הביקורת הפנימית בעלת תפקיד מהותי בתהליך הפיקוח אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים ובקרתו.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

התפשטות הנגיף והמשבר העולמי הביאו לעלייה בשיעור האבטלה, לפגיעה בחוסנם של משקי הבית ולהאטה בפעילות בענף הנדל"ן, ומשכך קיימות לה השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי וקשיי נזילות של לוויים, בעיקר מקרב משקי הבית, ובגין ההאטה בפעילות הכלכלית. היכולת להתמודד עם הפגיעה הכלכלית תלויה בגורמים רבים (חלקם, כמובן בריאותיים, כמו השפעת החיסונים על יכולת התאוששות המשק) אשר עדיין אינם ברורים מספיק בשלב זה ואשר כוללים את היכולת או מהירות החזרה לשגרה בענפים השונים, יכולת העסקים ומשקי והבית להתמודד עם המשבר באמצעות שינוי תהליכים ומציאת פתרונות חליפיים, תמיכת הממשלה, התאוששות המסחר העולמי ועוד גורמים נוספים. על רקע אי הוודאות הרבה הבנק הגדיל את ההפרשה להפסדי אשראי. גם אם השפעת המשבר על האשראי של הבנק היא נמוכה יחסית בשלב זה, לאור אי הוודאות שעדיין שורה במשק, עדיין קשה לקבוע באיזו מידה ישפע פרופיל הסיכון של הבנק מהאירוע ומהו המועד לסימומו. הבנק עוקב אחר התפתחות הכשלים, דחיית התשלומים (שיש להם השפעה על רמת הכשלים הנוכחית או הצפויה בעתיד) ותהליך היציאה מהם על מנת לזהות כל שינוי מהותי בסיכון שלו, כולל כניסה או יציאה מפיגורים של לקוחות לאחר סיום הדחיה. הבנק זיהה מספר סיכונים ובניהם סיכון האשראי

וסיכון הריכוזיות אשר עשויים להתפתח בתקופת המשבר ובהתאם לכך עדכן את הערכת חלק מגורמי הסיכון, ראה בפרק סיכונים מתפתחים ומובילים לעיל.

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים גיבש הפיקוח על הבנקים מתווה, שאומץ על ידי הבנק, המאפשר ללקוחות לדחות תשלומי הלוואות בנקאיות בשלושה מגזרי פעילות: משכנתאות, אשראי צרכני ואשראי לעסקים. המתווה גובש בתאריך 7 במאי 2020 ומאז הוארך והורחב. ביום 30 בנובמבר 2020 הודיע הפיקוח על הבנקים כי מתוך הבנה כי השלכות משבר הקורונה צפויות להשפיע על הקשיים התזרימיים של חלק מהלקוחות גם במהלך שנת 2021, גובש מתווה נוסף, שאומץ על ידי הבנק, המאפשר ללקוחות שדחו את הלוואותיהם בהתאם למתווים קודמים, להמשיך ולדחות את תשלומי המשכנתאות וההלוואות הצרכניות (להלן – המתווה הנוסף). יצוין, כי בשונה מהמתווים הקודמים, במתווה הנוסף ניתן דגש על חזרת הלווים לתשלום הלוואותיהם, וזאת באמצעות לוח תשלומים מקל.

בהתייחס ללקוחות שאינם נכללים במתווה הנוסף, הבנק ימשיך לסייע במציאת פתרונות מותאמים לכל לקוח. כמו כן, מועד הגשת בקשות דחייה בהתאם למתווה הקיים היה עד לתאריך 31 בדצמבר 2021.

בהמשך לאמור לעיל ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לוויים שלא עומדים או עשויים לא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. בהתאם לחוזר נקבע כי שינויים בתנאי הלוואות לא גורמים באופן אוטומטי לסיווג של הלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש, כאשר בשל אירוע נגיף הקורונה מבוצעים שינויים לזמן קצר בתשלומים ללווים אשר לא היו בפיגור קודם לכן. עוד נקבע כי, לווה נחשב לווה שאינו בפיגור אם הוא נמצא בפיגור של פחות מ-30 ימים במועד יישום השינויים. ייצוב לוויים שאינם בפיגור בהלוואות הקיימות שלהם, אשר הם לוויים תקינים הנתקלים בבעיות פיננסיות או תפעוליות בטווח הקצר כתוצאה מאירוע נגיף הקורונה ככלל לא יחשב כארגון מחדש של חוב בעייתי, בפרט כאשר מתקיימים התנאים הבאים: השינוי בוצע בשל אירוע נגיף הקורונה, הלווה לא היה בפיגור במועד שבו יושמו השינויים, השינוי הוא לזמן קצר.

לעניין קביעת מצב פיגור - חובות שלא היו לפני כן בפיגור וניתנה להם דחייה בשל אירוע נגיף הקורונה, לא יסווגו כחובות בפיגור בשל הדחייה. כאשר בוצעה דחיית תשלומים בחובות שהיו בפיגור לפני הדחייה, יש להקפיד את מצב הפיגור במשך תקופת דחיית התשלום למעט אם החוב סווג כפגום או אם הוא נמחק חשבונאית. ייתכן שאילולא הקפאת מניין ימי הפיגור ביחס לתשלומים שנדחו, כאמור לעיל, יתרת החובות בפיגור היתה גבוהה יותר.

דחיית התשלומים כאמור לעיל, לגבי הלוואות שלא היו בפיגור של 30 ימים או יותר במועד דחיית התשלומים, לא תחייב סיווג ההלוואות כחוב בארגון מחדש של חוב בעייתי.

טבלה מספר 12 - חובות אשר בוצעה לגביהם דחיית תשלומים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ואשר לא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים (במיליוני שקלים):

חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, נכון למועד הדיווח ⁽¹⁾				פירוט נוסף של יתרת החוב הרשומה של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים					
				חובות לא בעייתיים					
				מזה: סווגו	חובות	סכום התשלומים שנדחו	מספר הלוואות	יתרת חוב רשומה	
חובות בדירוג ביצוע אשראי שאינם בפיגור של 30 ימים או יותר	חובות בדירוג ביצוע אשראי, בפיגור של 30 ימים או יותר	חובות שאינם בדירוג ביצוע אשראי	כבעייתיים במהלך תקופת דחיית התשלומים ⁽²⁾	חובות בעייתיים	שנדחו	מספר הלוואות	יתרת חוב רשומה		
-	-	-	-	-	-	-	-	עסקים גדולים	
-	-	-	-	-	-	-	-	עסקים בינוניים	
117.0	117.0	-	-	-	9.5	93.0	117.0	עסקים קטנים	
43.8	43.8	-	-	10.4	6.7	1,205.0	54.2	אנשים פרטיים - לא דיור	
818.9	700.8	3.1	115.0	114.8	75.8	2,089.0	933.7	הלוואות לדיור	
979.7	861.5	3.1	115.0	125.2	92.0	3,387.0	1,104.9	סך הכל ליום 31 בדצמבר 2020	
2,392.6	2,262.9	23.3	106.4	98.2	141.7	7,031.0	2,490.8	סך הכל ליום 30 בספטמבר 2020	
								חמח	
				71.2	110.4	10,898	3,407.9	סך הכל ליום 30 ביוני 2020	
					56.9	5,911	2,115.7	סך הכל ליום 31 במרץ 2020	

חובות אשר תקופת דחיית התשלומים בנינם הסתיימה, נכון למועד הדיווח ⁽⁴⁾			
חובות שסווגו		חובות שנכנסו לפיגור של 30 יום או יותר לאחר סיום תקופת הדחיה, אך לא סווגו כבעייתיים	
יתרת חוב רשומה	כבעייתיים לאחר סיום תקופת הדחיה	יתרת חוב רשומה	כבעייתיים
-	-	-	-
-	-	-	-
196.4	-	196.4	-
251.3	2.1	251.3	7.4
2,396.2	3.2	2,396.2	0.8
2,843.9	5.3	2,843.9	8.2
1,135.3	5.3	1,135.3	5.3

פירוט נוסף של חובות שנמצאים בדחיית תשלומים, לפי משך תקופת דחיית התשלומים ⁽²⁾ ⁽⁴⁾			
חובות לא בעייתיים			
חובות לנביהם בוצעה דחיה של יותר מ-3 ועד ל-6 חודשים		חובות לנביהם בוצעה דחיה של יותר מ-6 חודשים	
-	-	-	-
-	-	-	-
2.6	114.4	2.6	114.4
42.5	1.3	42.5	1.3
42.8	776.1	42.8	776.1
87.9	891.8	87.9	891.8
901.3	1,491.3	901.3	1,491.3

(1) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ואינה כוללת דחיה אשר לה הלווה זכאי לפי כל דין.

(2) סיווג החובות בוצע לפי אותם מבחנים שבהן הבנק מבצע את הערכה באופן שוטף בגין חובות אשר נמצאים אינם בדחיית תשלומים.

(3) אשראי בשעבוד נכסי נדלן.

(4) כולל יתרה של חובות אשר תנאיהם שונו במסגרת התמודדות עם נגיף הקורונה וסווגו כחובות בהשגחה מיוחדת ליום 31 בדצמבר, 2020.

- א. בגין אנשים פרטיים – הלוואות לדיור בסך של 112.9 מיליוני ש"ח, בקביעת סיווג החובות בחן הבנק מספר היבטים כגון שיעורי המימון של הנכסים בתרחיש של ירידת מחירי דיור, האופי התעסוקתי של הלווים וההסתברות לכשל.
- ב. בגין אנשים פרטיים – אחר סך של 10.0 מיליוני ש"ח, בקביעת סיווג החובות בחן הבנק את הממוצע ההסטורי של יחס החובות הבעייתיים לתיק האשראי.
- (5) חוב אשר תקופת דחיית התשלומים בגינו הסתיימה הינו חוב אשר מועד התשלום החוזי האחרון שלו שנדחה במסגרת המתווה חלף לפני תאריך הדיווח. לדוגמה חוב שחוזר לשלם בחודש ינואר והתשלום החוזי האחרון שלו שנדחה היה בחודש דצמבר, יוגדר כחוב אשר תקופת דחיית התשלומים בגינו הסתיימה ליום 31 בדצמבר, 2020.
- (6) לאחר תאריך המאזן המשיך הבנק לאשר בקשות לדחיית התשלומים, ליום 21 בפברואר 2021 סך יתרת האשראי אשר בגינו נדחו תשלומים בבנק עמד על כ-1,151.7 מיליוני ש"ח, היקף התשלומים שנדחו עמד על כ-149.2 מיליוני ש"ח, מספר הלוואות בגין נדחו תשלומים עמד על 3,314.

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות הוא סיכון הנובע מהיעדר פיזור בתיק האשראי.

- לסיכון ריכוזיות האשראי בבנק מספר היבטים עיקריים: הבנק נערך עם תחילת המשבר לנטר את כל הסגמנטים בתיק האשראי שלו, מתוך ההבנה כי אירוע בעצמה והשפעה שכזו, סגמנטים בהם הריכוזיות נראה בשגרה נמוכה יותר.
- **סיכון ריכוזיות לווים** – סיכון הנובע מאשראי הניתן ללווה או מספר לווים המשתייכים לאותה קבוצת לווים. ככל שהפיזור של תיק האשראי בין הלווים השונים רחב יותר, סיכון ריכוזיות הלווים קטן יותר. במסגרת היערכות הבנק לשינויים בסביבה העסקית ומתוך רצון להקטין את חשיפת הבנק ללווים גדולים, צמצם דירקטוריון הבנק, מעבר למגבלה שנקבעה על-ידי המפקח על הבנקים, את מגבלות לווה בודד ומסגרת לקבוצת לווים. הבנק מנהל מעקב שוטף אחרי הלווים הגדולים והעמידה במגבלות שקבע הדירקטוריון.
 - **סיכון ריכוזיות ענפי משק** – סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המשתייכים לסקטור כלכלי (ענף משק) וכן לענף אנשים פרטיים. לצורך הפחתת סיכון האשראי הנובע מריכוזיות ענף הבניה בתחום ליווי הפרויקטים הבנק משתף פעולה עם חברות ביטוח המנפיקות פוליסות מכר לרוכשי הדירות בפרויקטים ו/או בטוחות לבעלי קרקע בעסקאות קומבינציה וחולקות עם הבנק בטחונות משותפים – "פארי פסו". כמו כן הבנק משתף פעולה עם גופים פיננסיים, בתחום ליווי פרויקטים, גופים אלה מעמידים אשראי יחד עם הבנק ביחס שנקבע מראש. הבנק עומד ומנהל מעקב שוטף אחר עמידה במגבלות בנק ישראל לגבי החשיפה לענפי משק. החשיפה העיקרית של הבנק הינה לענף משקי אנשים פרטיים כאשר כ-78% מסיכון האשראי ליום 31 בדצמבר 2020 הינו לענף זה. כאמור לעיל, גם אם ענף זה הינו ברמת ריכוזיות יחסית נמוכה והוא יחסית מפוזר עם אשראי ממוצע נמוך יחסית, בוחן הבנק מתחילת המשבר שינויים בסגמנטים בתיק זה, היכולים להיות מושפעים במידה רבה יותר מהמשבר, יחסית לסגמנטים אחרים, וזאת כפונקציה של רמת האבטלה או תנאי העסקה. לפרטים נוספים על סיכונים האשראי לפי ענפי משק ראה בהמשך.
 - **סיכון ריכוזיות גיאוגרפית** – סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המרוכזים באזור גיאוגרפי מסוים או בטחונות המרוכזים באזור גיאוגרפי מסוים. במדיניות האשראי של הבנק נקבעו מגבלות בנוגע לפיזור גיאוגרפי אשר מטרתן להפחית סיכון זה. עיקר הריכוזיות בבנק הינו במרכז הארץ וברושלים רבתי.
 - **סיכון ריכוזיות מגזרי** - סיכון הנובע מחדלות פירעון של לווים השייכים לאותו מגזר אוכלוסייה. לבנק פעילות רחבה יחסית עם לקוחות המגזר החרדי והערבי. הבנק בוחן חשיפתו למגזרי האוכלוסייה השונים באופן שוטף ומבצע ניתוחי תרחישים מהם עולה כי לא צפוי לבנק הפסד חריג כתוצאה מחשיפת הבנק למגזר מסוים. תוצאות הבחינה מוגשות לדירקטוריון הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. הבנק מקצה הון נוסף כנגד סיכון הריכוזיות במסגרת הנדבך השני של הוראת באזל 2. כאמור לעיל, מפרוץ המגפה הגביר הבנק את ניטור סגמנטים שונים בתיק האשראי שלו, כדי לבחון את השפעת האירוע על רמת הסיכון של סגמנטים אלו, ואת השפעת הסגמנטים על רמת הסיכון הכוללת של התיק.

תהליך ביצוע האשראי בבנק

רוב תיק האשראי בבנק מנוהל בחטיבה הקמעונאית, האשראי בתחום ליווי פרויקטים ומימון בניה, מנוהל במחלקת סקטור הנדל"ן

הכפופה לחטיבת נדל"ן ומוצרים בנקאיים. בשתי היחידות קיימת חלוקה ברורה לסמכויות אשראי, סוגי אשראי, סוגי לקוחות וסכומי אשראי. תהליך חיתום האשראי אף הוא מוגדר וכל בקשת אשראי נבחנת ומאושרת על פי מדרג סמכויות ובהתאם לעקרונות שאושרו על-ידי דירקטוריון הבנק.

בחטיבה הקמעונאית פועל מרכז חיתום, המאשר או מביא לאישור בפני מדרג הסמכויות לאישור האשראי, כל בקשת משכנתא או אשראי צרכני, החורגת מסמכות אישור מנהל סניף.

בנוסף, בבנק קיים מערך בחינה מרכזי הבוחן תיק משכנתא טרם ביצועו בפועל. תהליך הבחינה מתמקד בסקירת מסמכי מתן האשראי והביטחונות, עמידה בהתניות שנקבעו בעת אישור האשראי וכל זאת מתוך מטרה לנטר את תהליך הייצור של ההלוואה, להפחית את החשיפה לסיכון התפעולי בפעילות המשכנתאות ולהביא את הבנק כולו לעבודה על פי סטנדרטים אחידים ומבוקרים. מערך הבחינה כפוף לחטיבת המשאבים ובכך קיימת הפרדה ניהולית בין תהליך אישור האשראי והעברת המסמכים לבין בחינתם. לפרטים נוספים על תהליך מתן האשראי לדיור, ראה להלן בפרק סיכונים בתיק ההלוואות לדיור.

הלוואות לפרטיים במסגרת פעילות האשראי הצרכני, לרבות מסגרות בעו"ש ובכרטיסי אשראי, מאושרות ומבוצעות בהתאם למודל דירוג והמלצה לחשיפה הניתנת על ידי מערכת חיתום האשראי. בקשות שאינן בסמכות הגורם המבצע מועברות לדיון ואישור מרכז חיתום במטה החטיבה הקמעונאית.

באפריל 2019 עלתה לאוויר מערכת נתוני אשראי שהוקמה על ידי בנק ישראל, מכח חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016. הבנק נערך לכניסת חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016 לתוקף מבעוד מועד הן בהיבטים הרגולטוריים (בעיקר פיתוח יכולות הדיווח השוטף למאגר האשראי ופיתוח מערכת לזיהוי והסכמות) והן בהיבטים העסקיים (בעיקר פיתוח היכולת המיכונית לקליטת המידע ממאגר האשראי, עדכון מודל הדירוג וכללי חיתום ומוכנות לניטור).

בחלוף כשנה וחצי מהפיכת המערכת לאופרטיבית, עולה כי השימוש במערכת נתוני האשראי משפר את יכולת הבנק לגבש תמונה מלאה יותר מבעבר על פרופיל האשראי של מבקש האשראי, לדרג אותו, ולהציע הצעה התואמת יותר את יכולותיו וצרכיו. בנוסף, יש בשימוש במערכת כדי לשפר את יכולת הבנק לנתח את תיק האשראי או סגמנטים שלו. יכולות המודל בעת הקורונה, בשימוש בדירוג הלשכה, נבחנות בימים אלה ע"י הבנק בהמשך למכתב בנק ישראל, בנוגע לניהול סיכון מודלים. לפרטים נוספים על תהליך מתן האשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיור), ראה להלן בפרק סיכונים בתיק ההלוואות לאנשים פרטיים (שאינו לדיור).

במחלקת סקטור הנדל"ן נערכות בקשות האשראי על-ידי צוות בקרה ודוחות ולא על-ידי הרפרנטים (נטלי הסיכונים), והן עוברות בחינה של יחידת נס"א (ניהול סיכון אשראי) הכפופה למנהל חטיבת הסיכונים בקו השני, בטרם הן מוגשות לאישור בוועדות האשראי הרלוונטיות על פי מדרג הסמכויות שנקבע.

במסגרת בחינת תיקי האשראי והביטחונות, יחידת הבחינה בסקטור בודקת את הימצאות כל המסמכים והביטחונות הנדרשים, טרם מתן האשראי ומאשרת לצוותי האשראי להעמיד אשראי ללקוח. במסגרת ניתוח סיכוני אשראי, יחידת נס"א בחטיבת הסיכונים נותנת חוות דעת נוספת ובלתי תלויה על בקשת האשראי המוגשת לאישור במוסדות הבנק במסמך נפרד ועצמאי (להלן – "מסמך נס"א"). יודגש כי בקשות אשראי אינן מובאות לדיון במוסדות הבנק ללא מסמך נס"א שהוגש במקביל לבקשה. במחלקת ליווי הפרויקטים ומימון בניה, מתנהל כל פרויקט בליווי צמוד של מפקח בניה, המדווח דיווחים תקופתיים על מצב התקדמות הפרויקט. אשראי נוסף הנדרש לצורך השלמת הבניה מאושר רק לאחר בחינת דוח החשיפה המעודכן של הפרויקט, בהתחשב בקצב ההתקדמות שלו ובתנאי שהלווה עומד בפרמטרים ובאבני הדרך שנקבעו. בנוסף, במהלך ח"י הפרויקט, בדרך כלל אחת לחודש (עם קבלת דוח הביצוע של המפקח), נבדקת איתנותו הפיננסית של הפרויקט על-ידי הרפרנטים באגף.

טיפול באשראי בעייתי

זיהוי וטיפול באשראי בעייתי

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכוני האשראי, קיימת מתודולוגיה לאיתור וזיהוי חובות בעייתיים המיושמת בכל קווי העסקים. המתודולוגיה כוללת תהליך שוטף מסודר ומובנה, שבמסגרתו נערכת סריקה יסודית של תיק האשראי, תוך שימוש בקריטריונים המהווים התרעה מוקדמת להפיכתו של חוב לבעייתי.

במסגרת הסקירה מאותרים לקוחות בעלי תסמינים שליליים כגון חוב בפיגור, קשיים תזרימיים המתבטאים בקושי בתשלומי הקרן

ו/או הריבית בהלוואות, הרעה בפעילות העסקית וכד' ובבחן הצורך במתן המלצת סיווג חדש ללקוח או שינוי סיווג ללקוח בעל סיווג קיים או הכללתו ברשימת מעקב (לקוחות בעלי תסמינים שליליים, על פי קריטריונים שהוגדרו בנהלי הבנק, ואשר הוחלט כי אין צורך בסיווגם). ההמלצות מוגשות לוועדות לחובות בעייתיים על פי מדרג הסמכויות שנקבע, אשר דנות בהן ומקבלות לגביהן החלטות על סיווג או ביצוע הפרשה.

בקורות אירועים מהותיים, כדוגמת אירוע הקורונה, העלולים להשפיע על קבוצת לקוחות או על תיק האשראי, הבנק בוחן את השפעת האירוע על תיק האשראי ומגיב בהתאם. התגובה יכולה להיות בדרך של שינוי המדיניות או בדרך של פעולה מול הלווים הקיימים. כאשר הלוואה לאנשים פרטיים נכנסת לפיגור – הסניף מטפל בגביית פיגורים בשלבים הראשונים של הפיגור, עם העמקת הפיגור, הטיפול בהלוואה מועבר לטיפול מחלקת הגביה. במידה והחוב מובטח באמצעות שיעבוד דירת מגורים ולאחר מיצוי תהליכי הגביה מול הלווה, יפעל הבנק למימוש הביטחון. תהליך המימוש הינו מורכב ועלול להמשיך תקופה ארוכה. עם זאת, ברוב המקרים הלווים פועלים למימוש עצמי של הנכס וסילוק החוב. במקרים חריגים בהם יש חשש לזיוף או מרמה העברת התיק על-ידי הסניף למחלקת הגביה מתבצעת מיידית.

כאשר מזהה מחלקת סקטור הנדל"ן או היחידה לבנקאות מסחרית שבמערך אשראי ותפעול סיכונים כי לווה נקלע לקשיים או עולה חשש כי הוא עלול להיקלע לקשיים מתקיימים דיון מידי בהשתתפות הגורמים העיקריים המטפלים בלקוח ומתקבלות החלטות מיידיות אם להעבירו לטיפול מחלקת הגביה בבנק, טיפול משפטי מחוץ לבנק, הטלת כינוס, פירוק או עריכת הסדר על החוב. מחלקת הגביה מרכזת את כל ההליכים, שאינם בסניף, במסגרת פעולת הגביה בבנק ומפקחת על עבודת עורכי הדין ונותני שירותים נוספים המעורבים בהליכי הגביה.

הבנק פועל בהתאם למערך נהלים מסודר הדין באיתור, סיווג וטיפול בחובות בעייתיים וקיימת מערכת קשרי עבודה משותפים בין מנהלי האשראי למחלקת הגביה.

הבנק פועל להסדיר עם לווים שבפיגור את חובם לבנק ואת ההמשך השוטף של התשלומים החודשיים, ובלבד שבתיק ההלוואה קיימים בטחונות מספיקים.

במקרים בהם הלווים אינם משתפים פעולה ו/או נמנעים מתשלום החוב, ינקטו הליכי כינוס שהם בבחינת מוצא אחרון לסילוק החוב.

הדירקטוריון וועדותיו מקבלים דיווחים תקופתיים בדבר התפלגות האשראי, התפלגות הכשל, הפיגורים במגזרים, משך חי' ההלוואה, לווים גדולים ופרמטרים נוספים המודדים את החשיפה לסיכון האשראי ובהם דיווחי 'יחידת בקרת האשראי בחטיבה לניהול סיכונים. במהלך הקורונה הוגברו הדיווחים והן כללו גם ניתוח של נתוני דחיית ההלוואות.

הפרשה להפסדי אשראי

כאמור, כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכוני האשראי, קיימת מתודולוגיה לאיתור וסיווג חובות בעייתיים המיושמת בכל קווי העסקים. לפרטים נוספים וגילוי איכותי נוסף אודות זיהוי וטיפול באשראי בעייתי והפרשה להפסדי אשראי, [ראה פרק 4 וביאורים 1, 13 ו-30 בדוח הכספי לשנת 2020](#).

תיק האשראי ללקוחות הלוואות צרכניות סולו של הבנק

הלוואות צרכניות סולו ניתנות ללקוחות פרטיים, תושבי ישראל המבקשים לקבל אשראי לכל מטרה, לתקופה קצובה. עיקר האשראי ניתן, ללקוחות שמנהלים את חשבון העו"ש שלהם בבנק אחר, באמצעות ערוצים דיגיטליים ומוקדים או באמצעות סניפי הבנק. לקוחות אלו מדורגים על פי מודל החיתום ביום מתן הלוואה בבנק.

מערכת חיתום האשראי כוללת את כללי מדיניות האשראי ואת מודל הדירוג ועל בסיסם מתקבלת המלצה לאישור האשראי. באפריל 2019 מאגר נתוני אשראי שהוקם על-ידי בנק ישראל עלה לאוויר. החל מעליית מאגר האשראי לאוויר, הבנק מסתמך בנוסף לאמור לעיל, גם על המידע המתקבל מהמאגר דרך לשכות האשראי ודירוג האשראי של הלשכות. הבנק נמצא בתהליך שדרוג מתמשך של המודלים בהם הוא משתמש לשם חיתום האשראי.

הפעילות מאופיינת בפזור רב של לקוחות אשר לכל אחד מהם ניתן אשראי בסכום נמוך יחסית ולכן אין לבנק תלות מהותית בלקוח בודד.

מודל החיתום של הבנק מעודכן באופן שוטף וכן נקבעים סכומי החשיפה ללווים אשר פרופיל הסיכון שלהם מאפשר זאת על-פי

המודל.

לאחר פרוץ משבר הקורונה הנהלת הבנק החליטה על שינויים רלוונטיים בנהלים ובנוסף קבעה ההנהלה מספר מגבלות מחמירות בהתאם למצב. חיתום האשראי נערך בצורה קפדנית ביותר תוך שימת דגש על ווידוא מצב הנוכחי של הלווים כולל ווידוא סטטוס התעסוקה, הענף בו הוא פועל ומספר בעלי ההכנסה במשק הבית. בין השאר הוחמרו מגבלות על שיעור האשראי הצרכני מסך האשראי, סכום מקסימלי להלוואה ושיעור הביצועים ללווים עם יחסי החזר גבוהים. כמו כן, נערך עדכון למודל דירוג הלווים והבנק ממשיך לבחון שיטות ודרכים נוספות לשדרוג מודל החיתום.

נכון ליום 31 בדצמבר 2020 יתרת החובות בגין אשראי שאינו לדיור לגביהן בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, עמד על סך של כ-54.2 מיליוני ש"ח והיקף התשלומים שנדחו עמד על סך של כ-6.7 מיליוני ש"ח, מספר הלווים אשר עברו בוצעו השינויים להלן עומד על 1,205.

לפרטים נוספים אודות שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ראה טבלה מס' 12 בפרק זה.

בשל ההשפעה הצפויה כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה, נרשם כ-61.1 מיליוני ש"ח גידול בהפרשה קבוצתית על אשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיור כשהבנק מקפיד על הנחות מחמירות בנוגע ליציאת הלקוחות ממתווה ההקפאה שלהם, כל עוד לא עבר זמן מספק ממועד סיום מתווה ההקפאה. נציין כי הבנק ממשיך לעקוב אחר ההתפתחויות הן ברמה המאקרו כלכלית והן ברמת התנהגות תיק האשראי ויעדכן את ההפרשה להפסדי אשראי באופן שוטף, בהתאם לתוצאות בפועל שתיתכנה ותהיינה שונות מהערכות הבנק בשלב זה. הבנק בוחן באופן שוטף את התפתחות הסיכון בקרב הלקוחות שיצאו מהקפאות, וכן את התפתחות הפיגורים והכשל בקרב כל לקוחות האשראי הצרכני, בהתאם למימדים שונים בפרופיל הסיכון שלהם; דירוג חיתום, דירוג לשכת האשראי, מגזר מועד סיום ההלוואה, יחס החזר, הכנסה ועוד.

הלוואות צרכניות סולו ניתנות על בסיס ריבית הפריים ולפיכך חשופות לשינויים בריבית. עם זאת, תקופת ההלוואה ככלל הינה עד 6 שנים כאשר המח"מ הממוצע עומד על 2.7 שנים (ללא הנחת פירעון מוקדם) וסכום החזר החודשי לרוב נמוך יחסית ולכן חשיפת הלקוח לגידול בתשלומים עקב העלאת ריבית הינה בסיכון נמוך יחסית.

כמו כן, הרוב המוחלט של ביצועי האשראי הצרכני סולו מאופיין ביחס החזר הלוואה מבוקשת להכנסה הכוללת בשיעור של עד 20%. בהתאם למדיניות האשראי של הבנק, הבנק בוחן גם את היחס בין סך החזר של כלל התחייבויות הלקוח לבין סך ההכנסה הכוללת של הלקוח.

הבנק מנהל מיזם למתן אשראי צרכני בנקודות מכירה קמעונאיות ובכך נותן מענה ללקוחות המבקשים לרכוש מוצרים במימון בנקאי באמצעים דיגיטליים. מהלך זה מאפשר לבנק להרחיב את בסיס הלקוחות שלו.

יתרת ההלוואות הצרכניות סולו ללקוחות עו"ש פעילים בבנק ליום 31 בדצמבר 2020 עומדת על כ-89.5 מיליוני ש"ח (כ-8% מיתרת האשראי), לעומת יתרה של 103.9 מיליוני ש"ח ביום 31 בדצמבר 2019 (כ-9% מיתרת האשראי).

לפרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי ראה טבלה מס' 12 בפרק זה לעיל.

תהליך מתן אשראי להלוואות צרכניות סולו

תהליך מתן האשראי ללקוחות יכול להתחיל באחד מהערוצים הבאים: המוקד הטלפוני, אתר האינטרנט, נקודות מכירה או סניפי הבנק.

הגורמים המוסמכים בבנק רשאים לאשר אשראי צרכני סולו תוך בחינת הבקשה באמצעות מערכת חיתום האשראי.

מערכת חיתום האשראי כוללת את כללי מדיניות האשראי ואת מודל הדירוג ועל בסיסם מתקבלת המלצה לאישור האשראי.

באפריל 2019 מאגר נתוני אשראי שהוקם על-ידי בנק ישראל עלה לאוויר. החל מעליית מאגר האשראי לאוויר, הבנק מסתמך בנוסף לאמור לעיל, גם על המידע המתקבל מהמאגר דרך לשכות האשראי ודירוג האשראי של הלשכות. הבנק נמצא בתהליך שדרוג מתמשך של המודלים בהם הוא משתמש לשם חיתום האשראי.

לפרטים אודות תהליך מתן האשראי להלוואות צרכניות סולו, פירוט על סיכונים בתיק, פיקוח ומעקב אחר מאפייני הסיכון, ראה דוח

הדירקטוריון לדוחות הכספיים לשנת 2020.

טבלה 13 – סיכון אשראי לאנשים פרטיים
[EDTF]

ליום 31 בדצמבר 2020

הלוואות לדיור ללקוחות התאגיד הבנקאי מיליוני ש"ח	ללא הלוואות לדיור						גובה ההכנסה לחשבון*	
	סיכון אשראי מאזני							
	סיכונים אשראי חוץ מאזני מיליוני ש"ח	סך הכל סיכון אשראי מאזני		תיק נכסים פיננסיים** הגבוה מ- 50 אלפי ש"ח		תיק נכסים פיננסיים** הנמוך מ- 50 אלפי ש"ח		
		יתרה מיליוני ש"ח	מספר חשבונות יחידות	יתרה מיליוני ש"ח	מספר חשבונות יחידות	יתרה מיליוני ש"ח		מספר חשבונות יחידות
129.0	58.8	1,033.8	997.0	10.1	31,938.0	1,023.7	ללא הכנסה קבועה לחשבון בבנק ירושלים	
64.7	29.0	74.8	455.0	5.3	4,075.0	69.4	נמוכה מ-10 אלפי ש"ח	
8.5	20.5	26.2	545.0	3.7	1,084.0	22.4	הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח	
2.9	13.0	13.3	378.0	3.7	432.0	9.6	גבוהה מ-20 אלפי ש"ח	
205.0	121.3	1,148.0	2,375.0	22.8	37,529.0	1,125.2	סך הכל	
-	-	-	-	-	-	-	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי שאינם בערבות התאגיד הבנקאי***	
	121.3	1,148.0					סך הכל אנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) - פעילות בישראל	

* כל הכנסה קבועה לחשבון, כגון משכורת נטו, הכנסה משכ"ד וקצבאות קבועות.
** תיק הנכסים הפיננסיים המקושר לחשבון, כגון: פיקדונות כספיים (לרבות יתרות עו"ש), תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים.
*** לרבות חברות הבת הבנקאיות בקבוצה.

ליום 31 בדצמבר 2019

הלוואות לדיור ללקוחות התאגיד הבנקאי מיליוני ש"ח	ללא הלוואות לדיור						גובה ההכנסה לחשבון*	
	סיכון אשראי מאזני							
	סיכונים אשראי חוץ מאזני מיליוני ש"ח	סך הכל סיכון אשראי מאזני		תיק נכסים פיננסיים** הגבוה מ- 50 אלפי ש"ח		תיק נכסים פיננסיים** הנמוך מ- 50 אלפי ש"ח		
		יתרה מיליוני ש"ח	מספר חשבונות יחידות	יתרה מיליוני ש"ח	מספר חשבונות יחידות	יתרה מיליוני ש"ח		מספר חשבונות יחידות
117.5	37.7	1,098.1	1,002.0	12.4	32,251.0	1,085.7	ללא הכנסה קבועה לחשבון בבנק ירושלים	
68.9	19.3	104.8	617.0	6.9	4,476.0	97.9	נמוכה מ-10 אלפי ש"ח	
	37.3						הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח	
10.9		34.9	344.0	6.2	1,329.0	28.7	גבוהה מ-20 אלפי ש"ח	
2.6	30.6	18.5	147.0	3.5	545.0	15.0		
199.9	124.9	1,256.3	2,110.0	29.0	38,601.0	1,227.3	סך הכל	
-	-	-	-	-	-	-	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי שאינם בערבות התאגיד הבנקאי***	
	124.9	1,256.3					סך הכל אנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) - פעילות בישראל	

* כל הכנסה קבועה לחשבון, כגון משכורת נטו, הכנסה משכ"ד וקצבאות קבועות.
** תיק הנכסים הפיננסיים המקושר לחשבון, כגון: פיקדונות כספיים (לרבות יתרות עו"ש), תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים. שיעור הלקוחות עם יחס החזר נמוך מ- 20% של הלוואה שבוצעה מההכנסה הכוללת של הלווה בשנת 2019 היה 90%.
*** לרבות חברות הבת הבנקאיות בקבוצה.

מאפייני אשראי למימון הקמת פרויקטי נדל"ן

הבנק נותן אשראי למימון הקמת פרויקטים למגורים בשיטת הליווי וכן מעמיד ערבויות לסוגיהן בהתאם לצרכים הספציפיים של כל פרויקט ועל פי מאפייניו. בשיטת הליווי הסגור מופרד הפרויקט משאר פעילות הלקוח. לפרויקט נפתח חשבון ייעודי המשמש לצרכי הפרויקט בלבד ואליו מופקדים כספי התקבולים מרוכשי יחידות הדיור, ההון העצמי ואשראי הבנק. כספים אלו משוחררים לפי קצב התקדמות הבניה ע"פ דוחות מפקח מומחה. במסגרת מימון הפרויקט לבנייה מעמיד הבנק גם ערבויות ביצוע, ערבויות כספיות וערבויות חוק מכר לרוכשים יחידות בפרויקט. המקרקעין והתקבולים משועבדים לטובת הבנק. במרבית העסקאות מונפקות בטוחות חוק המכר על ידי גופים מוסדיים עימם קיים לבנק הסכם שיתוף פעולה.

הבנק משתף פעולה עם גופים מוסדיים בהעמדת אשראי לפרויקט לצורך ניצול מיטבי של ההון והשאת הרווחיות, תוך פיזור סיכוני האשראי ועמידה במגבלות רגולטוריות נדרשות.

הבנק מנהל נכון ליום 31 בדצמבר, 2020 סך של 212 פרויקטים בהיקף כולל של כ-11 אלפי יחידות דיור, מהם בכ-68 פרויקטים הפעילות, לרבות היקפי המימון, בשיתוף פעולה עם גופים מוסדיים. כמו כן, היקף התיק המנוהל הינו כ-6.9 מיליארדי ש"ח, מזה כ-1.5 מיליארדי ש"ח באחריות הבנק והיתרה באחריות הגופים המוסדיים.

הבנק מממן את הפרויקטים החל משלב רכישת הקרקע, דרך שלבי הבנייה השונים. ככלל, האשראי למימון קרקעות ניתן עבור קרקעות הזמינות לבנייה עד 24 חודש מיום מימון הקרקע. נכון ליום 31 בדצמבר, 2020 האשראי שניתן לפרויקטים שנמצאים בשלב קרקע מהווה 40% במונחי חבות מתיק הנדל"ן של הבנק. יצוין כי רוב האשראי הקיים בפרויקטים שנמצאים בשלב הקרקע ניתן לפרויקטים הזמינים לבניה תוך 12 חודשים.

נכון ליום 31 בדצמבר, 2020 האשראי שניתן לפרויקטים באזור מרכז הארץ מהווה 67% במונחי היקפי אשראי מתיק הנדל"ן של הבנק, 4% בירושלים רבתי ו-29% בשאר הארץ.

הבנק ערך ניתוח מעמיק של האשראי למימון הקמת פרויקטי נדל"ן לפי שלבי הביצוע והסגמנטים השונים ברמה פרטנית ובתרחיש של הרעה בשוק הנדל"ן. להערכתו יתרת ההפרשה הקבוצתית הקיימת נכון ליום 31 בדצמבר, 2020 תוך שימוש בהתאמות האיכותיות, מכסה את ההפסד הצפוי. הבנק איננו מזהה שינוי מהותי בדירוג הפרויקטים, עקב השפעת הקורונה, ופרופיל הסיכון של פעילות זו בבנק הושפע בצורה נמוכה מאוד יחסית לעצמת האירוע.

לפרטים נוספים, ראה [דוח ממשל תאגידי ופרטים נוספים של הדוחות הכספיים לשנת 2020](#).

הלוואות לדיור

במסגרת ניהול סיכוני אשראי לדיור, הבנק נוקט אמצעים שונים להפחתת סיכונים הנובעים ממתן האשראי. הבנק קבע במסגרת מדיניות האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדיור בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. הפרמטרים העיקריים להגדרת תיאבון הסיכון בתחום הלוואות לדיור הינם: שיעור המימון (LTV), מיקום הנכס, יחס החזר מהכנסה (PTI), מטרת ההלוואה ותקופת ההלוואה. הבנק מנטר באופן שוטף את פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות לנוכח תיאבון הסיכון שקבע. לאחר פרוץ משבר הקורונה הנהלת הבנק החליטה על שינויים רלוונטיים בנהלים ובנוסף קבעה מספר מגבלות מחמירות בהתאם למצב.

לפרטים נוספים על האשראי לדיור ראה דוח הדירקטוריון לדוחות הכספיים לשנת 2020.

טבלה מספר 14 - התפתחות ביצועי האשראי לדיור ומדדי ביצוע עיקריים

2016	2017	2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח					
955	1,244	1,485	1,775	1,681	ביצועים במטבע ישראלי
177	95	70	31	69	ביצועים במט"ח
1,132	1,339	1,554	1,806	1,750	סך הכל ביצוע (2)
(9%)	18%	16%	16%	(3%)	אחוז השינוי ביחס לתקופה קודמת
30%	30%	31%	33%	32%	ביצועים בריבית משתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
245	249	262	261	263	תקופת ההלוואה ממוצעת (בחודשים)
5,801	5,614	5,638	6,003	5,725	הכנסה לנפש בממוצע (בש"ח)
87%	87%	83%	82%	75%	התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור מימון הנכס (LTV)(2)
13%	13%	17%	18%	25%	60%-0%
0%(3)	0%	0%	0%	0%	75%-61%
					מעל 75%
23%	28%	28%	28%	28%	התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור החזר מהכנסה (PTI) בהלוואות למטרת מגורים(4)(2)
96%	99%	100%	100%	100%	שיעור החזר מהכנסה (PTI) ממוצע
4%	1%	0%	0%	0%	40%-0%
1%(3)	0%	0%	0%	0%	מעל 40%
					מזה: אחוז הביצועים בעלי שיעור מימון מעל 60%
59%	49%	50%	51%	50%	התפלגות מספר הסכמים על פי סכום ביצוע (באלפי ש"ח):
28%	35%	34%	34%	35%	0-500
13%	16%	16%	15%	15%	500-1,000
624	674	676	681	669	מעל 1,000
					סכום הסכמים ממוצע
30	46	40	71	76	הלוואות בסך העולה על 2 מיליון ש"ח להלוואה:
103	131	112	216	237	מספר הלוואות
					סכום כולל (במיליוני ש"ח)

- (1) הלוואות חדשות בלבד כולל הלוואות לקבוצות רכישה
- (2) הנתונים לפי דיווח 876 לפיקוח על הבנקים
- (3) פחות מ-1%
- (4) מספרי השוואה הוצגו מחדש

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

[נדבך 3]

טבלה 15 – איכות האשראי של חשיפות אשראי

ליום 31 בדצמבר 2020			
ד	ג	ב	א
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*	
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר
11,001.4	191.3	11,042.9	149.8
383.9	-	383.9	-
2,235.4	2.8	2,238.2	-
13,620.7	194.1	13,665.0	149.8

1	חובות, למעט אגרות חוב
2	אגרות חוב
3	חשיפות חוץ מאזניות
4	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2019			
ד	ג	ב	א
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*	
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר
10,888.5	111.5	10,832.1	167.9
271.7	-	271.7	-
2,061.5	3.1	2,064.6	-
13,221.7	114.6	13,168.4	167.9

1	חובות, למעט אגרות חוב
2	אגרות חוב
3	חשיפות חוץ מאזניות
4	סך הכל

* הסכום הינו הערך החשבונאי, ברוטו לפני הפרשה להפסדי אשראי, מקדמי המרה (CCF) ושיטות להפחתת סיכון אשראי (CRM)

שינויים במלאי החובות הפגומים (CR2)

[נדבך 3]

לפירוט השינויים במלאי החובות הפגומים ראה [ביאור 29 לדוחות הכספיים לשנת 2020](#)

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)

[נדבך 3]

לפרוט ראה ביאור 1 לדוחות הכספיים לשנת 2020

טבלה – 16 התפתחות תיק האשראי

להלן התפתחות תיק האשראי (במיליוני שקלים):

שינוי יתרות- %	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	פירעונות ומכירות תיקים בתקופה (4)	ביצועים בתקופה	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	
4%	7,942	(1,446)	1,750	7,638	אשראי לדיור (2)
(8%)	1,099	(478)	385	1,192	אשראי צרכני סולו
2%	9,041	(1,924)	2,135	8,830	סך הכל אשראי לדיור וצרכני
(8%)	999	(779)	694	1,084	אשראי עסקי למעט נכסים מסחריים
23%	645	(114)	235	524	אשראי לרכישת נכסים מסחריים
32%	388	(116)	210	293	אחר (3)
3%	11,073	(2,933)	3,274	10,731.3	סך הכל אשראי לציבור ברוטו
	191			111.5	הפרשה להפסדי אשראי
2%	10,882		-	10,619.8	סך הכל אשראי לציבור נטו

(1) מזה מכירת תיק אשראי לדיור בסך של כ-530 מיליוני ש"ח. ללא מכירת תיק האשראי לדיור הגידול ביתרת האשראי לדיור היה עומד על כ-10%, והגידול ביתרת סך כל האשראי לציבור בכ-8%.

(2) לא כולל מיחזורים בביצועים ופירעונות בתקופה.

(3) ליום 31 בדצמבר 2020 כולל אשראי מגובה הלוואות רכב בסך 160 מיליוני ש"ח. (ליום 31 בדצמבר 2019 – 114 מיליוני ש"ח).

(4) כולל צבירת ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער בקיזוז מחיקות חשבונאיות.

טבלה – 17 סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 31 בדצמבר 2020									
חובות ² וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ³					סיכון אשראי כולל ¹				
הפסדי אשראי ⁴									
יתרת הפרשה	מחיקות	הוצאות בגין							
להפסדי אשראי	חששנאות נטו	הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁵	מזה: חובות ²	סך הכל	בעייתי ⁵	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁷	סך הכל
במיליוני ש"ח									
4.5	0.1	(0.2)	-	14.9	999.1	1,757.7	14.9	1,711.9	1,757.7
2.5	-	(0.3)	1.7	2.8	645.0	749.9	2.8	747.1	749.9
3.3	1.3	4.5	2.1	2.1	333.3	396.6	2.1	395.0	397.1
3.8	0.4	1.7	1.4	1.4	5.3	9.7	1.4	23.7	25.1
14.1	1.8	5.7	5.2	21.2	1,982.7	2,913.9	21.2	2877.7	2,929.8
57.1	(0.1)	10.5	7.1	243.1	7,941.9	9,127.7	243.1	8,758.6	9,127.7
122.9	21.3	86.2	9.5	26.8	1,148.0	1,269.2	26.8	1,214.6	1,269.2
194.1	23.0	102.4	21.8	291.1	11,072.6	13,310.8	291.1	12,850.9	13,326.7
-	-	-	9.5	-	120.1	120.1	-	484.3	484.3
194.1	23.0	102.4	21.8	291.1	11,192.7	13,430.9	291.1	13,335.2	13,811.0
-	-	-	-	-	-	-	-	0.3	0.3
-	-	-	-	-	-	-	-	4.9	4.9
194.1	23.0	102.4	21.8	291.1	11,192.7	13,430.9	291.1	13,340.4	13,816.2

פעילות לווים בישראל
ציבור – מסחרי
 בינוי ונדל"ן – בינוי⁶
 בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן
 שרותים פיננסיים
 שרותים עסקיים אחרים
סך הכל מסחרי⁷
אנשים פרטיים – הלוואות לדיור
אנשים פרטיים – אחר
סך הכל ציבור – פעילות בישראל
 בנקים בישראל וממשלת ישראל
סך הכל פעילות בישראל
בנקים וממשלות בחו"ל
אחרים בחו"ל
סך הכל

⁽¹⁾ סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות(2) – 11,194.7 מיליוני ש"ח, אג"ח – 383.9 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים – 1.4 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה – 2,238.2 מיליוני ש"ח.

⁽²⁾ אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

⁽³⁾ כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

⁽⁴⁾ סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

⁽⁵⁾ סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

⁽⁶⁾ כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 235.7 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 154.0 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.19 : 264.8 מיליוני ש"ח ו-238.3 מיליוני ש"ח).

⁽⁷⁾ כולל הלוואה בסך 160 מיליוני ש"ח המגובה בתזרים הלוואות רכב, בגינה בוצעה הפרשה קבוצתית בהתאם לסיכון הלוואות אלו, בסך של 3.8 מיליוני ש"ח. מזה 2.8 מיליוני ש"ח חוץ מאזני.

⁽⁸⁾ כולל יתרה של חובות אשר תנאיהם שונו במסגרת התמודדות עם נגיף הקורונה וסווגו כחובות בהשגחה מיוחדת ברבעון: בגין אנשים פרטיים – הלוואות לדיור בסך של 112.9 מיליוני ש"ח ובגין אנשים פרטיים – אחר בסך של 10.0 מיליוני ש"ח.

ליום 31 בדצמבר 2019

חובות ² וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ³						סיכון אשראי כולל ¹			
הפסדי אשראי ⁴									
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	פגום	מזה: חובות ² בעייתי ⁵ במיליוני ש"ח	סה"כ הכל	סה"כ הכל	בעייתי ⁵	דירוג ביצוע אשראי ⁷	סה"כ הכל
4.8	(0.3)	0.5	0.2	5.5	1,084.4	2,080.4	5.4	2,072.7	2,080.4
2.8	-	(0.4)	-	1.3	524.0	606.9	1.3	600.5	606.9
0.1	-	-	-	-	106.6	174.7	-	175.6	175.6
2.2	0.1	2.3	-	0.2	116.8	117.9	0.2	118.0	118.2
9.9	(0.2)	2.4	0.2	7.0	1,831.8	2,979.9	6.9	2,966.8	2,981.1
46.7	(4.4)	(3.2)	4.6	143.9	7,637.7	8,430.1	143.9	8,137.3	8,430.1
58.0	30.8	37.7	10.5	26.8	1,261.8	1,385.9	26.9	1,326.5	1,385.9
114.6	26.2	36.9	15.3	177.7	10,731.3	12,795.9	177.7	12,430.6	12,797.1
-	-	-	-	-	268.7	268.7	-	513.1	513.1
114.6	26.2	36.9	15.3	177.7	11,000.0	13,064.6	177.7	12,943.7	13,310.2
-	-	-	-	-	-	-	-	29.3	29.3
114.6	26.2	36.9	15.3	177.7	11,000.0	13,064.6	177.7	12,973.0	13,339.5

פעילות לווים בישראל
 ציבור – מסחרי
 בינוי ונדל"ן – בינוי⁶
 בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן
 שרותים פיננסיים
 שרותים עסקיים אחרים
 סך הכל מסחרי
 אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
 אנשים פרטיים - אחר
 סך הכל ציבור – פעילות בישראל
 בנקים בישראל וממשלת ישראל
 סך הכל פעילות בישראל
 בנקים בחו"ל וממשלת חו"ל
 סך הכל

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2) – 11,000.0 מיליוני ש"ח, אג"ח – 271.7 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים – 3.2 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה – 2,064.6 מיליוני ש"ח.
 (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
 (4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
 (5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
 (6) כולל הלוואות לדירור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 264.8 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 283.3 מיליוני ש"ח.
 (7) כולל הלוואה בסך 114 מיליוני ש"ח המגובה בתזרים הלוואות רכב, בגינה קיימת הפרשה קבוצתית בהתאם לסיכון הלוואות אלו, בסך של 2.0 מיליוני ש"ח.

טבלה 18 - פירוט החשיפות לפי יתרת תקופה חוזית לפירעון

ליום 31 בדצמבר 2020				
סך הכל חשיפת אשראי	ללא תקופת פרעון	מעל חמש שנים במיליוני ₪	משנה עד חמש שנים	עד שנה
1,982.7	-	10.0	370.0	1,602.8
7,941.9	-	5,597.8	1,653.3	690.8
1,148.0	-	242.6	516.9	388.5
1.4	-	-	-	1.4
11,074.0	-	5,850.4	2,540.2	2,683.4
120.1	-	-	-	120.1
11,194.1	-	5,850.4	2,540.2	2,803.5
-	-	-	-	-
2,251.8	-	5.5	394.3	1,852.0

חשיפת אשראי מאזנית:

מסחרי
אנשים פרטיים – הלוואות לדיור
אנשים פרטיים - אחר
נכסים בגין מכשירים נגזרים

סך הכל ציבור

בנקים וממשלות

סך הכל חשיפת אשראי מאזנית

מזה: אגרות חוב

סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית

ליום 31 בדצמבר 2019				
סך הכל חשיפת אשראי	ללא תקופת פרעון	מעל חמש שנים במיליוני ₪	משנה עד חמש שנים	עד שנה
1,827.8	-	-	53.8	1,774.0
7,637.7	-	5,276.9	1,879.7	481.1
1,261.8	-	409.8	359.6	492.4
4.0	-	-	-	4.0
10,731.3	-	5,686.7	2,293.1	2,751.5
268.7	-	-	-	268.7
11,000.0	-	5,686.7	2,293.1	3,020.2
-	-	-	-	-
2,064.6	-	94.9	519.9	1,449.8

חשיפת אשראי מאזנית:

מסחרי
אנשים פרטיים – הלוואות לדיור
אנשים פרטיים - אחר
נכסים בגין מכשירים נגזרים

סך הכל ציבור

בנקים וממשלות

סך הכל חשיפת אשראי מאזנית

מזה: אגרות חוב

סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית

טבלה 19 – פירוט חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים:
חשיפות למדינות זרות (על בסיס מאוחד)

ליום 31 בדצמבר 2020

חשיפה מאזנית מעבר לגבול ²		חשיפה חוץ מאזנית ^{3,2}		חשיפה מאזנית ²									
(13)	(12)	(11)	(10)	(9)	(8)	סך כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			המדינה
						(6)=(4)-(5)	(5)	(4)	(1)	(2)	(3)		
		מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	(1)+(2)+(3)+(7)=(6) במיליוני ₪	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לממשלות ⁴	לבנקים	לאחרים	
28.2	57.2	-	3.5	-	-	85.4	-	-	-	83.7	1.7	-	ארצות הברית
61.4	34.9	-	23.3	-	-	96.3	-	-	-	81.7	14.6	-	אחרות
89.6	92.1	-	26.8	-	-	181.7	-	-	-	165.4	16.3	-	סך כל החשיפות למדינות זרות
1.0	-	-	-	-	-	1.0	-	-	-	1.0	-	-	סך החשיפות למדינות LDC

הערות:

שורת "סך הכל מדינות LDC", כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "מגבלת חבות ענפית"; הסכום כולל את נתוני מדינה X, כמפורט בטבלה לעיל;

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים; חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

פירוט ההערות ראה בטבלת ההשוואה לתקופה קודמת בעמוד הבא.

טבלה 19 – פירוט חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים (המשך):
חשיפות למדינות זרות (על בסיס מאוחד)

ליום 31 בדצמבר 2019

חשיפה מאזנית מעבר לגבול ²		חשיפה חוץ מאזנית ^{3,2}		חשיפה מאזנית ²									המדינה
(13)	(12)	(11)	(10)	(9)	(8)	סך כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
							(6) = (4) - (5)	(5)	(4)	(1)	(2)	(3)	
		מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	(1)+(2)+(3)+(6)=(7)	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנים לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לממשלות ⁴	לבנקים	לאחרים	
78.4	69.5	-	-	-	-	147.9	-	-	-	24.3	26.9	96.7	ארצות הברית
88.9	51.1	-	6.2	-	-	140.0	-	-	-	-	32.2	107.8	אחרות
167.3	120.6	-	6.2	-	-	287.9	-	-	-	24.3	59.1	204.5	סך כל החשיפות למדינות זרות
1.8	-	-	-	-	-	1.8	-	-	-	-	-	1.8	סך החשיפות למדינות LDC

הערות:

שורת "סך הכל מדינות LDC", כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "מגבלת חבות ענפית"; הסכום כולל את נתוני מדינה X, כמפורט בטבלה לעיל;
חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים; חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.
חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

- 1 על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות ונגזרי אשראי
- 2 סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- 3 סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- 4 ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

חלק ב' - המידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים המאוחד או בין 15% לבין 20% מההון אינו מהותי.

חלק ג' – החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות לתקופות הדיווח אינה מהותית.

א. תנועה בסכום החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות
לא הייתה תנועה בסכום החשיפות בתקופת הדוח למדינות זרות עם בעיות נזילות.

מידע כמותי נוסף בנוגע לאיכות האשראי

- לפירוט בנוגע לתנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי - ראה ביאור 13(2) - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020;
- לפירוט בנוגע לניתוח גיול (פיגור) של חשיפות אשראי בפיגור – ראה ביאור 29ב(1) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020.
- לפירוט בנוגע לחשיפות אשראי שאורגנו מחדש – ראה ביאור 29ב(2)(ג) - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019.

הפחתת סיכון אשראי: הגישה הסטנדרטית (CRC)

[נדבר 3]

במטרה להפחית את סיכון האשראי הבנק פועל על פי מדיניות, נהלים ותהליכי עבודה לקבלת בטוחות וניהולן, שיעורי הסתמכות על בטוחות, רישום הבטוחות וכד'.

בטוחות - הבטוחה המרכזית הניתנת לבנק היא שיעבוד נדל"ן, בעיקר דירות למגורים. כמו כן מתקבלים בבנק בטוחות נוספים: שעבוד רכב, צ'קים, פיקדונות וני"ע, ערבויות בנקאיות מצדדים שלישיים, ערבויות אישיות של ערבים לחוב ועוד. במדיניות הבנק נקבעו כללי השענות על כל אחד מסוגי הבטוחות, בהתאם לאופי הבטוחה, סחירותה, מהירות המימוש והמעמד המשפטי של הבטוחה. הביטחונות מותאמים לנסיבות ההלוואה.

בנהלי הבנק נקבעו כללים לניהול הביטחונות ולעדכון ערכם. בדיקת נאותות הביטחונות מבוצעות כחלק מתהליך חיתום על ידי קו הגנה ראשון. בנוסף, יחידות ההגנה בקו ההגנה השני והשלישי מבצעות בדיקות נוספות לנאותות הביטחונות.

בחישוב הלימות ההון פועל הבנק בהתאם להוראות 201-211 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים בדבר מדידה והלימות ההון ומקזז מהאשראי לציבור בטוחות הכשירים בניכוי על פי הוראות אלו. רשימה זו הינה מצומצמת יותר ולא כוללת את כלל הביטחונות שמתקבלים בבנק. בפרט, היא איננה כוללת דירות למגורים המשמשות כבטחון להלוואות לדירה.

בחישוב זה, על פי הוראה 203, מתייחס הבנק לשלושה מכשירי CRM מרכזיים, על פי הנחיות באזל III, הבהרות בנק ישראל ובהתאם לחוות דעת משפטית. הראשון הוא פיקדונות וחשכונות שהוקמו ומנהלים בבנק, השני הוא ערבויות צד ג' אשר מבטיחות חשיפות של לקוחות הבנק והשלישי הוא ניירות ערך.

הפיקדונות והחשכונות אשר יכולים לשמש כמבטיחי אשראי הינם פיקדונות אשר מסומנים במערכת הבנק כמשועבדים כאשר בעל הפיקדון הוא גם בעל החשיפה, וכן פיקדונות אשר רשומים במערכת הבנק וזמן הפרעון והמטבע זהים לאשראי המובטח ושועבדו לטובת הבנק, כאשר בנוסף השעבוד נרשם ברשם המשכונות או רשם החברות, לפי העניין. קיזוז הפיקדונות והחשכונות מסך האשראי לציבור נעשה בהתאם לעמידת הבטוחה בהוראות האמורות.

טבלה 20 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)

[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2020									
ז	ו	ה	ד	ג	ב	2א	1א	א	
מובטחים								לא	
מובטחים								מובטחים	
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
במיליוני ש"ח									
56.9	56.9	0.6	-	34.3	140.7	91.7	197.6	10,995.1	1 חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	383.9	2 אגרות חוב
56.9	56.9	0.6	-	34.3	140.7	91.7	197.6	11,379.0	3 סך הכל
-	-	-	-	-	-	-	-	149.8	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר
ליום 31 בדצמבר 2019									
ז	ו	ה	ד	ג	ב	2א	1א	א	
מובטחים								לא	
מובטחים								מובטחים	
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
במיליוני ש"ח									
65.3	65.3	0.2	21.2	11.5	98.0	77.0	184.5	10,815.5	1 חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	271.7	2 אגרות חוב
65.3	65.3	0.2	21.2	11.5	98.0	77.0	184.5	11,087.2	3 סך הכל
-	-	-	-	-	-	-	-	167.9	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר

חשיפות אשראי ודרישות הון לפי הגישה הסטנדרטית (CRD)

[נדבר 3]

יישום דירוג אשראי חיצוני על פי הגישה הסטנדרטית, אשר מיושמת בבנק, מבוססת על דירוגים חיצוניים. שקלולי סיכון האשראי נקבעים בין היתר, באמצעות ייחוס החשיפה לצד הנגדי לעסקה כפי שנקבע בהוראה, תוך הבאה בחשבון של דירוגי האשראי החיצוני הנקבעים על-ידי חברות דירוגי אשראי חיצוניות (ECAI) ומשמשים למדידת סיכון אשראי באופן סטנדרטי.

דירוג ECAI משמשים לקביעת משקל סיכון של הצדדים הנגדיים הבאים:

- ריבוניות
- סקטור ציבורי
- תאגידים
- תאגידים בנקאיים
- איגוחים

למטרה זו, משתמש הבנק בנתוני חברת דירוג Standard and Poor's Rating Group.

טבלה מספר 21 - טבלת המיפוי לדירוגי חברות הדירוג הבינלאומיות המוכרות:

משקל סיכון				
ריבוניות	בנקים	תאגידים	AM Best ^(*)	S&P
0%	20%	20%	AAA עד AA-	AAA עד AA-
20%	50%	50%	A+ עד A-	A+ עד A-
50%	100%	100%	BBB+ עד BBB-	BBB+ עד BBB-
100%	100%	100%	BB+ עד BB-	BB+ עד BB-
100%	100%	150%	B+ עד B-	B+ עד B-
150%	150%	150%	CCC+ או נמוך יותר	CCC+ או נמוך יותר

(*) רלוונטי רק במקרה ולבנק תהיה חשיפה לחברות ביטוח

בתהליך הדירוג מתבצע זיהוי הלקוחות ומציאת הדירוג המתאים על-ידי התאמה בין קובצי חברות דירוג האשראי החיצוניות לבין נתוני הצדדים הנגדיים. הנתונים מוזנים למערכת החישוב ובהתאם לחוקים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים מוקצה משקל סיכון מתאים.

כאשר לא קיים דירוג לצד נגדי, מחושב משקל הסיכון לפי הגדרת ברירת המחדל שבהוראות בנק ישראל.

משקל הסיכון לחובות של בנקים ישראלים שמועד פירעונם המקורי הוא עד שלושה חודשים או פחות, והנקובים וממומנים בשקלים חדשים הוא – 20%.

משקל הסיכון של בנקים נקבע לפי משקל הסיכון של המדינה בה הוא מאוגד והוא נחות בדרגה אחת ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג אותה מדינה.

עבור השקעה בהנפקות שיש להן דירוג הנפקה ספציפי, משקל הסיכון של החוב יתבסס על דירוג זה, למעט כאשר המנפיק הוא תאגיד או ישות סקטור ציבורי. במקרים אלו, משקל הסיכון יתבסס על דירוג המנפיק ולא על דירוג הנפקה ספציפי.

טבלה 22 - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (הגישה הסטנדרטית) (CR4)

[נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2020						סוגי נכסים
ו	ה	ד	ג	ב	א	
RWA וצפיפות RWA	RWA וצפיפות RWA	חשיפות אחרי CCF ו-CRM	חשיפות אחרי CCF ו-CRM	חשיפות לפני CCF ו-CRM	חשיפות לפני CCF ו-CRM	
צפיפות RWA ¹	RWA	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	
במיליוני ש"ח						
						1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
0.3%	8.8	-	3,138.8	-	3,138.8	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
0.0%	-	-	-	-	-	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
23.8%	39.5	-	166.2	-	153.3	4 חברות ניירות ערך
0.0%	-	-	-	-	-	5 תאגידים
99.1%	1,956.2	455.0	1,519.0	897.9	1,586.3	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
75.4%	1,178.8	27.7	1,536.2	160.5	1,538.2	7 הלוואות לעסקים קטנים
75.0%	103.7	2.9	135.3	13.2	135.2	8 בביטחון נכס למגורים
54.9%	4,289.4	210.7	7,596.0	1,177.2	7,676.9	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
150.0%	(0.2)	-	(0.1)	-	(0.1)	10 הלוואות בפיגור
111.5%	267.5	-	239.9	-	215.9	11 נכסים אחרים
89.1%	611.6	14.1	672.7	14.1	672.7	12 סך הכל
53.8%	8,455.3	710.4	15,004.1	2,262.9	15,117.2	

1 מבוסס באחוזים ומחושב כסך נכסי הסיכון המשוקללים (RWA) לחלק לסך החשיפות לאחר CCF ולאחר CRM.

ליום 31 בדצמבר 2019						סוגי נכסים
ו	ה	ד	ג	ב	א	
RWA וצפיפות RWA	RWA וצפיפות RWA	חשיפות אחרי CCF ו-CRM	חשיפות אחרי CCF ו-CRM	חשיפות לפני CCF ו-CRM	חשיפות לפני CCF ו-CRM	
צפיפות RWA ¹	RWA	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	
במיליוני ש"ח						
						1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
0.2%	4.7	-	2,747.8	-	2,747.8	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
50.0%	0.1	-	0.2	-	0.2	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
21.7%	71.5	2.3	327.2	1.7	312.6	4 חברות ניירות ערך
-	-	-	-	-	-	5 תאגידים
99.1%	1,878.9	571.3	1,324.6	1,085.8	1,380.7	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
76.3%	1,205.2	29.6	1,550.6	171.5	1,547.5	7 הלוואות לעסקים קטנים
75.0%	108.7	6.7	138.3	20.1	139.5	8 בביטחון נכס למגורים
55.6%	4,141.3	169.1	7,274.3	791.4	7,370.6	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
100.0%	0.2	-	0.2	-	0.2	10 הלוואות בפיגור
92.4%	338.5	-	366.4	-	336.2	11 נכסים אחרים
75.4%	413.9	-	548.7	-	548.7	12 סך הכל
54.2%	8,162.9	779.0	14,278.2	2,070.5	14,383.8	

1 מבוסס באחוזים ומחושב כסך נכסי סיכון משוקללים לחלק לסך החשיפות לאחר CCF ולאחר CRM.

טבלה 23 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (הגישה הסטדנרטית) (CR5)

[נדברך 3]

ליום 31 בדצמבר 2020													משקל סיכון	סוגי נכסים		
א	ב	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג					
0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	1,250%	אחר	נאחר (CRM)				
במיליוני ש"ח																
3,138.8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,094.9	43.9	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	2
166.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	145.3	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ניירות רך	4
1,974.0	-	-	-	0.1	1,951.7	-	-	-	-	-	-	-	-	22.2	תאגידים	5
1,659.6	-	-	-	93.9	25.4	1,540.3	-	-	-	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים	6
140.3	-	-	-	2.1	-	138.2	-	-	-	-	-	-	-	-	הלואות לעסקים קטנים	7
7,948.6	-	-	-	28.3	63.1	2,760.4	942.5	1,435.5	2,718.8	-	-	-	-	-	בביטחון נכס למגורים	8
0.1	-	-	-	0.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	הלואות בפיגור	10
686.8	-	-	81.0	-	409.1	-	-	-	-	-	-	-	-	196.7	נכסים אחרים	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה : בגין מניות	א11
15,714.5	-	-	81.0	124.5	2,449.3	4,438.9	942.5	1,456.5	2,718.8	211.4	-	-	3,291.6	-	סך הכל	12

טבלה 23 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (המשך) (CR5)

ליום 31 בדצמבר 2019													משקל סיכון	סוגי נכסים										
א	ב	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג													
0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	1,250%	אחר	אחר	א	ב	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג
במיליוני ש"ח																								
2,724.4	-	23.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,747.8	1	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית									
-	-	-	-	0.2	-	-	-	-	-	-	-	-	0.2	2	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית									
-	-	310.9	-	18.6	-	-	-	-	-	-	-	-	329.5	3	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	חברות נירות רך									
-	-	21.5	-	-	-	-	1,874.5	6.9	-	-	-	-	1,902.9	5	תאגידים									
-	-	-	-	-	-	1,500.1	82.3	89.6	-	-	-	-	1,672.0	6	חשיפות קמעונאיות ליחידים									
-	-	-	-	-	-	144.9	0.2	1.9	-	-	-	-	147.0	7	הלואות לעסקים קטנים									
-	-	-	-	1,397.8	531.4	2,735.5	179.4	68.2	-	-	-	-	7,709.0	8	בביטחון נכס למגורים									
-	-	-	-	-	-	-	0.2	-	-	-	-	-	0.2	9	בביטחון נדל"ן מסחרי									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	הלואות בפיגור									
219.1	-	-	-	-	-	-	273.4	-	56.2	-	-	-	548.7	11	נכסים אחרים									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	א11	מזה : בגין מניות									
2,943.5	-	355.8	2,796.7	1,416.6	531.4	4,380.5	2,410.0	166.6	56.2	-	-	-	15,057.2	12	סך הכל									

סיכון אשראי של צד נגדי

[נדבר 3]

סיכון צד נגדי הינו סיכון להפסד עקב כשל של צד נגדי לעסקה לפני הסליקה הסופית של תזרימי העסקה. ערך השוק של העסקה, שיכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים, תלוי למעשה בתנודות בגורמי השוק. רק במידה שהעסקה תהיה בעלת שווי הוגן חיובי לבנק והצד הנגדי יהיה בכשל - עשוי להיגרם הפסד כלכלי לבנק בעת הכשל. החשיפה לסיכון צד נגדי יכולה להיווצר במשך כל חיי העסקה.

סיכון סליקה הוא הסיכון להפסד שעלול להיווצר כאשר צד נגדי לא יקיים את חלקו ולא יעביר לבנק במועד הקבוע לכך את הסכום הנדרש בעת סליקת עסקה, זאת על אף שהבנק מילא את חלקו בעסקה והעביר לצד הנגדי את התשלום. הסיכון קיים רק כאשר התמורות בעסקה לא מועברות סימולטנית. החשיפה לסיכון סליקה היא למשך זמן קצר ובדרך כלל היא תוך יומית.

לאור השלכות השליליות הצפויות של התפשטות נגיף הקורונה על התוצאות הכספיות של המוסדות הפיננסיים בעולם, נרשם גידול במרווחים ובמחירי ה-CDS של מרבית המוסדות הפיננסיים הזרים מולם פועל הבנק. הבנק מקיים ניטור שוטף של המוסדות הפיננסיים מולם הוא עובד ובמידת הצורך פועל לצמצום החשיפה מולם ככל שניתן.

סיכונים אשראי בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (CCRA)

עיקר חשיפות הבנק לסיכון צד נגדי מתהווה מול בנקים בארץ בגין סליקת עסקאות בנגזרים (OTC) ומול הבורסה לניירות ערך בתל אביב (כולל מסלקת המעוף). מסגרות הפעילות עם מוסדות אלו מאושרות לפחות אחת לשנה בדירקטוריון הבנק כחלק ממסגרות האשראי של אותם מוסדות. בשנת 2020 לא התמשו סיכונים סליקה או סיכון צד נגדי בבנק.

המקור העיקרי לחשיפת הבנק לסיכונים סליקה הינו סליקת עסקאות בנגזרים (OTC). הבנק אינו פועל מול לקוחותיו בנגזרות OTC, אלא במכשירים נגזרים הנסחרים בבורסות שונות, בהם סיכון הסליקה מזערי. הבנק חשוף לסיכונים סליקה בפעילותו עבור עצמו ואולם היקפי הפעילות הללו אינם מהותיים. בנוסף, לבנק חשיפה לסיכונים סליקה הנובעים ממסחר בניירות ערך זרים המתבצע מול ברוקרים באמצעות תהליכי סליקה שאינם במקביל לתשלום (Non-Delivery Versus Payment) Non-DVP. היקף עסקאות אלו קטן יחסית.

לבנק מדיניות ניהול סיכון סליקה וצד נגדי שמטרתה להוות תשתית לניהול סיכון הצד נגדי והסליקה בבנק, תוך עמידה במגבלות מאושרות של חשיפה לסיכון. הגישה העומדת ביסוד המדיניות הינה הגדרת הדרישות לניהול סיכון הסליקה, ואחריותם של הגורמים המעורבים בבנק בתהליכי זיהוי, מדידה, ניטור ובקרה של סיכון צד נגדי וסליקה שהבנק נוטל. תהליכים אלו ייושמו בשלבי קביעת קווי הסליקה, ביצוע העסקות היוצרות חשיפה לסיכון, תפעול וניהול תהליכי הסליקה. המגבלות נקבעו בקנה אחד עם הצהרת התיאבון לסיכון צד נגדי וסליקה ופרופיל הסיכון הרצוי של הבנק וכוללים מגבלות ביחס לחשיפה המרבית לסיכונים סליקה ברמת צד נגדי (קווי סליקה) ומגבלות ביחס לחשיפה העתידית הצפויה תוך התחשבות בתרחישי קיצון רלוונטיים. המגבלות ביחס לחשיפה המרבית לסיכונים צד נגדי נגזרים ממסגרת האשראי שנקבעה לכל מוסד פיננסי. החשיפה לצד נגדי מחושבת כסכום של החשיפה נטו (כלומר רווחים צבורים בעסקאות עתידיות בניכוי הפסדים צבורים) ובתוספת מקדמי סיכון (add on). מקדמי סיכון מחושבים לפי סיכון השוק של העסקה (לדוגמה סוג נכס הבסיס, משך חיי העסקה, סוג העסקה). חשיפה נטו שלילית (באם ההפסדים בעסקאות מול הצד הנגדי גדולים מהרווחים), לא מנוכים מחשיפת האשראי של הצד הנגדי.

במהלך יישום הנדבך הראשון, אימץ הבנק שיטת מדידה המבוססת על חישוב עלות השחלוף הנוכחית על ידי שערור עסקאות לשווי השוק, והוספה של מקדם תוספת ("add-on") לסכום זה, כדי לשקף את החשיפה הפוטנציאלית העתידית למשך יתרת חיי העסקה.

הפחתת סיכון - הבנק חתם על הסכמי ISDA ועל נספחי CSA מול רוב הבנקים מולם מתבצעת הפעילות בנגזרים. הדבר מאפשר קיזוזים של העסקאות, כך שהסכום שיעבור בין הצדדים לעסקה הוא סכום החשיפה נטו, ועל ידי כך להקטין את החשיפה של כל אחד מהצדדים. נספחי CSA מסדירים העברות של כספים בין הצדדים לעסקה כל אימת שהחשיפה מגיעה להיקף מסוים שנקבע מראש, ועל-ידי כך קטנה החשיפה לצד הנגדי.

טבלה 24 – ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

[נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2020				
ו	ה	ב	א	
		חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
RWA	EAD לאחר CRM			
במיליוני ש"ח				
2.1	10.6	2.1	0.1	
-	-	-	-	
2.1	10.6	2.1	0.1	

- 1 שיטת החשיפה הנוכחית
3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי
(לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
6 סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2019				
ו	ה	ב	א	
		חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
RWA	EAD לאחר CRM			
במיליוני ש"ח				
1.7	8.2	1.6	0.5	
-	-	-	-	
1.7	8.2	1.6	0.5	

- 1 שיטת החשיפה הנוכחית
3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי
(לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
6 סך הכל

טבלה 25 – הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

[נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2020	
ב	א
RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני ש"ח	
0.26	0.02

- 3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

ליום 31 בדצמבר 2019	
ב	א
RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני ש"ח	
0.25	0.02

- 3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

טבלה 26 – חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (CCR3) [נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2020									משקל סיכון	תיק פיקוחי
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט		
0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	אשראי חשיפת סך		
במיליוני ש"ח										
3.1	-	-	-	-	-	-	-	3.1		ריבוניות
-	-	-	-	-	-	-	-	-		ישויות סקטור ציבורי (PSEs) שאינן ממשלה מרכזית
-	-	0.1	-	-	-	-	-	0.2		בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs))
-	-	-	-	-	-	-	-	-		חברות ניירות ערך
-	-	-	-	-	2.5	3.1	-	2.5		תאגידים
-	-	-	-	1.6	-	-	-	1.8		תיקים קמעונאיים פיקוחיים
-	-	-	-	-	0.4	-	-	0.7		נכסים אחרים
3.3	-	0.2	-	1.6	2.9	3.1	-	8.2		סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2019									משקל סיכון	תיק פיקוחי
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט		
0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	אשראי חשיפת סך		
במיליוני ש"ח										
-	-	-	-	-	-	-	-	-		ריבוניות
-	-	-	-	-	-	-	-	-		ישויות סקטור ציבורי (PSEs) שאינן ממשלה מרכזית
-	-	3.9	-	-	-	-	-	3.9		בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs))
-	-	-	-	-	-	-	-	-		חברות ניירות ערך
-	-	-	-	-	3.1	3.1	-	3.1		תאגידים
-	-	-	-	-	-	-	-	-		תיקים קמעונאיים פיקוחיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-		נכסים אחרים
-	-	3.9	-	-	3.1	3.1	-	7.0		סך הכל

טבלה 27 – חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)

[נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2020	
ב	א
הגנה שנמכרה	הגנה שנרכשה במיליוני ש"ח
-	402.1
-	-
-	-
-	-
-	-
-	402.1
-	-
-	104.7

סכומים נקובים
 עסקאות החלף כשל אשראי על ישות
 יחידה (Single-name credit default
 swaps)
 עסקאות החלף כשל אשראי על מדד
 (Index credit default swap)
 עסקאות החלפת תשואה כוללת
 אופציות אשראי
 נגזרי אשראי אחרים

סך הכל סכומים נקובים

ערכי שווי הוגן
 שווי הוגן חיובי (נכס)
 שווי הוגן שלילי (התחייבות)

ליום 31 בדצמבר 2019	
ב	א
הגנה שנמכרה	הגנה שנרכשה במיליוני ש"ח
-	65.4
-	-
-	-
-	-
-	-
-	65.4
-	-
-	1.3

סכומים נקובים
 עסקאות החלף כשל אשראי על ישות
 יחידה (Single-name credit default
 swaps)
 עסקאות החלף כשל אשראי על מדד
 (Index credit default swap)
 עסקאות החלפת תשואה כוללת
 אופציות אשראי
 נגזרי אשראי אחרים

סך הכל סכומים נקובים

ערכי שווי הוגן
 שווי הוגן חיובי (נכס)
 שווי הוגן שלילי (התחייבות)

טבלה 28 – חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)

[נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2020			
ב	א		
RWA	CRM אחרי EAD		
במיליוני ש"ח			
0.4	2.2	1 חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (QCCP) (סך הכל)	
-	-	2 חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:	
-	-	3 (i) נגזרי OTC	
0.4	2.2	4 (ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה	
-	-	5 (iii) עסקאות מימון ניירות ערך	
-	-	6 (iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים	
-	-	7 ביטחון ראשוני מנותק	
1.7	8.4	8 ביטחון ראשוני לא מנותק	
-	-	9 העברות ממומנות לקרן סיכונים	
-	-	10 העברות לא ממומנות לקרן סיכונים	
-	-	11 חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר (CCP) (סך הכל)	
-	-	12 חשיפות לעסקאות עם CCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:	
-	-	13 (i) נגזרי OTC	
-	-	14 (ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה	
-	-	15 (iii) עסקאות מימון ניירות ערך	
-	-	16 (iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים	
-	-	17 ביטחון ראשוני מנותק	
-	-	18 ביטחון ראשוני לא מנותק	
-	-	19 העברות ממומנות לקרן סיכונים	
-	-	20 העברות לא ממומנות לקרן סיכונים	

ליום 31 בדצמבר 2019			
ב	א		
RWA	CRM אחרי EAD		
במיליוני ש"ח			
0.1	0.3	1 חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (QCCP) (סך הכל)	
-	-	2 חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:	
-	-	3 (i) נגזרי OTC	
0.1	0.3	4 (ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה	
-	-	5 (iii) עסקאות מימון ניירות ערך	
-	-	6 (iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים	
-	-	7 ביטחון ראשוני מנותק	
1.2	6.2	8 ביטחון ראשוני לא מנותק	
-	-	9 העברות ממומנות לקרן סיכונים	
-	-	10 העברות לא ממומנות לקרן סיכונים	
-	-	11 חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר (CCP) (סך הכל)	
-	-	12 חשיפות לעסקאות עם CCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:	
-	-	13 (i) נגזרי OTC	
-	-	14 (ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה	
-	-	15 (iii) עסקאות מימון ניירות ערך	
-	-	16 (iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים	
-	-	17 ביטחון ראשוני מנותק	
-	-	18 ביטחון ראשוני לא מנותק	
-	-	19 העברות ממומנות לקרן סיכונים	
-	-	20 העברות לא ממומנות לקרן סיכונים	

ניהול סיכוני שוק (MRA):

[נדבר 3]

סיכון השוק הוא הסיכון הפוטנציאלי להפסד עקב תנודות בשווקים כגון שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים הגורם לירידת-ערך הנובע משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, שינוי בשווי הכלכלי של הבנק.

השווי ההוגן של הנכסים, התחייבויות, ההון העצמי ותזרימי המזומנים חשופים לסיכוני שוק שמקורם בתנודתיות בשיעורי הריבית, בשער החליפין, במדד המחירים, במחירי נירות ערך בארץ ובחו"ל ובמדדים כלכליים נוספים.

בקבוצת סיכונים זו כלולים מספר סוגי סיכונים ספציפיים, המנוהלים בבנק על בסיס מסגרת עבודה ומדיניות אחת שקבע הדירקטוריון.

הסיכונים הנכללים במסגרת סיכוני השוק הינם:

- **סיכון ריבית** - הינו הסיכון הנובע מההבדל שבין רגישות הנכסים לשינויים לא צפויים בשיעור הריבית לבין רגישות זו של ההתחייבויות. שינויים אלו עלולים להביא לשחיקת ההון של הבנק בשל ירידה עתידית בהכנסות המימון העלולה להיגרם כתוצאה מחשיפה לריבית בכל אחד מבסיסי ההצמדה השונים.
- **סיכון שער חליפין** – הינו החשיפה לרווחי הבנק כתוצאה משינויים בשערים של המטבעות השונים בהם הבנק פועל במסגרת עסקיו.
- **סיכון אינפלציה** – הינו הסיכון משינויים לא צפויים בקצב האינפלציה, כלומר בשינויים במדד המחירים לצרכן.
- **סיכונים בסיס אחרים** - חשיפה לשינוי של מחירים של מניות, אופציות וכו'.

מדיניות גידור והפחתת סיכונים

מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים של הבנק מבוססת על ניהול החשיפות לסיכוני שוק ונזילות על ידי קביעת מגבלות כמותיות. האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות כוללים בין השאר: קנייה ומכירה של נירות ערך סחירים (בעיקר אגרות חוב של ממשלת ישראל), גיוס של פיקדונות לא סחירים (מלקוחות פרטיים ומוסדיים), גיוס פיקדונות סחירים ופעילות במכשירים פיננסיים נגזרים.

מדיניות הבנק לניהול סיכוני השוק מאושרת מידי שנה בדירקטוריון ומגדירה את מערכת המגבלות, תהליכי הפיקוח והבקרה, מתכונות הדיווח, מדרג סמכויות ואחריות של פונקציות ניהול סיכוני השוק בבנק וכן את עקרונות ניהולו. החשיפה לסיכוני השוק מוגדרת במדיניות למערכי מגבלות שונים בעיקר, במונחי VaR ותרחישי קיצון, כאשר המגבלות מתייחסות לחשיפה כלכלית, חשבונאית (רווח והפסד) והונית.

מטרת המדיניות הינה להוות תשתית לניהול סיכוני השוק בבנק, באופן שיתרום לניהול מיטבי של חשיפת הבנק להפסד בגין שינויים בפרמטרי שוק ולהציג תמונת סיכונים מייצגת למקבלי ההחלטות. ניהול הסיכון מכון למזער, ככל האפשר, את התממשותם של סיכונים בלתי צפויים ונזקים שמקורם בנטילת סיכונים בלתי מבוקרת.

מסמך המדיניות מגדיר את מסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר על ידי הדירקטוריון ותוך הבנת פרופיל סיכון השוק של הבנק והבטחה, כי קיימת נאותות הונית התואמת פרופיל סיכון זה.

עקרונות מדיניות ניהול הסיכונים באים לידי ביטוי בתכנית העבודה של הבנק; בעת קביעת היעדים בכל שנה, נלקחים עקרונות אלו בחשבון. כמו כן לאור חשיבות נושא זה מתקיימים בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ובדירקטוריון דיונים שוטפים בנושאים הקשורים לניהול הסיכונים.

התיאבון לסיכוני שוק כפי שהוגדר במדיניות משקף את רצונו של הבנק ליטול סיכוני שוק במטרה להשיג את יעדיו האסטרטגיים. אופן הפעילות בתיק הנוסטרו מחולק לשני תיקים – תיק השקעה ותיק למסחר. בבסיס החלוקה עמד הכלל כי הנהלת הבנק (באמצעות צוות נכסים והתחייבויות) מתווה את פעילות ההשקעה בתיק הזמין למכירה, שמנוהל כתיק השקעה לטווח בינוני וארוך, ואילו לגבי התיק למסחר צוות נכסים והתחייבות מתפקד כמפקח ומנטר את הפעילות, זאת כדי לאזן בין צורכי הפיקוח והבקרה, וההכרח לאפשר תגובה מהירה בהתאם להתפתחויות בשווקים ומצב הפוזיציות השונות.

תיק השקעה (לפדיון וזמין למכירה) - נירות ערך שיוחזקו בתיק זה קשורים ונובעים מכלל הפעילויות השונות של הבנק כגון – רכישה כנגד פיקדונות, כתחליף לנזילות, לניהול עודפי הון ולגידור, אך גם למטרת יצירת פוזיציה. ככלל, התיק יירשם מבחינה

חשבונאית כתיק זמין למכירה, במקרים מסוימים רשאית הוועדה הפנימית לאשר פעילות בתיק המוחזק לפדיון, בדיווח מקדים לבנק ישראל.

תיק למסחר - מטרת תיק זה להשיג תשואה עודפת (מעל מחיר הכסף) במסחר לטווח קצר במגוון מכשירים פיננסיים, על ידי ניצול הידע והניסיון של מנהלי הנוסטרו.

דיווח

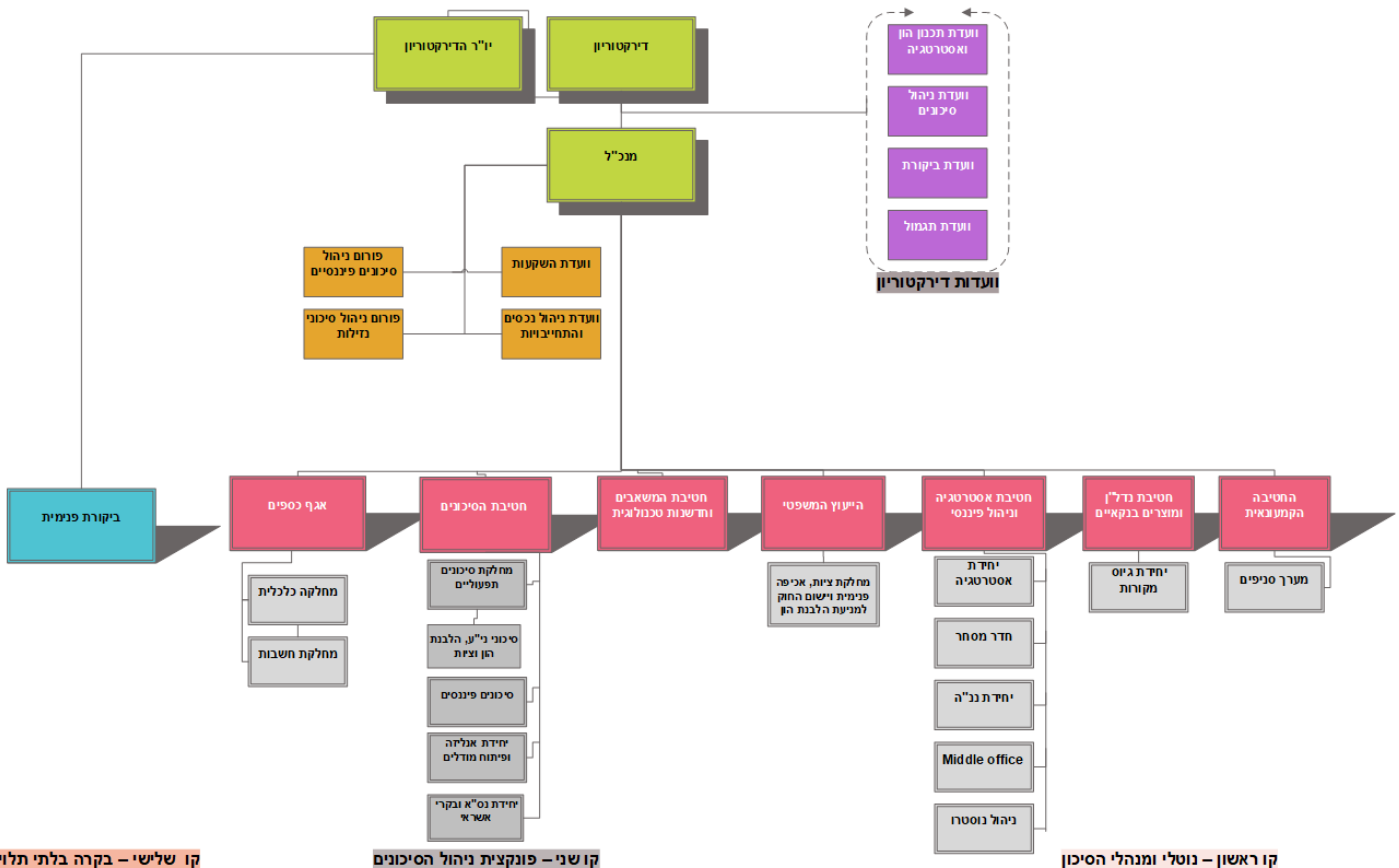
סקירת מצב החשיפה לסיכונים שוק, נזילות ונוסטרו נעשית בבנק הן באופן שוטף והן במועדים ספציפיים המיועדים לכך. הערכת החשיפה לסיכונים השונים מתבצעת באמצעות מכלול רחב של נתונים ודוחות, אשר במצטבר מאפשרים לקבל תמונה שלמה של החשיפה. בשל חשיבות הנושא, על חלק גדול מהנתונים מתנהל מעקב שוטף ולעיתים אף יומימי. הנתונים השוטפים אף נסקרים בישיבות של הוועדה הפנימית.

יחד עם זאת, הפורומים השונים מקדישים זמן מיועד לצורך סקירה כוללת של החשיפה לסיכונים השונים. תהליך הסקירה מתבצע מדי חודש ומתחיל לאחר איסוף נתוני החשיפה במחלקת ניהול סיכונים. נתוני החשיפה נבחנים בישיבות עם מנהלי חטיבת הסיכונים וחטיבת הפיננסיים, ומועלים לדיון בישיבה החודשית של הפורום לניהול סיכונים.

כמו כן, נתונים אלו נאספים ומדווחים במסמך הסיכונים הרבעוני שמציג מנהל הסיכונים הראשי לוועדת הדירקטוריון ולדירקטוריון. מסמך הסיכונים הוא מסמך מרכזי אשר כולל סקירה של הסיכונים המהותיים לסוגיהם. המסמך מציג עבור כל סוג סיכון בצורה תמציתית ונהירה את פרופיל הסיכון על מנת לאפשר לדירקטוריון לעקוב אחר פעולות ההנהלה ולוודא שהן עקביות עם תיאבון, הסיכון ועם מסגרת ניהול הסיכונים שאושרה על ידו.

במהלך אירוע הקורונה, חלה עלייה בתוצאות מדד ה- VAR ומבחינת הקיצון, במיוחד עקב התנדטות הרבה בתחילתו של האירוע, בחודשים מרץ ואפריל 2021. עם הרגיעה בשווקים, ירדה רמת הסיכון המתבטאת במדדים אלו. הבנק בוחן את השפעת האירוע על המודלים המשמשים אותו לניהול הסיכון, ביניהם מודל ה- VAR, בהמשך למכתב בנק ישראל בנוגע לסיכון המודלים בעת הקורונה.

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים

הגופים המפקחים:

ועדת הנהלה לניהול נכסים והתחייבויות (צוות נכסים) - בראשות המנכ"ל, מתכנסת מדי שבוע, ומקבלת דיווח מחבריה על פעילות הבנק במכלול הנושאים הקשורים בניהול הנכסים והתחייבויות של הבנק.

הוועדה מנהלת מעקב שוטף אחר עמידה ביעדי תוכנית העבודה ואחר עמידה במגבלות החשיפה לסיכונים, לרבות עדכונים שוטפים על מצב הנזילות, אותן אישר הדירקטוריון. הוועדה מקבלת החלטות אופרטיביות בנושאים שונים וקובעת מחירים ויעדי כמויות לכל אחת מהפעילויות השונות. כל חבר ועדה, בתחום פעילותו, אחראי לדווח לוועדה על מגמות עיקריות בשוק הרלוונטיות לפעילות הבנק ולניהול נכסיו. שינויים משמעותיים במגמות מדווחים לדירקטוריון במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני.

בכל ישיבה סוקרת הוועדה פרמטרים שוטפים של הפעילות הכוללים כמויות ומחירים בכל המגזרים. פרמטרים אלו מהווים אינדיקטורים מרכזיים למצב החשיפות והנזילות. סקירה זו כוללת נתונים בדבר ביצועי אשראי ומחירי ביצוע גיוסים בחודש השוטף ומחירי הגיוס, יתרות הנכסים הנזילים והרכבם, פעילות בתיק הנוסטרו, פוזיציות מדד ומט"ח, רווח הפסד מפוזיציות מדד ומט"ח, תחזיות פיננסיות ועוד.

באחריות הוועדה המעקב השוטף אחר כל הדיווחים הקשורים לניהול הסיכונים והנזילות בבנק וניהול תיק הנוסטרו של הבנק.

פורום הנהלה לניהול סיכונים פיננסיים - מתכנס פעם בחודש בראשות המנכ"ל. הפורום מקבל סקירה ודיווח על הפעולות וההתפתחויות העסקיות המשפיעות על החשיפות הפיננסיות והנזילות מאת חטיבת האסטרטגיה וניהול הפיננסי. בנוסף, הפורום מקבל סקירה ודיווח ממחלקת ניהול סיכונים על מצב החשיפה של הבנק לסיכונים השונים. כמו כן מתקיים דיון בסוגיות שעלו תוך כדי עבודת חטיבת האסטרטגיה וניהול הפיננסי, מחלקת ניהול הסיכונים או הבקר ונושאים נוספים על פי הצורך. אומדני החשיפה החודשיים לסיכונים השונים ומסמך הסיכונים הרבעוני נידונים בפורום זה.

פורום לניהול סיכוני הנזילות - בראשות מנהל חטיבת האסטרטגיה וניהול הפיננסי, מתכנס לפחות פעם ברבעון. בכל ישיבה סוקר צוות נזילות את מצב הנזילות. סקירה זו כוללת נתונים בדבר יתרות הנכסים הנזילים והרכבם, גיוסים בחודש שעבר ומחירי הגיוס, פירעונות בסכומים גבוהים צפויים, ניצול מסגרות בבנקים ונתונים נוספים. כמו כן מקבל הצוות דיווח על תוצאות המודל הפנימי לרבות תוצאות תרחישי הקיצון. תוצאות המודל ותרחישי הקיצון ינותחו על ידי הצוות. הצוות יבדוק את אומדן שיעורי המחזור וההסתמכות במודל ויבחן את מידת התאמתם למציאות הנוכחית. הצוות יבדוק קיומם של נכסים שאינם נזילים, בהם ניתן להשתמש במקרה הצורך לגיוס מימון נוסף.

נוטלי ומנהלי הסיכון – קו הגנה ראשון

מנהל חטיבת אסטרטגיה וניהול פיננסי - משמש כמנהל סיכוני שוק ונזילות ואחראי לביצוע מדיניות הבנק ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון זה ואישורה במוסדות הבנק. מנהל חטיבת האסטרטגיה וניהול הפיננסי עוסק בניהול השוטף של החשיפות לסיכוני שוק, בהנחיית היחידות השונות העוסקות בניהול המכשירים הפיננסיים של הבנק וביצירת החשיפות במגזרי הפעילות השונים. מנהל חטיבת האסטרטגיה וניהול הפיננסי, בתיאום עם מנהל הסיכונים הראשי, ממליץ להנהלה, לדירקטוריון ולוועדת הדירקטוריון באשר לכדאיות יצירת הסיכונים באמצעות המכשירים הפיננסיים המותרים ליצירת ולגידור סיכונים, ובכל יתר הנושאים הקשורים ליצירת וניהול החשיפות. כמו כן באחריותו ניהול תיק הנוסטרו לרבות בקרה אחר העמידה במגבלות שקבע הדירקטוריון וטיפול בחריגות מהותיות, תוך בחינת השלכות פעילות הנוסטרו על כלל החשיפות.

פונקציית ניהול סיכונים בלתי תלויה - קו הגנה שני

חטיבת סיכונים בראשות מנהל הסיכונים הראשי - עוסקת בגיבוש מודלים להערכת החשיפה לסיכוני שוק ונזילות, פיתוח טכניקות לניהול סיכונים ותמיכה בניהול השוטף של החשיפות לסיכוני שוק. כן ממליצה החטיבה לוועדה הפנימית בנושאים הקשורים לכדאיות ניהול החשיפות תוך התחשבות במרכיבי ההכנסה הצפויה מחשיפות אלו ועלויות גידור החשיפות ובבדיקת כדאיות ורווחיות של מוצרים פיננסיים חדשים ו/או קיימים.

באחריות החטיבה לבצע את המעקב השוטף אחר עמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות השונות.

בקרי הסיכונים – באחריותם לבצע מעקב שוטף אחר פעילות הנוסטרו, איתור חריגות ממגבלות, בקרת הרשאות וחסמים ובקרה של עסקאות מתואמות ומחוץ לבורסה.

קו הגנה השלישי – הביקורת הפנימית אחראית לביצוע של מכלול משימות ביקורת בלתי תלויות, בהתאם לתכנית עבודה מבוססת סיכון המאושרת על ידי הדירקטוריון כן ביקורות על דרישת הדירקטוריון וועדותיו. הביקורת בודקת את תהליכי ניהול הסיכונים, איכות ניהולם ובקרתם, בין השאר באמצעות בדיקות מדגמיות, הביקורת הפנימית אחראית למתן הערכה עצמאית על מידת האפקטיביות של יישום התהליכים והנהלים לניהול הסיכונים בבנק. במסגרת אחריותה, הביקורת הפנימית בעלת תפקיד מהותי בתהליך הפיקוח אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים ובקרתן.

האופן והיקף של מערכות הדיווח

הבנק מנהל את סיכוניו בין השאר בעזרת מערכת ALM, המערכת חולשת על תזרימי המזומנים של הבנק, הנגזרים ממגוון פעולותיו הפיננסיות. מערכת זו מאפשרת ניהול נכסים והתחייבויות ובין היתר מאפשרת כימות של סיכוני השוק על פי מתודולוגית הערך הנתון לסיכון - VaR. בנוסף המערכת מאפשרת מעקב אחר מדדי סיכון נוספים כגון: חשיפות ריבית ובסיס ומבחני קיצון (Stress Testing).

ה-VaR אומד את ההפסד המקסימאלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש על פי תנאי השוק שנצפו בעבר. החישוב בבנק מבוצע, אחת לחודש, לתקופת החזקה של 10 ימים וברמת מובהקות של 99%. הבנק מודד את הסיכון הכולל שלו באמצעות ה-VaR של סך התיק הבנקאי וכן את החשיפה לסיכון של התיק למסחר שלו באמצעות מערכת זו. בנוסף לניהול ובקרה באמצעות מודל ה-VaR, משתמש הבנק גם במודלים אחרים לכימות הסיכונים. הבנק מבצע בדיקות בדיעבד של המודל BACKTESTING, על מנת לוודא כי המודל מתפקד כראוי. כאמור לעיל, במהלך אירוע הקורונה חלה עליה בערך המדד, עקב התנודתיות הרבה בשווקים. הבנק בוחן בימים אלה את ההיבטים שהשפיעו על המודל בעת אירוע הקורונה, בהמשך למכתב בנק ישראל בנושא ניהול סיכון מודלים.

טבלה 29 - סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)

[נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2020
א	א
סכומים	סכומים
במיליוני ₪	
2.0	0.5
0.2	0.5
1.0	0.5
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
3.2	1.5

מוצרים ישירים (outright products)	
סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)	1
סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)	2
סיכון שער חליפין	3
סיכון סחורות	4
אופציות	
הגישה הפשוטה	5
גישת דלתה-פלוס	6
גישת התרחישים	7
איגוח	8
סך הכל	9

*סכומים במונחי הון

ניתוח של חשיפות בגין סיכוני שוק וניהול פוזיציות [EDTF]

תיאור מפורט של סיכוני השוק אליהם חשוף התאגיד הבנקאי

סיכוני השוק העיקריים אליהם חשוף הבנק פורטו בתחילת פרק סיכוני שוק לעיל.

עקרונות ניהול מדיניות החשיפה

הבנק מבצע בחינה לנאותות ההון המוקצה בגין הסיכונים הפיננסיים השונים על פי מסגרת הנדבך הראשון והשני בהוראות באזל ובנק ישראל.

הבנק מתאים, באמצעות מחירי המעבר, את שימושי האשראי ליכולת הגיוס שלו בחתך של מגזרי פעילות ומח"מ, במגבלות שנקבעו לחשיפות ריבית, מרווח ונזילות.

הבנק מנהל באופן אקטיבי את סיכוני הבסיס במטרה להגדיל את ההכנסות ברמת סיכון נתונה ותוך התחשבות בפוזיציות הכלכליות והחשבונאיות הרלבנטיות והמגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

הבנק בוחן את מח"מ המקורות לאור הערכותיו את התנהגות הריבית, גודל החשיפה הנוכחי שלו לסיכון הריבית ו/או לסיכון הנזילות לטווח ארוך והעלויות הנוספות הנגזרות מהארכת מח"מ. הבנק בוחן את מדיניות סיכון הריבית בהתאם לפרמטרים כלכליים ועל פי אומדן ההתנהגות הצפויה של הלווים ושל המפקידים. לפיכך הבנק עוקב אחר שינויים צפויים בהיקפי הפירעונות המוקדמים, וזאת במטרה למזער את הסיכונים הכרוכים בפעילות זו.

הבנק נערך לגוון את אפשרויות ההשקעה של הנכסים הנזילים, לאור הגברת הנזילות בשוק והגדלת מגוון הכלים העומדים לרשותו לצורך ניהול הנזילות.

הבנק ישקול גיוס מקורות באמצעות הנפקות סחירות, בהתאם לצרכיו תוך בחינת עלויות גיוס אלטרנטיביות ובהתאם לתנאים שישררו בשוק ההון במהלך השנה.

מדיניות הבנק אינה מאשרת שימוש במכשירים נגזרים ומוצרים מיוחדים, אלא אם-כן ניתן אישור לשימוש במכשירים ומוצרים הנ"ל ע"י וועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים. אישור של פעילות במכשירים אלו, יינתן רק בתנאי שוועדת הדירקטוריון קיבלה ניתוח הן של הסיכונים הספציפיים של המכשיר והן ניתוח של השפעתו על כלל החשיפות של הבנק. כמו כן, הבנק יפעל לצמצום הצורך בגידור הסיכונים באמצעות מכשירים נגזרים, באמצעות התאמת המקורות והשימושים ככל שניתן בעסקי הליבה של הבנק (אשראי ופיקדונות). הבנק יעדיף גידורים שלא גורמים תזוזות חשבונאיות.

כל פעילות של הבנק, לרבות פעילות של הבנק עבור לקוחותיו, החורגת באופן משמעותי, בהיקפה ו/או באופייה ו/או בנסיבותיה, ממהלך הפעילות הרגיל והשגרתי של הבנק, אף אם אותה פעילות אינה יוצרת לכאורה סיכון מיוחד ו/או אינה חורגת ממסגרת מגבלות החשיפה לסיכונים שנקבעה על ידי הדירקטוריון, תובא, על ידי מנהל חטיבת האסטרטגיה וניהול הפיננסי, לדין ולהחלטת ועדת הדירקטוריון, טרם ביצועה. ועדת הדירקטוריון תהיה רשאית, לפי שיקול דעתה, לאשר את הפעילות האמורה או לדחותה או להעבירה לדין ולהחלטת הדירקטוריון.

ניהול הסיכונים של הבנק, לרבות ניהול הנזילות, מבוצע באמצעות רשימה סגורה של מכשירים שאינם מוצרי אשראי (כולל אג"ח סחיר ולא סחיר) ופיקדונות. השימוש במכשירים לשם גידור והן לצורך יצירת פוזיציה, הינו בהתאם לסמכויות ההשקעה שמפורטים בנהלי הבנק ובלבד שעסקאות אלו יבוצעו במסגרת מגבלות החשיפה לניהול סיכונים. כאמור, שימוש לראשונה במכשירים פיננסיים אחרים יובא, טרם השימוש, לדין ולאישור ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים.

במסגרת המדיניות נקבעו אינדיקטורים אפשריים למצב בשוק אשר יהוו סמן (Trigger) לביצוע בחינות לשינויים נדרשים במדיניות. האינדיקטורים כוללים שינויים מהותיים ב: מדדי מניות, מדדי תלבווד, אינפלציה, כניסה למיתון, מחירי דור, ריבית בנק ישראל, רוחניות הבנק ועוד.

טבלה מספר 30 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה:

31 בדצמבר 2020						
		מטבע חוץ ⁽¹⁾		מטבע ישראלי		
סך הכל	פריטים שאינם כספיים	אחר	דולר של ארה"ב במיליוני ש"ח	צמוד למדד המחירים	לא צמוד	
3,137.9	-	30.4	96.3	-	3,011.2	נכסים
462.4	3.4	54.3	136.4	64.2	204.1	מזומנים ופיקדונות בבנקים
10,881.3	-	152.3	300.8	2,746.9	7,681.3	ניירות ערך
163.2	163.2	-	-	-	-	אשראי לציבור, נטו ⁽²⁾
1.4	0.8	0.3	0.2	-	0.1	בניינים וציוד
254.0	145.8	-	-	4.5	103.7	נכסים בגין מכשירים נגזרים
14,900.2	313.2	237.3	533.7	2,815.6	11,000.4	נכסים אחרים
						סך הכל נכסים
						התחייבויות
11,705.2	-	346.0	619.7	901.9	9,837.6	פיקדונות הציבור
162.2	-	-	-	24.1	138.1	פיקדונות מבנקים
-	-	-	-	-	-	פיקדונות הממשלה
1,720.5	-	-	-	1,659.4	61.1	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
1.5	0.8	0.1	0.1	-	0.5	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
310.8	44.9	2.1	8.0	-	255.8	התחייבויות אחרות
13,900.2	45.7	348.2	627.8	2,585.4	10,293.1	סך הכל התחייבויות
1,000.0	267.5	(110.9)	(94.1)	230.2	707.3	הפרש
						מכשירים נגזרים שאינם מגדרים⁽³⁾
-	-	109.3	96.6	-	(205.9)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
1,000.0	267.5	(1.6)	2.5	230.2	501.4	סך הכל כללי

(1) כולל הצמדה למטבע חוץ.

(2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי הצמדה.

(3) אינם מגדרים גידור חשבונאי.

טבלה מספר 30 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך):

31 בדצמבר 2019						
		מטבע חוץ ⁽¹⁾		מטבע ישראלי		
סך הכל	פריטים שאינם כספיים	אחר	דולר של ארה"ב במיליוני ש"ח	צמוד למדד המחירים	לא צמוד	
3,054.8	-	102.9	109.7	-	2,842.2	נכסים
345.9	12.0	60.3	84.9	20.4	168.3	מזומנים ופיקדונות בבנקים
10,619.8	-	166.3	456.4	2,777.0	7,220.1	ניירות ערך
159.5	159.5	-	-	-	-	אשראי לציבור, נטו ⁽²⁾
3.2	1.3	0.3	0.2	1.3	0.1	בניינים וציוד
114.9	39.2	-	-	6.2	69.5	נכסים בגין מכשירים נגזרים
14,298.1	212.0	329.8	651.2	2,804.9	10,300.2	נכסים אחרים
						סך הכל נכסים
10,887.6	-	337.3	676.8	1,156.7	8,716.8	התחייבויות
112.0	-	-	-	27.7	84.3	פיקדונות הציבור*
0.4	-	-	-	-	0.4	פיקדונות מבנקים
2,133.1	-	-	-	1,725.6	407.5	פיקדונות הממשלה
2.0	1.3	0.1	0.1	-	0.5	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
201.5	43.1	1.3	0.9	-	156.2	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
13,336.6	44.4	338.7	677.8	2,910.0	9,365.7	התחייבויות אחרות
961.5	167.6	(8.9)	(26.6)	(105.1)	934.5	סך הכל התחייבויות
						הפרש
(0.0)	-	-	46.3	(301.3)	255.0	מכשירים נגזרים שאינם מגדרים⁽³⁾
961.5	167.6	(8.9)	19.7	(406.4)	1,189.5	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
						סך הכל כללי

(1) כולל הצמדה למטבע חוץ.

(2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי הצמדה.

(3) אינם מגדרים גידור חשבונאי.

* כולל תכניות חסכון עם רצפה שקלית בסכום של 21.2 מיליוני ש"ח.

ניהול פוזיציות בתיק למסחר

במסגרת ניהול פוזיציות בתיק למסחר, הבנק קבע מגבלות לניהול החשיפה. המגבלות שנקבעו לפעילות הנוסטרו כוללים הן מגבלות על גודל התיק והן מגבלות על החשיפה (VaR, תרחישים וכו'). המערכת למסחר ניירות ערך של הבנק תומכת בבקרה ממוכנת בזמן אמת על מגבלות של גודל תיק. כמו כן, ניתן לעקוב באמצעות מערכת המסחר אחרי כל הפעולות ששודרו ביום המסחר (פעולות שבוצעו, פעולות שטרם בוצעו ופעולות שהתבטלו). מעקב מלא אחר מגבלות תיק הנוסטרו מתבצע בתחילת כל יום על יתרות הסגירה של יום המסחר הקודם. מעבר למעקב השוטף של מנהלי הנוסטרו, בחטיבת הסיכונים מתבצע מעקב (לפחות אחת ליום) אחר הפעולות ששודרו במערכת המסחר. אם נעשו פעולות משמעותיות מתבצעת בקרה מלאה על כל המגבלות גם במהלך יום המסחר. באחריות מנהלי הנוסטרו (הן הפנימי והן החיצוני) לעדכן את הגורמים הרלוונטיים בחטיבת הסיכונים בעת ביצוע פעולות כאמור.

התייחסות לאירועים לאחר תאריך המאזן

לא היו אירועים חריגים בתיק למסחר לאחר תאריך המאזן.

מידע נוסף על חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים

לבנק מערכת ALM (לניהול נכסים והתחייבויות) הכוללת בתוכה מערכת לניהול סיכונים באמצעות מודל ה-VaR. ה-VaR הוא אומדן שמכמת סיכון כולל של כל התיק הנובע ממספר רב של גורמי סיכון שונים, וזאת לאחר התחשבות במתאמים ביניהם. בנוסף, הוא מוצג במונחים כספיים, דבר שהופך אותו למדד נוח לניטור. ל-VaR מספר חסרונות:

- הוא מתעלם מהפסדים שעשויים להתרחש מעבר לרמת המובהקות.
- השימוש באופק של עשרה ימי עסקים מניח, כי ניתן לגדר ולמכור את הפוזיציות, תוך עשרה ימי עסקים. במוצרים ייחודיים, בהיקפי שוק גדולים או בתקופות משבר יתכן ובעיות הנזילות בשוק לא תאפשרנה סגירה, או גידור מלא, של הפוזיציות בפרק זמן זה.

- הסימולציה ההיסטורית מניחה, כי ההתנהגות ההיסטורית של גורמי הסיכון תחזור על עצמה בעתיד, דבר שעלול לא להתקיים (במיוחד, בעת משבר). בנוסף, השימוש בשיטה ההיסטורית רגיש ל"חלון התצפיות" (מספר התצפיות מן העבר) הנלקח לחישוב.

לכן, ה-VaR איננו יכול להחליף את כל מדדי הסיכון שקדמו לו. לפיכך ה-VaR משמש כמדד נוסף במדיניות ניהול הסיכונים ולא כמדד בלעדי.

ניתן להסתכל על ה-VaR בשני אופנים - בראיה כלכלית או בראיה חשבונאית. כלומר מה ההפסד הכלכלי לשווי ההוגן של נכסי הבנק והתחייבויותיו נטו, ומנגד מה עשוי להירשם בספרי הבנק. עיקר ההבדל בין שתי גישות אלו נובע מה-VaR של החשיפה לסיכון הריבית של כלל מוצרי הבנק שאינם נרשמים לפי שוויים ההוגן (מרבית המוצרים למעט התיק למסחר ונגזרים). הבנק מנהל מעקב אחר ה-VaR בשתי הגישות.

בנוסף, נקבעו מגבלות על ס"ה סיכוני שוק שמחושבים על-ידי תרחיש קיצון. הפרמטרים לתרחיש הקיצון מחמירים יותר ממודל ה-VaR בשני אופנים: הראשון- הפרמטר הנלקח עבור כל גורם סיכון מחמיר יותר והשני- בשונה ממודל ה-VaR אין קיזוזים מקורלציות שליליות. בדומה למגבלות על ה-VaR נקבעה מגבלה על החשיפה הכלכלית ומגבלה נפרדת על החשיפה החשבונאית. הפרמטרים לתרחיש הקיצון מפורטים להלן בפרק הנוסטרו. קיימת מגבלה נוספת על תרחיש הוני, לפיו מוגבלת החשיפה בהונו של הבנק (אף אם הפגיעה היא דרך קרן ההון) במקרה של שינויים בשוק.

המגבלות להלן המבוססות על ה-VaR מוצעות במדיניות זו הינן על כלל התיק הבנקאי (קרי, כל התזרימים הנובעים מנכסי הבנק ומהתחייבויותיו).

בנוסף, הבנק מבצע תהליך של Back Testing לנתוני ה-VaR. בעקבות התנדויות החרגה בשווקים במספר ימים ההפסד היה מעבר לאומדן ה-VAR.

בימים אלה מבצע הבנק תהליך לבחינת השפעת אירוע הקורונה על המודלים בהם הוא משתמש, ובפרט, מודל ה-VAR, בהמשך להנחיית בנק ישראל. מערכת ה-ALM עברה תיקוף במהלך שנת 2020. הבנק לומד את מסקנות התיקוף.

טבלה מספר 31 – פירוט החשיפה במונחי VaR⁽¹⁾:

לתקופה שהסתיימה ב-				
31 בדצמבר 2019		31 בדצמבר 2020		
ערך מקסימלי במהלך התקופה ⁽²⁾	סוף תקופת הדיווח	ערך מקסימלי במהלך התקופה ⁽²⁾	סוף תקופת הדיווח	
במיליוני ש"ח				
15.5	11.4	20.6	20.6	חשיפה בפועל
3.2	1.1	0.9	0.3	מזה: בתיק למסחר
20	20	25	25	מגבלת הבנק ⁽³⁾
6	6	6	6	מזה: בתיק למסחר

(1) חישוב ה-VaR כלכלי היסטורי ומבוסס על 2,000 תצפיות, ברמת מובהקות של 99% ולתקופת אחזקה של 10 ימים.

(2) סופי חודש במהלך התקופה.

(3) מגבלת הבנק על החשיפה במונחי VaR עודכנה בדצמבר 2020 מ- 20 מ' ש ל- 25 מ' ש.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

[נדבך 3]

מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון הריבית הינו הסיכון הנובע מההבדל שבין רגישות הנכסים לשינויים לא צפויים בשיעור הריבית לבין רגישות זו של ההתחייבויות. שינויים אלו עלולים להביא לשחיקת ההון של הבנק בשל ירידה עתידית בהכנסות המימון העלולה להיגרם כתוצאה מחשיפה לריבית בכל אחד מבסיסי ההצמדה השונים.

לבנק קיימת חשיפה לסיכון זה בעיקר במגזר הלא צמוד והצמוד למדד, שכן חלק ניכר מהנכסים ומהתחייבויות במגזרים אלו, הינם בריבית קבועה לטווח ארוך יחסית.

במגזר המט"ח וצמוד מט"ח עיקר פעילות הבנק הינה בריבית משתנה ולטווח קצר, עם זאת בשנים האחרונות הבנק החל לבצע משכנתאות במט"ח בריבית קבועה (או לחילופין משתנה כל 5 שנים).

סיכון תמחור מחדש (Repricing Risk) – הינו הסיכון לתזוזה מקבילה של עקומי הריבית. הבנק בוחן בהקשר זה את החשיפה לעלייה וירידה מקבילה של עקומי הריבית (BPV) לתרחישים 1%, 2%, 3% ו-4%.

סיכון עקום תשואה (Yield Curve Risk) – בנוסף לבחינת סיכון התמחור מחדש, הבנק בוחן גם את סיכון עקום התשואה. כלומר, החשיפה במקרה שהשינוי הלא צפוי בשיעור הריבית יחול רק על חלק מסוים מעקום הריבית ועקום התשואה ישנה את צורתו. ניתוח זה כולל ניתוח של Time Buckets.

סיכון בסיס הריבית / סיכון מרווח (Spread) – הסיכון מייקור המקורות של הבנק (לדוגמא מעלייה במחירי גיוס של הפקדונות) מבלי יכולת לשנות באופן מקביל את הריבית בשימושים (הן כתוצאה מתחרות והן כתוצאה מהעובדה שהאשראי ניתן לתקופה ארוכה). בנוסף, קיים סיכון בסיס הריבית מפעילות בנגזרים (IRS), מכיוון שיש בפועל הבדל בין עקום ה-IRS לעקום הממשלתי.

סיכון בסיס - החשיפה לסיכון הבסיס יכולה לנבוע משינויים בשיעורי הריבית, בשערי החליפין ובקצב האינפלציה. מדיניות הבנק היא לנהל את הסיכונים הנובעים מחשיפת הבסיס באופן מבוקר, במסגרת המגבלות שקבע הדירקטוריון.

הבנק מנהל באופן שוטף את הפוזיציות במגזרי ההצמדה השונים באמצעות מגוון הכלים הפיננסיים שלרשותו, זאת תוך התחשבות בשינויים החלים בנתונים כלכליים רלוונטיים ובקרה שוטפת על הסיכונים הנובעים מחשיפה זו. המגבלות נקבעו תוך שמירה על גמישות הבנק ויכולתו לשנות את הפוזיציות השונות בתקופה קצרה בהתאם לתחזיות הכלכליות. כדי להגביל את החשיפה לסיכון זה, קבע דירקטוריון הבנק את שיעוריה המרביים בכל מגזר הצמדה.

סיכון אופציות - סיכון האופציות אליו חשוף הבנק הינו הפירעונות המוקדמים. הבנק מנהל את סיכון הריבית בהתחשב בקצב פירעונות המוקדמים. הבנק עוקב לאורך השנים על כלל הגורמים המשפיעים על הפירעון המוקדם ובפרט על הקשר בין שיעור הריבית לפירעון המוקדם. שיעור פירעון המוקדם שנקלח עבור המודלים לחישוב סיכון הריבית נקבע על-פי ניתוח מגמות העבר ועל בסיס הנחות לגבי התפתחות עתידיות. בנוסף הבנק פורס את יתרות העו"ש זכות בריבית 0% בהתאם למח"מ ההתנהגות.

מדיניות הבנק בניהול החשיפה לסיכון ריבית נקבעת:

- בהתחשב בתיאבון הסיכון ומגבלות החשיפות שנקבעו.
- תוך בחינת ההכנסות הצפויות מיצירת החשיפה אל מול העלויות של האלטרנטיביות השונות לצמצום או לסגירה של פער המח"מ.
- בהתחשב בהשפעות חיצוניות של שינויי ריבית על התוצאות העסקיות של הבנק.
- בהתחשב באומדן הבנק לשיעורי הפירעונות המוקדמים ולגורמים המשפיעים עליהם.
- תוך בדיקת התפתחויות שיעורי הריבית לאורך זמן.
- תוך התחשבות בהשפעה של חשיפה לסיכון זה על לסיכון הנזילות.

החשיפה לסיכון ריבית עשויה להשפיע הן על הרווחים, על השווי הכלכלי ועל ההון של הבנק. בהתאם לכך הבנק עוקב ונקבעו

מגבלות הן בגישת השווי הכלכלי, שחיקת ההון ובגישת הרווחים (רו"ה).

- גישת השווי הכלכלי – ניתוח השפעתם האפשרית של שינויים לא צפויים בריבית על השווי הנוכחי של כל תזרימי המזומנים העתידיים (כולל בתיק הבנקאי ובתיקי ניירות ערך זמינים למכירה והשקעה). חישוב החשיפה הכלכלית מתבצע הן באמצעות תרחישים כגון שינוי של 1% בריבית והן באמצעות VaR ריבית לשנה.
- גישת הרווחים (רו"ה לשנה) – ניתוח השפעתם של שינויי ריבית על הרווח והפסד של הבנק בהתאם להוראות החשבונאיות לתקופה של 12 חודשים.

הרצת חישוב החשיפה באמצעות מערכת ה-ALM מתבצע אחת לחודש. מתבצע חישוב יומי להערכת החשיפות העיקריות באמצעות ניתוח ההשפעה של השינויים בתיק הנוסטרו הזמין למכירה (שמהווים את הגורם התנודתי ביותר בחשיפה). בתיק הנוסטרו, בה קיימת רגישות משמעותית לחשיפות, תדירות הרצת התרחישים היא יומית.

הבנק עוקב אחר תרחישי קיצון של זעזועים מקבילים משמעותיים של עקום הריבית – 2%, 3% ו-4%. בנוסף מתבצע מעקב אחר 3 תרחישים לשינויים לא מקבילים של עקום הריבית: 1) תרחיש היתללות / השתטחות החלק הארוך של העקום (2) תרחיש היתללות / השתטחות החלק הקצר של העקום (3) תרחיש "פרפר" - תזוזה בחלק הבינוני של העקום. בנוסף הבנק עוקב אחר ה-VaR ההיסטורי ברמת מובהקות של 99% לשנה (240 ימי מסחר).

גילוי כמותי בנוגע לתקופות תמחור מחדש לפיקדונות לפי דרישה:

התקופה הממוצעת לתמחור מחדש המוקצה לפיקדונות לפי דרישה, נכון ליום 31.12.2020, הינה 1.8 שנים (1.8 שנים ליום 31.12.2019).

התקופה הארוכה ביותר לתמחור מחדש המוקצה לפיקדונות לפי דרישה, נכון ליום 31.12.2020, הינה 3.5 שנים (3.5 שנים ליום 31.12.2019).

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

[נדבר 3]

טבלה 32 - שווי הוגן נטו מותאם¹ של המכשירים הפיננסיים של הבנק

ליום 31 בדצמבר 2020

סך הכל	מטבע חוץ		שקל צמוד	שקל לא
	מטבע חוץ אחר	דולר במיליוני ₪	למדד	צמוד
14,587.5	238.0	535.2	2,800.2	11,014.1
205.9	63.4	142.5	-	-
13,837.9	296.7	667.3	2,603.5	10,270.4
205.9	-	-	-	205.9
749.6	4.7	10.4	196.7	537.8
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
749.6	4.7	10.4	196.7	537.8
743.1	4.7	10.20	190.4	537.8

נכסים פיננסיים*
 סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוף מאזניים התחייבויות פיננסיות*
 סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוף מאזניים
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
 השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
 השפעת פריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה
שווי הוגן מותאם¹
מזה: תיק בנקאי

ליום 31 בדצמבר 2019

סך הכל	מטבע חוץ		שקל צמוד	שקל לא
	מטבע חוץ אחר	דולר במיליוני ₪	למדד	צמוד
14,116.0	329.5	650.5	2,873.8	10,262.2
303.2	0.2	0.3	-	302.7
13,278.3	339.3	670.0	2,941.2	9,327.8
303.3	0.1	0.1	302.6	0.5
837.6	(9.7)	(19.3)	(370.0)	1,236.6
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
837.6	(9.7)	(19.3)	(370.0)	1,236.6

נכסים פיננסיים*
 סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוף מאזניים התחייבויות פיננסיות*
 סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוף מאזניים
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
 השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
 השפעת פריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה
שווי הוגן מותאם¹
מזה: תיק בנקאי

1 שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 בדוח הכספי.
 * למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוף מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.

טבלה 33 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם¹ של הבנק

ליום 31 בדצמבר 2020

סך הכל*	מטבע חוץ		שקל צמוד	שקל לא צמוד
	אחר	דולר	למדד	צמוד
	במיליוני ₪			
(26.4)	(2.6)	1.1	(26.4)	1.7
(17.3)	(1.3)	2.5	(25.0)	6.4
34.3	2.7	(1.2)	30.0	2.8
(25.0)	1.4	(2.6)	28.5	(2.3)
(57.3)	(0.2)	(0.7)	(14.5)	(42.0)
(57.9)	(0.3)	(1.0)	(14.4)	(42.3)
51.8	(0.4)	1.0	9.0	42.3
54.4	-	1.6	9.2	43.7
34.1	(1.2)	1.1	(2.1)	36.3
38.9	(0.4)	2.0	(1.5)	38.846
(28.3)	1.0	(0.9)	1.7	(30.1)
(32.2)	0.4	(1.6)	(1.2)	(32.1)
(57.9)	(1.3)	(2.6)	(25.0)	(42.3)

שינויים מקבילים

עלייה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי
ירידה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי

שינויים לא מקבילים

התללה²
מזה: תיק בנקאי
השטחה³
מזה: תיק בנקאי
עליית ריבית בטווח הקצר
מזה: תיק בנקאי
ירידת ריבית בטווח הקצר
מזה: תיק בנקאי

מקסימום

מזה: תיק בנקאי

ליום 31 בדצמבר 2019

סך הכל*	מטבע חוץ		שקל צמוד	שקל לא צמוד
	אחר	דולר	למדד	צמוד
	במיליוני ש"ח			
3.4	(1.1)	1.8	(8.8)	11.5
5.61	(1.0)	3.2	(8.3)	11.7
2.1	1.2	(1.9)	11.2	(8.4)
(0.4)	1.1	(3.3)	10.6	(8.8)
(45.7)	(0.2)	(1.1)	(11.0)	(33.4)
(46.5)	(0.3)	(1.5)	(11.1)	(33.6)
47.0	(0.1)	1.5	9.6	36.0
48.2	-	2.2	9.7	36.2
39.1	(0.5)	1.7	4.2	33.7
40.6	(0.3)	2.7	4.5	33.8
(32.4)	0.4	(1.4)	(3.5)	(27.9)
(33.6)	0.3	(2.2)	(3.7)	(28.0)
(46.5)	(1.0)	(2.2)	(11.1)	(33.6)

שינויים מקבילים

עלייה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי
ירידה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי

שינויים לא מקבילים

התללה²
מזה: תיק בנקאי
השטחה³
מזה: תיק בנקאי
עליית ריבית בטווח הקצר
מזה: תיק בנקאי
ירידת ריבית בטווח הקצר
מזה: תיק בנקאי

מקסימום

מזה: תיק בנקאי

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה.

2. התללה – ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח ארוך.

3. השטחה – עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח ארוך.

טבלה 34 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 31 בדצמבר 2020		
סך הכל*	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל*	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית
במיליוני ש"ח					
48.0	(0.7)	48.8	45.9	(1.9)	47.8
47.1	(1.7)	48.8	46.4	(1.4)	47.8
48.0			46.4		

שינויים מקבילים

עלייה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי

מקסימום

עלייה במקביל של 1%

* לאחר השפעות מקזזות.

מידע כמותי נוסף על חשיפת התאגיד הבנקאי לסיכון ריבית

[EDTF]

טבלה 35 – חשיפה כוללת של הבנק לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2020

ליום 31 בדצמבר 2019														
משך חיים	שיעור	סך הכל	משך חיים	שיעור	ללא	מעל 10					מעל 3	מעל חודש	עם דרישה	נכסים פיננסיים* סכומים אחרים לקבל** התחייבויות פיננסיות* סכומים אחרים לשלם**
ממוצע	תשואה	שווי	ממוצע	תשואה	סך הכל	מעל 20	עד 20	מעל 5 עד	מעל 3 עד	מעל שנה	חודשים	עד 3	עד חודש	
אפקטיבי	פנימי	הוגן	אפקטיבי	פנימי	שווי הוגן	שנה	שנה	10 שנים	5 שנים	עד 3 שנים	עד שנה	חודשים	עד חודש	
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		במיליוני ש"ח								
1.64	4.4	14,116.0	1.32	3.6%	14,586.2	1.7	22.4	315.2	693.7	1,419.0	2,142.8	1,571.7	403.5	8,016.2
0.48		303.2	0.08		205.9	-	-	-	-	-	-	-	-	205.9
0.98	1.2	-13,278.3	1.11	0.8%	-13,836.3	-	-1.9	-8.2	-220.0	-1,228.1	-3,620.2	-3,652.0	-960.2	-4,145.7
-0.31		-303.3	-		-205.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-205.9
0.66	3.2	837.6	1.09	2.8%	749.9	1.7	20.5	307.0	473.7	190.9	-1,477.4	-2,080.3	-556.7	3,870.5

פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

א. לפי מהות פעילות:

החשיפה בתיק הבנקאי
החשיפה בתיקי למסחר

ב. לפי בסיסי הצמדה:

מטבע ישראלי לא צמוד
מטבע ישראלי צמוד מדד
מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)

ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדייר
השפעת הנחות התנהגותיות אחרות

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. לאחר השפעת פריסה לתקופה של פיקדונות לפי דרישה.

** סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים, לאחר השפעה של ההתחייבויות לזכויות עובדים. מכשירים פיננסיים מורכבים מויון לתקופות לפי משך החיים הממוצע האפקטיבי של כל מכשיר, מאחר ולא ניתן לשקף את החשיפה לריבית שלהם באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון תזרימי מזומנים או למועד חידוש הריבית הקרוב.

*** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

הערות כלליות:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי (למעט פריטים לא כספיים) ושל סכומים אחרים לקבל ולשלם ולאחר השפעת ההתחייבויות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה כמוסבר בהערה 3 להלן, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנקים אותם אל השווי הוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 34 בדוח הכספי, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי הוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 34 בדוח הכספי.
- הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הנובעים מפיקדונות לפי דרישה חושב בהתאם להנחות לגבי תקופות לפירעון המשמשות את הבנק לניהול סיכוני ריבית.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן הכלול בגינו באור 34 בדוח הכספי.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

מניות וקרנות

פוזיציות במניות בתיק הבנקאי [נדבר 3]

למעט מסגרת מצומצמת שקבע הדירקטוריון לתעודות סל על מניות בתיק הזמין, בבנק אין הן מסגרת והן אחזקה בפועל במניות בתיק הבנקאי.

טבלה מספר 36 - היתרה המאזנית של ההשקעות במניות בתיק הבנקאי ושווין ההוגן של השקעות אלו:

ליום 31 בדצמבר 2020				
	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	חוחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	עלות	הערך במאזן
	במיליוני ש"ח			
שווי הוגן	75.1	-	75.1	75.1

מניות וקרנות של אחרים

ליום 31 בדצמבר 2019				
	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	חוחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	עלות	הערך במאזן
	במיליוני ש"ח			
שווי הוגן	73.2	0.5	73.5	73.2

מניות וקרנות של אחרים

* לפרטים נוספים ראה ביאור 1 [בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

בנוסף, לבנק קיימת התחייבות להשקעה בקרנות חוב פרטיות שעומדת על 33.1 מ' ש"ח נכון ליום 31.12.2020.

טבלה מספר 37 - השקעות הבנק במניות בתיק הבנקאי ודרישות ההון בגינן*:

ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 31 בדצמבר 2020		
דרישות הון	ערך במאזן ושווי הוגן	דרישות הון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושווי הוגן	
במיליוני ש"ח				
0.1	1.0	0.4	3.4	השקעות המסווגות בתיק למסחר ⁽²⁾
14.8	73.2	14.3	75.1	השקעות המסווגות בתיק הזמין למכירה
14.9	74.2	14.7	78.5	סך הכל השקעות במניות וקרנות
0.1	1.0	0.4	3.4	מזה: נסחר בבורסה
14.7	73.2	13.9	75.1	מוחזק באופן פרטי
-	(0.3)	-	-	רווחים שטרם מומשו הכלולים בהון הפיקוחי

* לפירוט ראה ביאור 12 [בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

- (1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי המפקח על הבנקים בשיעור של 13.3% ליום 31 בדצמבר 2020 .
- (2) כולל הקצאת הון בגין סיכון שוק ספציפי וסיכון שוק כללי.

סיכון נזילות

[נדבר 3]

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" (LCR) של הפיקוח על הבנקים אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. במסגרת ההוראה נקבע אופן חישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות פעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם, וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה).

תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיווגים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות וכו' ומקדמיהם נקבעו בהוראה. בהתאם, שינוי בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינוי בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות מולם יש לשמור נזילות וכיצא בזה יכולים להביא לשינוי היחס. ככלל, יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה מהמודלים הפנימיים החלים בבנק. היחס הממוצע במהלך הרבעון האחרון עומד על 279%, כאשר הדרישה המזערית היא 100% (בתקופה של רבעון שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 היחס הממוצע עמד על 241%). העליה ביחס היא מעליה ביתרת הנכסים הנזילים. הבנק מנהל מעקב אחר ריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, ועומד במגבלות הפנימיות בנושא.

במהלך כל השנה שמר הבנק על יחסי נזילות ועודפי נזילות גבוהים, כך שלא נדרש לבחון שינוי בתכנון הנזילות שלו.

טבלה מספר 38 – מתכונת גילוי על יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)

[נדבך 3]

מאוחד		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום	
31.12.2020		סך ערך משוקלל ¹	סך ערך משוקלל ²
במיליוני ש"ח		(ממוצע)	(ממוצע)
	2,808.3	-	
	437.7	9,584.0	
	24.5	489.6	
	192.0	1,719.6	
	221.2	7,374.8	
	725.8	1,365.4	
	0.0	0.0	
	658.2	1,305.8	
	59.6	59.6	
	0.0		
	211.6	2,124.7	
	71.8	71.8	
	0.0	0.0	
	122.5	1,745.2	
	0.0	0.0	
	17.4	307.7	
	1,375.1		
	0.0	0.0	
	300.0	449.9	
	66.8	66.8	
	366.8	516.6	
	סך ערך מותאם³		
	2,808.3		
	1,008.3		
	279%		

		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)	1
		תזרימי מזומנים יוצאים	
		פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:	2
		פיקדונות יציבים	3
		פיקדונות פחות יציבים	4
		פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)	א4
		מימון סיטונאי בלתי מובטח	5
		פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של	6
		תאגידים בנקאיים קואופרטיבים	
		פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)	7
		חובות לא מובטחים	8
		מימון סיטונאי מובטח	9
		דרישות נזילות נוספות, מזה:	10
		תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות	11
		תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב	12
		קווי אשראי ונזילות	13
		מחויבויות מימון חוזיות אחרות	14
		מחויבויות מימון מותנות אחרות	15
		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים	16
		תזרימי מזומנים נכנסים	
		הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	17
		תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	18
		תזרימי מזומנים נכנסים אחרים	19
		סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים	20
		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)	21
		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו	22
		יחס כיסוי נזילות (%) (LCR)	23

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
3. ערכים מתאים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים). להגדרה של נכסי רמה 1, רמה 2 ורמה 2 ראה נוהל בנקאי תקין 221.

טבלה מספר 38 – מתכונת גילוי על יחס כיסוי הנזילות (LIQ1) (המשך)

[נדבר 3]

מאוחד		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום	
31.12.2019		סך ערך משוקלל ²	סך ערך לא משוקלל ¹
במיליוני ש"ח		(ממוצע)	(ממוצע)
2,034.2	-		
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה			
1 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)			
תזרימי מזומנים יוצאים			
433.7	8,948.5	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:	
24.4	488.2	3 פיקדונות יציבים	
215.7	2,010.1	4 פיקדונות פחות יציבים	
193.5	6,450.2	4א פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)	
737.0	1,257.4	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח	
		6 פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של	
0.0	0.0	7 תאגידים בנקאיים קואופרטיביים	
670.1	1,197.5	7 פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)	
59.8	59.8	8 חובות לא מובטחים	
0.0	0.0	9 מימון סיטונאי מובטח	
235.7	2,658.9	10 דרישות נזילות נוספות, מזה:	
61.7	61.7	11 תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות	
0.0	0.0	12 תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב	
153.9	2,346.9	13 קווי אשראי ונזילות	
0.0	0.0	14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות	
20.0	250.3	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות	
1,406.4	-	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים	
תזרימי מזומנים נכנסים			
0.0	0.0	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	
392.9	575.3	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	
163.0	163.0	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים	
555.8	738.3	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים	
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)			
2,034.2	-	21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)	
850.5	-	22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו	
241%	-	23 יחס כיסוי נזילות (%) (LCR)	
סך ערך מותאם³			

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
3. ערכים מתאים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא (2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים). להגדרה של נכסי רמה 1, רמה 2 ורמה 2ב ראה נוהל בנקאי תקין 221.

הבנק ממשיך באסטרטגיה, שהחלה לפני מספר שנים, של התמקדות בגיוס מקורות ממשקי בית תוך חתירה להרחבת בסיס המפקידים וגרעון הפיקדונות. בשל ההנחה כי הישענות רחבה על מפקידים קטנים (משקי בית) תתרום לציביות מקורות המימון ובכך לחוסנו של הבנק ולשיפור פרופיל הנזילות שלו, הבנק הקצה משאבים לטובת גיוס ממשקי בית. הבנק מגוון את סל המוצרים המוצע למשקי בית ופועל לשיפור מתמשך ביכולת הגיוס שלו מאפיק זה.

ניהול סיכון הנזילות וסיכון מימון

[נדבר 3]

ממשל תאגידי של ניהול סיכונים הנזילות

דירקטוריון הבנק קבע את עקרונות ניהול הנזילות, את מדרג האחריות והסמכות ואת מערך ההתראות והטיפול בחריגות מהמגבלות שנקבעו. קביעת המגבלות האמורות מביאה בחשבון הן התרחשות צפויה של אירועים בבנק ובסביבתו העסקית והן את האפשרויות העומדות בפני הבנק לגבי גיוס מקורות חלופיים במקרה הצורך ואת העלויות של מקורות אלו. הערכת הבנק, בהתחשב בשיעורי מיחזור הפיקדונות בשנים האחרונות, החשיפה לסיכון האמור אינה גבוהה, בין היתר, משום שהבנק מגוון את מקורות המימון שלו, מקפיד להרחיב את בסיס המפקידים ולצמצם את מידת ההישענות על מפקידים גדולים ולשמר כרית נזילות מספקת הבאה לידי ביטוי בכך שיחס הנכסים הנזילים גבוה מהיחס הנדרש.

להלן עיקרי המדיניות לניהול נזילות:

ככלל הבנק יעמוד ביחס גבוה מהיחס המזערי שנקבע בהוראות בנק ישראל בנושא יחסי נזילות.

- **טווח ניהול הנזילות:** הבנק בוחן מהו האופק הראוי לניהול הנזילות שלו באופן שוטף. בשלב זה, טווח ניהול הנזילות שלו הוא חודש ומעלה.
- **פיזור מקורות:** הרחבת בסיס המפקידים (בעיקר לקוחות קמעונאיים) וצמצום ההישענות על מפקידים גדולים.
- **הלימות המקורות:** התאמת היקפי הפעילות, המגזרים והמח"מ בצד הנכסים ליכולת גיוס הפיקדונות, המרווח הנגזר מפעילויות אלה והשפעת מחירי הגיוס על יכולת הגיוס.
- **מדיניות אשראי:** תוכנית גיוס המקורות נבנית תוך התחשבות בהיקף הצפוי של ביצועי אשראי לזמן ארוך ובחינת יכולת השגת יעדי האשראי ביחס למצב המימון הצפוי.
- **סביבה עסקית ואירועים חיצוניים:** מצב הנזילות של מוסד בנקאי בכלל ובנק ירושלים בפרט, מושפע מרמת הנזילות בשוק ומאירועים חיצוניים כדוגמת התמוטטות של בנק או קשיי נזילות הנגרמים לו וכן מאירועים והתפתחויות שליליות בבנק עצמו. קביעת המגבלות תביא בחשבון סיכונים אלה.
- **חברות בנות:** בבנק שש חברות בנות, כל התזרימים הכספיים המשמעותיים נכללים בביתוחי הנזילות במעקב השוטף אחר המגבלות (למעט ירושלים מימון והנפקות, חברות הבנות אינן מגייסות פקדונות).
- **ניהול נזילות במט"ח:** הבנק בוחן את מצב הנזילות הכולל - ש"ח ומט"ח יחד, ש"ח בנפרד ומט"ח בנפרד. הניהול השוטף של הנזילות במט"ח מניח יכולת המרה מיידית במקרה של עודפי נזילות בשקלים למט"ח ובין מטבעות זרים לדולר ארה"ב. בשל גודל הזרמים במט"ח בבנק, גם בתרחישי הקיצון, לשינויים ברמת הנזילות בשוק המט"ח לא צפויה להיות השפעה מהותית על החשיפה של הבנק לסיכון הנזילות.
- **סיכון הנזילות ארוך הטווח:** מניח ודאות לגבי זמינות המקורות אולם מחיר הגיוס אינו ודאי. הסיכון קיים כאשר ניתן אשראי לזמן ארוך ממקורות לזמן קצר, גם אם האשראי ניתן בריבית משתנה. החשש הוא, כי גיוס המקורות החדש (במקום אלו שנפרעו) יהיה בריביות גבוהות יותר¹, מבלי שתחול התייקרות מקבילה באשראי שניתן. יצוין כי עיקר הסיכון קיים במגזר המט"ח וצמוד המט"ח, שכן במגזר זה קיים קושי בגיוס מקורות לזמן ארוך ובמקרה כזה הם עלולים להתייקר בשיעור ניכר יחסית.

הבנק הגדיר אינדיקטורים שמטרתן לעזור להנהלה לזיהוי מוקדם של עלייה בסיכון או ברמת הפגיעות של מצב הנזילות או בצרכי הנזילות. אינדיקטורים אמורים לזהות מגמות שליליות ולגרום להנהלה לערוך תהליך של הערכת מצב ונקיטת פעולות לצמצום הסיכון. האינדיקטורים כוללים כמותיים ומדדים איכותיים. כמו כן האינדיקטורים כוללים מדדים מאקרו כלכליים המשמשים לזיהוי פוטנציאל של משבר מערכתי ונתוני מיקרו של הבנק לזיהוי פוטנציאל של משבר נזילות. לכל אינדיקטור הוגדרו שלושה טווחי נתונים ירוק (רגיל) / צהוב (החמרה קלה) / כתום (החמרה בינונית).

חשוב לציין, שמטרת האינדיקטורים אינה להחליף את שיקול הדעת של המנהלים בבנק, אלא הם מהווים כלי עזר להערכת מצב הנזילות של הבנק. מנהל חטיבת האסטרטגיה וניהול הפיננסי או לחילופין מנהל חטיבת הסיכונים אחראים לקבוע את מצב ההערכות של הבנק. באם יוחלט על קביעת מצב כוננות נמוך מאשר מצב הכוננות שהיה מתקבל על פי האינדיקטורים, תדווח החלטה זו

¹ התייקרות הריבית אינה נובעת משינוי בריבית הבסיסית (פריים או ליבור), שכן במקרה כזה יתייקר באופן מקביל גם האשראי.

ונימוקיה באופן מידי למנכ"ל הבנק, ה-CRO וליו"ר הדירקטוריון. בנוסף יימסר דיווח על כך לוועדה הדירקטוריונית לניהול סיכונים ולדירקטוריון בישיבתן הקרובה.

הבנק אימץ מסגרת עבודה לניהול ובקרת סיכונים המבוססת על 3 "מעגלי בקרה":

קו הגנה ראשון - יוצרי הסיכונים, אשר מהווים את הפונקציה העסקית המקבלת החלטות עסקיות הכרוכות בנטילת הסיכונים. בהתייחסות לסיכון הנזילות, מדובר בגורמים המנהלים את הנזילות בחטיבה הפיננסית. יש לציין כי ביחס לסיכון הנזילות, כל האורגנים הצורכים נזילות הינם בעצם, יוצרי סיכונים.

קו הגנה שני - גורמי הבקרה במסגרת חטיבת הסיכונים, אשר הינם בלתי תלויים ביוצרי הסיכונים. בהתייחסות לסיכון הנזילות, המעגל השני כולל את המחלקה לניהול סיכונים, הבוחנת את מצב הנזילות באמצעות באופן בלתי תלוי.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית אחראית לביצוע של מכלול משימות ביקורת בלתי תלויות, בהתאם לתכנית עבודה מבוססת סיכון המאושרת על ידי הדירקטוריון כן ביקורות על דרישת הדירקטוריון וועדותיו. הביקורת בודקת את תהליכי ניהול הסיכונים, איכות ניהולם ובקרתם, בין השאר באמצעות בדיקות מדגמיות, הביקורת הפנימית אחראית למתן הערכה עצמאית על מידת האפקטיביות של יישום התהליכים והנהלים לניהול הסיכונים בבנק. במסגרת אחריותה, הביקורת הפנימית בעלת תפקיד מהותי בתהליך הפיקוח אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים ובקרתן.

שימוש במבחני קיצון

הבנק נערך לתחום תרחישי קיצון בנושא נזילות בשני מישורים: (1) שמירה על כרית נזילות מספקת כנגד תרחישי קיצון (2) קביעת תכניות להתמודדות עם תרחישי קיצון.

הוודוא שיש לבנק כרית נזילות מספקת כנגד תרחישי קיצון מתבצע באמצעות יחס נזילות המזערי תחת תרחישי הקיצון השונים, כפי שהוצג לעיל. בנוסף באמצעות מגבלת "מינימום כסף חם" הבנק מוודא שיש כסף זמין בקופה (או בבנק שניתן למשיכה תוך יום) ובתיקי נוסטרו עודפי נזילות (הניתנים למימוש מידי), כנגד כל המקורות שהוגדרו ככסף חם.

תיאור כללי של תכניות מימון בשעת חירום

תכנית חירום לטיפול במשבר נזילות מהווה ריכוז של קווי מדיניות, נהלים ותכניות פעולה שנועדו להגיב לשיבושים חמורים ביכולתו של הבנק לממן את כל או חלק מפעילויותיו במועד ובעלות סבירה.

מוסדות פיננסיים משמשים כ"מתווכי נזילות" בתוך המערכת הכלכלית. משום כך, הם אינם יכולים לעולם להימנע מסיכון נזילות, מאחר ועצם פעילותם הפיננסית גורמת לו. כמו כן, סיכון זה קשה לגידור מאחר והבנק אינו יכול להרשות לעצמו להחזיק באופן קבוע יתרות נזילות שיבטיחו הישרדות בעת משבר נזילות קשה או ארוך. מטרתה של תכנית המגירה הינה להגדיר את האמצעים האופטימליים לזיהוי מוקדם של משברי נזילות- אינדיקטורים, וכן את הכלים האופטימליים לניהול משברים אילו. האינדיקטורים מאפשרים לבנק לקבל התראות על שינויים לרעה במצב הנזילות (פנימיים או חיצוניים) ולהגיב על כל שינוי במהירות האפשרית. חשיבותם נובעת מהעובדה שפעולות לגיוס מקורות שאפשריות בד"כ בשלבים מוקדמים אינן אפשריות כלל בשלבים מתקדמים של משבר. הכלים המיועדים להתמודדות עם משבר נזילות נקבעים בהתאם לגורמים לו ומשכו.

מטרות התוכנית הם כדלהלן:

- שיפור מהירות התגובה בזמן משבר
- שיפור איכות התגובה בזמן משבר
- הגדרת מצב חירום (כולל דרגות שונות)
- חלוקת אחריות ברורה
- הסדרת הדיווח
- הסדרת דרכי התקשורת הפנימיים
- מיפוי מקורות מימון

במסגרת ההיערכות של הבנק להשלכות אפשריות של התפשטות נגיף הקורונה והשפעתו על השווקים, הבנק החל להפעיל את

תכנית החירום תכנית חירום לטיפול במשבר נזילות במהלך חודש מרץ 2020.

מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון [EDTF] טבלה מספר 39 - מלאי נכסים נזילים

ממוצע ל- 3 חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2020		ליום 31 בדצמבר 2020
במיליוני ש"ח		
188.3	179.4	
2,389.9	2,520.6	
218.6	168.9	
-	13.0	
-	-	
2,810.3	2,881.9	

מזומנים
רזרבות בבנק ישראל בניכוי חובת נזילות
ניירות ערך רמה 1⁽¹⁾
ניירות ערך רמה 2 א
ניירות ערך רמה 2 ב

סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה

ממוצע ל- 3 חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2019		ליום 31 בדצמבר 2019
במיליוני ש"ח		
191.6	200.1	
1,363.1	2,286.7	
619.9	78.1	
-	-	
-	-	
2,174.6	2,564.9	

מזומנים
רזרבות בבנק ישראל בניכוי חובת נזילות
ניירות ערך רמה 1⁽¹⁾
ניירות ערך רמה 2 א
ניירות ערך רמה 2 ב

סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה

(1) בניכוי ניירות ערך רמה 1 שנמכרו בחסר. להגדרה של נכסי רמה 1, רמה 2 ורמה 2 ב ראה נוהל בנקאי תקין 221.

מרבית יתרות הנזילות של הבנק הינם בש"ח, זאת בהתאמה לנפחי הפעילות הגדולים במטבע זה. לבנק יכולת גיוס מוכחת בש"ח וכן נגישות גבוהה לשוק ההון המקומי אשר מאפשרים גמישות רבה בגיוס מקורות וכן התאמה של רמות נזילות בהתאם להתפתחות העסקית של הבנק.

יתרות הנזילות הנקובות במט"ח הינם פיקדונות אשר מופקדים בבנקים מסחריים, בבנק ישראל ובניירות ערך ממשלתיים.

מרבית הנכסים הנזילים של הבנק נשענים על תיק הנוסטרו. מניתוח תיק זה, לאורך זמן, ניתן לראות כי הבנק שומר על שיעור אג"ח ממשלתי גבוה מסך התיק. הסתמכות זו, על אגרות חוב ממשלתיות, מבטיחה לבנק רמת נזילות גבוהה ויכולת נזילות נאותה, גם במקרה של לחצי נזילות בסביבה העסקית. גם גודלו האבסולוטי של התיק ופיזורו באג"ח שונות מאפשר, ברמת ודאות גבוהה, לממשו מבלי להשפיע השפעה חריגה על המחירים בשווקים.

יחס מימון יציב (NSFR)

בנוסף הבנק עוקב אחר נזילות ארוכת הטווח באמצעות מודל יחס מימון יציב בהתאם לעקרונות מודל ה-NSFR (Net Stable Funding Ratio) בהוראות באזל III בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 342. יחס המימון היציב, לפי מקדמי הוראות באזל, עמד ביום 31 בדצמבר 2020 על 138% בהשוואה ליחס של 141% בסוף שנת 2019.

יחס קצר ארוך

מבנה המאזן של הבנק כולל שימושים ארוכים. כ-71% מתיק האשראי הינו אשראי לדיור המאופיין בתקופות לפדיון ארוכות. מנגד, התקופה לפירעון של המקורות קצרה יותר. ליום הדוח פער המח"מ בין הנכסים וההתחייבויות הכספיות על פי לוחות הסילוקין הינו כ-3 שנים. אולם, פער זה אינו לוקח בחשבון מרכיבים התנהגותיים כגון פירעונות מוקדמים ומח"מ אפקטיבי של המקורות, אשר מקטינים באופן מהותי את הסיכון.

כחלק מניהול הסיכון, מדיניות הבנק שמה דגש על גיוס מקורות ממשקי בית. כ-83% מפיקדונות הציבור של הבנק הינם של אנשים פרטיים. וכ-53% מפיקדונות הציבור הינם בסכום של עד 1 מיליוני ש"ח.

הבנק מנהל את פער המח"מ בין הנכסים והתחייבויות שלו באופן שוטף, על-ידי מודלים ייעודיים לכימות היקף החשיפה. לצורך ניהול סיכון קצר ארוך קבע דירקטוריון הבנק מספר מגבלות, ביניהן:

תקרה להיקפי גיוס נדרשים בשלוש השנים הקרובות, מגבלה על ההפסד המרבי בתרחיש של עליית מחיר הפיקדונות, רצפה ליחס פיקדונות ממשקי בית מסך הפיקדונות וכדומה.

במהלך הקורונה עקב הבנק בצורה הדוקה אחר התפתחות סיכון הנזילות שלו. המצב בשווקים, בפרט, הפדיונות בשוק ההון והשימושים הנמוכים של הציבור, הביאו לשיפור ביחסי הנזילות של הבנק, כפי שהוצגו לעיל.

מידע נוסף - סיכון מימון [EDTF]

מקורות המימון של המערכת הבנקאית בשקלים ובמטבע חוץ הם בעיקר פיקדונות ממשקי בית, מחברות, מגופים מוסדיים, מבנקים בארץ ובחוץ לארץ ומגיוס חוב סחיר בשוק ההון.

המקורות כוללים בין השאר פיקדונות בכל מגזרי ההצמדה, הנושאים ריבית קבועה או משתנה, ומופקדים לתקופות שונות החל מיום ועד לשמונה עשרה שנים.

הבנק קבע לעצמו מדיניות ארוכת טווח של הרחבת גיוס המקורות, תוך שמירת משקל המקורות ממשקי בית מסה"כ פיקדונות הציבור, ושמירה על יכולת גיוס המקורות מלקוחות מוסדיים. גיוס פיקדונות לזמן ארוך נעשה בהתייחס להיקף ביצועי אשראי חדש לזמן ארוך. בנוסף, הבנק, באמצעות החברה הבת ירושלים מימון והנפקות, מגייס פיקדונות על פי צרכי הגיוס של הבנק וכתבי התחייבות נדחים על פי צרכי ההון שלו.

הבנק פועל להשגת היעדים באמצעות גיוון סל המוצרים והתאמתו לצרכי הלקוחות והתנאים המשתנים בשוק. בנוסף, עורך הבנק מבצעים לציבור המפקידים באמצעות פרסום באמצעי התקשורת השונים ודיוור ישיר ללקוחות קיימים ופוטנציאליים. הבנק גם מציע שירות בנקאות במערכת סגורה המאפשר גיוס כספים מלקוחות כל הבנקים.

לבנק יכולת לקבל הלואה Overnight מבנק ישראל במקרי חירום. כמו כן הבנק יכול דרך עסקאות SWAP להעביר נזילות ממט"ח לשקלים ולהיפך.

הבנק מעריך באופן שוטף את יכולת ההישענות שלו על כל מקור מימון ופועל בהתאם להערכות אלו. בחינה מעמיקה של זמינות מקורות המימון תיערך אחת לשנה במסגרת ההכנה לדיון במדיניות ניהול הסיכונים.

טבלה מספר 40 - סוגי פיקדונות לפי סוג המפקיד על בסיס מאוחד:

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2020	
במיליוני ש"ח		
		בישראל
		לפי דרישה
1,555.0	1,941.7	אינם נושאים ריבית
907.1	902.4	נושאים ריבית
2,462.1	2,844.1	סך הכל לפי דרישה
8,425.5	8,861.1	לזמן קצוב
10,887.6	11,705.2	סך הכל פיקדונות הציבור*
		* מזה:
8,939.9	9,736.1	פיקדונות של אנשים פרטיים
397.4	534.6	פיקדונות של גופים מוסדיים
1,550.3	1,434.5	פיקדונות של תאגידים ואחרים

טבלה מספר 41 - פיקדונות הציבור לפי גודל על בסיס מאוחד:

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2020	
במיליוני ש"ח		
		תקרת הפיקדון במיליוני ש"ח
5,857.0	6,218.3	עד 1
3,054.9	3,282.1	מעל 1 עד 5
217.7	333.6	מעל 5 עד 10
848.8	1,001.6	מעל 10 עד 50
284.8	257.3	מעל 50 עד 100
624.4	612.3	מעל 100
10,887.6	11,705.2	סך הכל

הנכסים של הבנק מהווים משאב שעשוי לסייע לבנק להסיג מימון. הטבלה שלהלן מציגה נכסים פנויים ונכסים משועבדים של הבנק מכלל הנכסים במאזן הבנק:

טבלה מספר 42 - סיכום של נכסים משועבדים ולא משועבדים**

יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

לא משועבדים	משועבדים* במיליוני ש"ח	סך היתרה במאזן
3,134.2	3.7	3,137.9
<u>441.7</u>	<u>20.7</u>	<u>462.4</u>

מזומנים ופיקדונות בבנקים
סך כל ניירות הערך (שווי הוגן במאזן הבנק)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

לא משועבדים	משועבדים* במיליוני ש"ח	סך היתרה במאזן
3,052.8	2.0	3,054.8
<u>332.9</u>	<u>13.0</u>	<u>345.9</u>

מזומנים ופיקדונות בבנקים
סך כל ניירות הערך (שווי הוגן במאזן הבנק)

* כולל נכסים שמופקדים בעודף בחשבונות המשועבדים. רוב רובו של השעבוד הינו למסלקת המעו"ף והבורסה.
** הבנק כפוף למגבלות בנק ישראל בנוגע להיקף הנכסים משועבדים.

לפירוט שעבודים, תנאים מגבילים ובטחונות ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים לשנת 2020.

סיכון תפעולי

[נדבר 3]

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות, או אירועים חיצוניים. ככלל, הגדרת הסיכון התפעולי כוללת סיכונים משפטיים וכן סיכונים מעילה והונאה אך היא אינה כוללת סיכונים אסטרטגיים או סיכונים מוניטין.

סיכונים תפעוליים גלומים בכל תהליכי העבודה בארגון, בשל מגוון הפעילויות שבו, בהיות הארגון בעל נכסים, מפעיל מערכות מידע, ובהתקיים קשר עם לקוחות, עובדים וספקים.

המרכיבים המהותיים הנדרשים למסגרת עבודה אפקטיבית של ניהול סיכונים תפעוליים להפחתת נזקים הם:

- אסטרטגיות ברורות
- פיקוח ע"י הדירקטוריון וההנהלה הבכירה
- תרבות ארגונית מוכוונת סיכונים תפעוליים
- תרבות בקרה פנימית לרבות תחומי אחריות ברורים והפרדת תפקידים
- דיווח פנימי אפקטיבי
- תכניות להמשכיות עסקית
- ביטוח הבנק ונכסיו

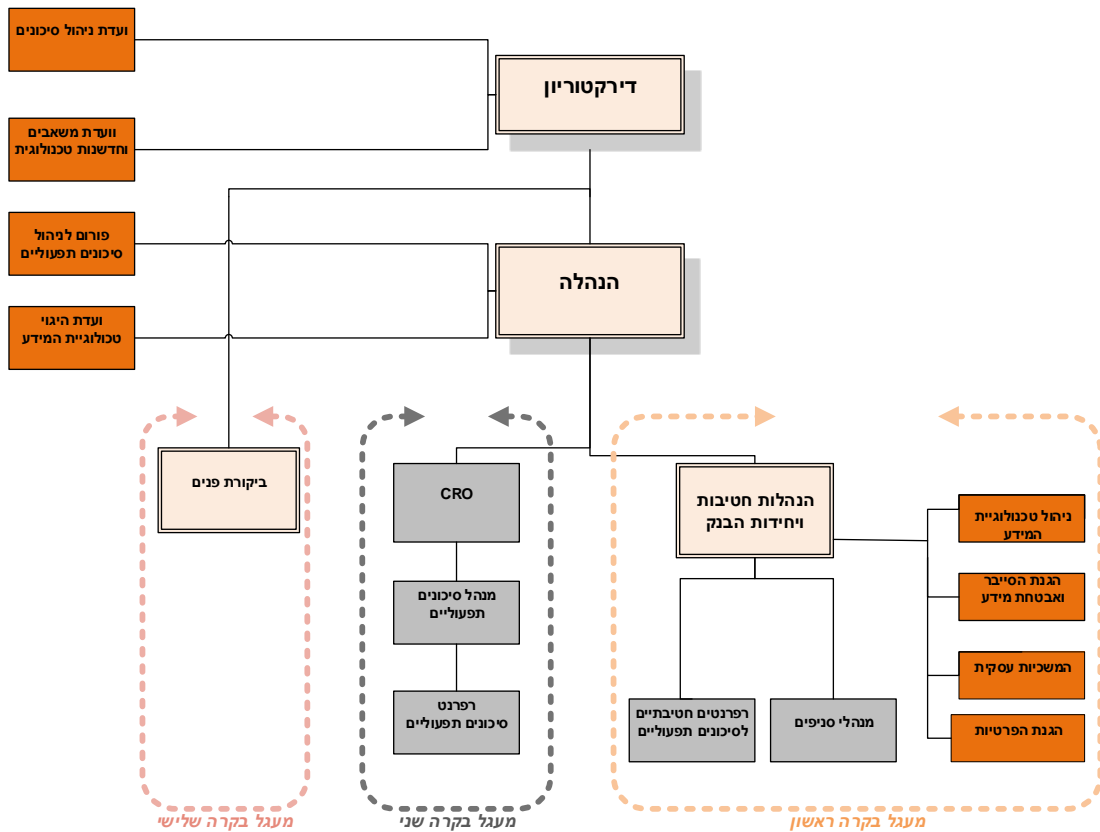
בלב ניהול הסיכונים התפעוליים עומד התהליך המתמשך של זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, דיווח ובקרה/הפחתה של הסיכונים. תהליך זה מיושם עבור כל המוצרים, הפעילויות, המערכות והתהליכים. בתוך כך מנהל הבנק גם סיכונים מיקור חוץ כלומר הסיכונים הנובעים השימוש בצד שלישי לביצוע פעילות עבור הבנק. במהלך השנה האחרונה, המשיך הבנק לחזק את מסגרת הטיפול שלו בסיכון התפעולי ובסיכונים בקרה פנימית נוספים במגוון אופנים שהבולטים בהם:

- א. בחינה ועדכון תפיסת הבקרה, תוך מתן דגש על מיפוי בקרות, הצבת בקרות מפתח, והפעלת אמצעים וכלים מגוונים להערכת הסיכונים.
- ב. ראייה והגדרה רחבה של הסיכון התפעולי, עם דגש על מעילות והונאות.
- ג. הטמעת תהליך בבנק על מנת לוודא כי טרם הפעלת מוצרים, פעילויות, מערכות ותהליכים חדשים, מכלול סיכונים הבקרה הגלומים בהם יהיו נתונים לתהליך הערכה של מסלול הסיכונים לפי צ'ק ליסט סדור.

ממשל תאגידי לניהול הסיכון התפעולי

[נדבר 3]

להלן תרשים מסגרת ניהול הסיכון התפעולי בבנק:

האחריות המרכזית לניהול הסיכונים התפעוליים מוטלת על הנהלות החטיבות ויחידות הבנק, (Risk Owners), יחד עם זאת, כל עובד בארגון מודע באופן תמידי למידת אחריותו לזיהוי סיכונים ולביצוע הבקורות הדרושות. יצירת תרבות ארגונית המדגישה את חשיבות ניהול הסיכון התפעולי, תוך הטמעת סטנדרטים גבוהים של התנהגות אתית, הכרחית לצורך ניהול אפקטיבי של הסיכון התפעולי ולפיכך, הדירקטוריון וההנהלה הבכירה מעורבים באופן פעיל בפיקוח על מסגרת תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים.

הנהלת הבנק מקיימת מעקב שוטף אחר גורמי הסיכון התפעולי, ניטורם ובקרתם. אחת לשנה מתקיים דיון לאישור ותיקוף מדיניות ניהול הסיכון התפעולי. הנהלת הבנק מקיימת בנוסף דיון רבעוני או מקבלת דיווח בהתאם לצורך, בנושאים הבאים: דיון באירועי הפסד בגין כשל תפעולי שהתרחשו במהלך תקופת הדיווח, שינויים במפת הסיכונים התפעוליים של הבנק, סקירת הסיכונים תוך דגש על מוקדי סיכון, סיכונים במוצרים ומערכות חדשות.

פורום הנהלה לניהול סיכונים תפעוליים, בראשות המנכ"ל, דן במדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים של הבנק לפני הגשתה להנהלה ולדירקטוריון, באישור מוצרים ותהליכים חדשים מהותיים, באישור נוהלי עבודה רלוונטיים הנוגעים לסיכון התפעולי, במעקב אחר יישום ממצאי ביקורת בסיכונים בקרה פנימית שונים, בפרופיל הסיכון, תאבון הסיכון, באופן ובאיכות ניהול הסיכונים והבקורות. הפורום יתכנס אחת לרבעון או במידת הצורך בתכיפות מידית.

לפירוט גופי פיקוח נוספים ראה פרק "ממשל תאגידי לניהול הסיכונים" לעיל.

שלושת קווי הגנה לשם ממשל תאגידי נאות בתחום ניהול הסיכונים התפעוליים הינם:

קו ההגנה הראשון - הנהלות היחידות העסקיות, אשר אחראיות לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם:

מנהל חטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית - במסגרת תפקידו אחראי בנוסף לניהול הסיכונים התפעוליים במחלקות ויחידות

הבנק שתחת ניהולו, לניהול סיכוני טכנולוגית המידע והגנת הסייבר.

מערך עורפי - המערך העורפי אחראי על ביצוע פעולות בנקאיות משלימות לפעילות הסניפים כגון בחינת תיקי משכנתאות לפני אישורן או כבקרה לאחר אישורן, טיפול במשכנתאות לאורך חייהן כולל סילוקן, טיפול בפעילויות אחריות בכרטיסי אשראי וכן כל הפעילות המשלימה בעו"ש, עיקולים ופעילות בנקאית אחרת. הבנק, כחלק מתמיכה במימוש האסטרטגיה להרחבת הפעילות הקמעונאית, מוסטות פעילויות המבוצעות כיום בסניפים למערך העורפי. באמצעות כך יוצמזמו הסיכונים, התייעלו תהליכי עבודה הנובעים מהתמחות ותיווצר אחידות בתהליכי עבודה, ביכולת לבקר תהליכים ולשמור על סטנדרט קבוע בפעולות התפעוליות המטופלות במערך.

קו ההגנה השני – פונקציית ניהול סיכון תפעולי תאגידית בלתי-תלויה: החטיבה לניהול סיכונים ובתוך כך - היחידה לניהול סיכונים תפעוליים פונקציה זו משלימה את פעילות ניהול הסיכון התפעולי של קווי העסקים. לפונקציה יהיה מבנה דיווח בלתי תלוי בקווי העסקים בהם קיים סיכון, והיא תהיה אחראית לתכנון, תחזוקה ופיתוח שוטף של מסגרת ניהול הסיכון התפעולי בבנק. כמו כן קו ההגנה השני כולל גם את הציות, הייעוץ המשפטי, ותהליך ה-SOX המתקיים באגף הכספים.

היחידה לניהול סיכונים תפעוליים בחטיבת ניהול הסיכונים - מנהל היחידה משמש כמנהל הסיכונים התפעוליים (לרבות סיכוני מעילות והונאות) ובמסגרת זו הוא אחראי לביצוע מדיניות הבנק ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון זה ואישורה במוסדות הבנק, מסגרת זו כוללת: תכנון, ביצוע ועדכון של מתודולוגיה לניהול הסיכונים התפעוליים, ביצוע סקרי סיכונים תפעוליים לרבות סקרי מעילות והונאות, הגדרת תהליכי הדיווח לגורמי הניהול השונים, אתגור אופן ניהול הסיכונים התפעוליים ביחידות הבנק ומעקב אחר ביצוע תוכניות להפחתת הסיכון, לרבות אתגור אופן ניהול סיכוני המשכיות עסקית, הגנת הסייבר ואבטחת מידע וטכנולוגית המידע, הנחייה מקצועית של הגורמים השונים, מינוי רפרנטים חטיבתיים לניהול סיכונים תפעוליים והנחייתם, קבלת דיווחים על אירועי כשל ושותפות בתהליכי הפקת לקחים עבור אירועי כשל מהותיים ורוחביים, יצירת מסגרת לדיווח על פרופיל הסיכון התפעולי לדירקטוריון ולהנהלה.

רפרנט חטיבתי לסיכון תפעולי

רפרנט חטיבתי לסיכונים תפעוליים ממונה בכל חטיבה, הוא אחראי להטמיע ולשפר את ניהול הסיכון התפעולי בחטיבתו והוא כפוף מקצועית בנושא זה למנהל הסיכונים התפעוליים. תפקידיו הם: סיוע בהכנת תכנית עבודה שנתית לניהול הסיכון התפעולי לרבות תכנית להפחתת הסיכונים התפעוליים הקיימים בפעילות החטיבה ופיקוח על יישום התוכנית לפי הלו"ז, זיהוי והערכה של הסיכונים והבקרות בתהליכים עסקיים ותפעוליים מהותיים חדשים בחטיבה, שמירה על עדכניות מפת הסיכונים התפעוליים של החטיבה, דיווח על אירועי הפסד וכמעט הפסד למאגר האירועים של הבנק, הנעת תהליך מובנה של הפקת לקחים בגין אירועים, דיווח סטטוס תקופתי למנהל החטיבה בנושאים – חשיפות עיקריות, ביצוע תוכנית הפחתה, אירועים שהיו.

קו ההגנה השלישי – הביקורת הפנימית, המבצעת סקירה בלתי תלויה של הבקרות, ואתגור התהליכים והמערכות לניהול סיכון

תפעולי בבנק, מבצע הסקירה והאתגור לא יהיו מעורבים בפיתוח, יישום ותפעול המסגרת.

קיימות פונקציות נוספות, הממלאות תפקיד בניהול הסיכונים התפעולי. פונקציות אילו הכוללות, בין היתר- את הייעוץ המשפטי, אגף הכספים, קצין ציות, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, מנהל טכנולוגית המידע, מנהל המשכיות עסקית-אחראיות לניהול הסיכון התפעולי בתחומן, וזאת תוך תיאום ושיתוף פעולה עם החטיבה לניהול סיכונים, היחידה לניהול סיכונים תפעוליים.

קו ההגנה הראשון - פונקציות נוספות הממלאות תפקיד בניהול הסיכונים התפעולי

סיכוני טכנולוגיות מידע

טכנולוגיית המידע הינה מרכיב מרכזי בתפעול ובניהול התקין של הבנק לאור היותו של המידע, על כל היבטיו והשלכותיו בעל השפעה מכרעת על יציבותו והתפתחותו. סיכוני טכנולוגיית המידע חלים על תפעול מערכות מידע בייצור, תהליכי טכנולוגיית מידע רוחביים ופעילויות חדשות (פרויקטים ומערכות).

מנהל טכנולוגיית המידע - מנהל חטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית מוגדר כמנהל טכנולוגיית המידע של הבנק. אגף מחשב מהווה קו הגנה ראשון בתהליך ניהול סיכוני טכנולוגית המידע, ומנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע מהווה קו ראשון לנושא אבטחת מידע.

ניהול סיכונים טכנולוגיות המידע מתבצע בהתאם לעקרונות וכללי ניהול הסיכון התפעולי מתוקף הוראת ניהול בנקאי תקין 357, הערכת סיכונים של מערך טכנולוגית המידע מתבצעת ע"י אגף מחשוב. הערכה זו מתייחסת למכלול הסיכונים הפוטנציאליים הקשורים בניהול מערך טכנולוגית המידע, לרבות: משתמשי המערכות הפנימיים והחיצוניים, סביבת המערכות, פעילות המערכות והשלכותיה על עסקי הבנק, רגישות המידע ומיקור חוץ. טרם יישום מערכות וטכנולוגיות חדשות מתבצעת הערכת סיכונים מקיפה.

הגנת הסייבר ואבטחת מידע

בשנים האחרונות התרבו סיכונים סייבר בארץ ובעולם והבנק משקיע משאבים רבים להגנת משאבי הבנק מפני סיכונים אלה ופועל עפ"י הנחיות בנק ישראל תוך סיוע של יועצים חיצוניים.

הסיכון מנוהל בקו ראשון ביחידת הגנת הסייבר ואבטחת מידע, אשר פועלת על פי נהלים סדורים תוך שימוש במערכות מידע ייעודיות להפחתת הסיכון וניטורו. קימת הפרדת אנשי אבטחת מידע מאנשי התשתיות. הבנק פועל באופן תמידי להפחתת סיכונים סייבר ומשקיע משאבים רבים בתחום של הגנת הסייבר ואבטחת המידע החל מהטמעה של מוצרי אבטחת מידע, ביצוע בקורות, ביצוע סקרי סיכונים, סקרי אבטחה וחדירות ועוד. כל מוצר חדש או שינוי בתהליך/ פעילות/ מוצר קיים עובר בדיקות מקיפות של אבטחת מידע טרם יישומו.

המשכיות עסקית

ניהול המשכיות עסקית, מהווה מרכיב משמעותי בניהול הסיכון התפעולי. זוהי מסגרת עבודה מקיפה הכוללת מדיניות, נהלי עבודה בתחומי התשתית, ממשל תאגידי וניהול הסיכונים שתכליתם להבטיח הספקת שירותים בנקאיים מרכזיים חרף התממשותם של אירועים הגורמים לשיבושים תפעוליים חמורים במערכותיהם ובפעילותם. מחלקת תכנון שיטות ובקרה בחטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית אחראית על בניית מסגרת העבודה הכוללת להמשכיות עסקית בבנק ויישומה. מנהלת היחידה משמשת כמנהלת המשכיות עסקית של הבנק. המחלקה מהווה קו הגנה ראשון.

הפעילות בנושא מתבצעת על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 355 של בנק ישראל – ניהול המשכיות עסקית. הפעילות כוללת, בין השאר, עדכון שוטף של נהלי עבודה בשעת חירום, ווידוא הקמת ואחזקת מערכות גיבוי לשם הבטחת המשכיות עסקית של הבנק, בצוע תרגולים לפעילות הבנק במצב חירום. הבנק מתחזק אתר DR (אתר גיבוי/חליפי) – המהווה אתר מחשב משני אותו ניתן להפעיל בטווח זמן קצר במידה ומתממש ארוע קיצוני שלא מאפשר שימוש באתר המחשב הראשי.

הגנת הפרטיות

- הבנק נערך השנה ליישום חוק הגנת הפרטיות. לשם כך מונה ממונה הגנת הפרטיות - פונקציה במחלקת תכנון, שיטות ובקרה בחטיבת משאבים וחדשנות טכנולוגית. להלן תפקידיו העיקריים של ממונה הגנת הפרטיות:
- ניהול, יישום, הטמעה, בקרה ואכיפה של כלל החקיקה והרגולציה הרלוונטית, מדיניות הבנק ונהלי הגנת הפרטיות לתחום הגנת הפרטיות בבנק ובחברות הבנות בהתאם לניהול הסיכון/תיעדוף;
- הגדרת תהליכים וביצוע בקורות לשם צמצום החשיפה מסיכונים הגנת הפרטיות ולמניעת נזקים כתוצאה מאירועי הפרת הפרטיות;
- העלאת המודעות בבנק להגנת הפרטיות ולהתמודדות עם אירועי הפרת הפרטיות.

מסגרת יישום חוק הגנת הפרטיות בבנק כוללת את ההיבטים הבאים:

- יישום מלא של כלל הוראות החקיקה והרגולציה החלה בתחום הגנת הפרטיות, כפי שיתוקנו מעת לעת, לרבות היבטים רלוונטיים של חוקים הקשורים לתחום.
- הטמעת תרבות ארגונית של שמירה על פרטיות לקוחות הבנק, עובדיו וספקיו בתהליכי העבודה השוטפים.
- 'עיצוב לפרטיות' (Privacy by Design) של מערכות המידע והתשתיות הטכנולוגיות בבנק על פי דרישות הגנת הפרטיות.
- מינוי מנהלי מאגרי מידע, טיפול, רישום וניהול מאגרי המידע.
- העלאת מודעות העובדים לתחום הגנת הפרטיות.
- טיפול, צמצום ומניעת אירועי הפרת פרטיות בבנק וסיכונים הנובעים מהפרת הגנת הפרטיות.
- הטמעה ויישום כללים לטיפול באירועים חריגים בתחום הגנת הפרטיות.

הקצאת ההון לסיכון התפעולי

הקצאת ההון בנדבך הראשון בגין סיכונים תפעוליים נועדה לשמש כרית ספיגה עבור הסיכונים הבלתי צפויים. ההון הרגולטורי מחושב לפי הגישה הסטנדרטית של באזל ומבוסס על:

- חישוב "הכנסה שנתית גולמית" – היתרה הממוצעת של 12 רבעונים קודמים, במונחים שנתיים.
- רכיבי ההכנסה הנלקחים בחשבון עפ"י נוהל בנקאי תקין 206 – מדידה והלימות הון – סיכון תפעולי.
- ההון מחושב כ- 12%-18% מההכנסה השנתית הגולמית הממוצעת, בהתאם לקו העסקים.
- חישוב ההון באחריות אגף הכספים.

סך כל החישוב לפי הגישה הסטנדרטית מהווה 961.4 מ' ש"ח נכסי סיכון וההון המוקצה הוא כ- 76.9 מיליוני ש"ח. כדי לאתגר ולתקף את ההון הרגולטורי שהבנק מחזיק בגין סיכונים תפעוליים מבצעת יחידת סיכונים תפעוליים אחת לשנה, במסגרת תהליך ה-ICAAP, הערכת ההון הנדרש לפי פוטנציאל הסיכון בהתאם למפת הסיכונים התפעוליים של הבנק ולפי תרחישי קיצון תפעוליים. לפי תוצאות ההערכה הזו שבוצעה במהלך שנת 2020, ההון הנדרש לפי פוטנציאל הסיכון התפעולי נמוך מההון שהבנק מחזיק בפועל בגין הסיכון התפעולי, לפיכך ההון שהבנק מקצה בנדבך הראשון מספק. יעד ההון הכולל המדווח נותן מענה מלא גם לסיכון התפעולי.

ביטוח

הביטוח מהווה אחד מהכלים להפחתת החשיפות לסיכונים תפעוליים. בנק ירושלים רכש כסויים ביטוחיים כנגד סיכונים בהתחשב בין השאר בגורמים הבאים:

- מיפוי סיכונים תפעוליים מהותיים – שכיחות אירועים וזיהוי סוגי סיכונים.
- הערכת הסתברות להתרחשות הסיכון, גודל הסיכון וניתוח השלכות למקרה ויתרחש.
- עלות הביטוחים, ביטוח עצמי / ההשתתפות העצמית.
- היקף הכיסוי הביטוחי.
- דרוג הגופים המבטחים.
- השוואת היקף הכיסוי למקובל בבנקים דומים בעולם.

הבנק רכש מידי שנה ביטוח נושאי ואחריות מקצועית, ביטוח נכסים (ביטוח אלמנטארי רכוש וצד ג') וביטוח סייבר. פוליסת הביטוח למוסדות בנקאיים BBB, אותה רכש הבנק נועדה להגן על הסיכונים הנובעים מאופי הפעילות של הבנק, וכוללת מגוון כסויים ייחודיים, להלן העיקריים מביניהם: סיכונים הונאה חיצונית ופנימית (מעילה), מקרי גניבת כספים ורכוש יקר, נזק פיננסי כתוצאה מזיוף מסמכים כגון: שיקים, שטרי חליפין, אישורי הפקדה, מכתבי אשראי, מכתבי ערבות, שטרי משכנתא ועוד, נזקים כתוצאה מפשעי מחשב רבות חדירה של גורם עוין למערכות המחשב של הבנק, נזקים לנכסים פיסיים. נזקים פיננסיים שנגרמים ללקוחות או צד שלישי עקב כשל חומרה או תוכנה. בשנים האחרונות רכש הבנק ביטוח סייבר אשר מקנה כיסוי ביטוחי מורחב לנזקים בגין פשעי מחשב ולכשלים בתחום הטכנולוגי.

הגנת סייבר ואבטחת מידע

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 361, קיים בבנק מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, הכפוף למנהל חטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית. באחריות מנהל אבטחת המידע להמליץ על מדיניות אבטחת המידע ולהביאה לאישור מוסדות הבנק, לפתח תכנית אבטחת מידע, לעקוב אחר יישומה וכן לטפל באירועים חריגים בתחום אבטחת מידע.

ניהול סיכוני אבטחת מידע תומך במענה לאיומים ולסיכונים ובשמירה על נכסי המידע ומערכות טכנולוגיית המידע של הבנק. בשנתיים האחרונות הורחבה משמעותית בבנק היערכות בתחום אבטחת המידע נוכח התגברות האיומים ומתקפות טרור קיברנטי בעולם. הבנק הקים חדר ניטור חדש, רכש כלים מיכוניים לניטור אבטחת מידע ואף הגדיל את מספר העובדים ביחידת אבטחת מידע.

כל מערכת חדשה או תהליך/מוצר חדש עובר בחינה של מנהל אבטחת מידע כחלק ממסגרת הטיפול של הבנק במוצר חדש, כולל סקרי חדירות – ולא מתבצעת הפעלת המוצר טרם אישור מנהל אבטחת המידע.

מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע כפוף למנהל חטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית ומהווה חלק מקו הגנה ראשון. תפקידו של מנהל הגנת הסייבר הנו לממש את מערך אבטחת המידע, לקבוע תהליכים ובקורות למניעת נזקים לשלמות ו/או נכונות, סודיות וזמינות המידע ולהגדיר עקרונות אשר ישמשו כבסיס לפיתוח, ליישום, הטמעה ולקיום בקורות, נהלים ומנגנוני אבטחת מידע בטכנולוגיות המידע המשמשות את הבנק, תפקידו של מנהל הגנת הסייבר ואבטחת המידע הינו לקבוע תהליכים ובקורות למניעת פגיעה בנכסי הבנק, דרך או באמצעות רכיבים במרחב הסייבר, תוך הרחבה והעמקה של יכולות ההתמודדות של מערך אבטחת המידע הכולל משימות, כלים, טכנולוגיות, תהליכים ובקורות שמטרתם לנהל את סיכוני הסייבר בבנק ירושלים. מנהל הגנת הסייבר אחראי על יישום מדיניות הגנת הסייבר, בין היתר, באמצעות תכלול הפעילות המבוצעת על ידי גורמים רלוונטיים אחרים בבנק בהתאם לתחומי אחריותם. בנוסף, רשאי מנהל הגנת הסייבר ואבטחת המידע להסתייע בגופים חיצוניים ככל שיידרשו.

מנהל הגנת הסייבר מנחה את כלל הפונקציות המשיקות בבנק, הרלבנטיות למערך הגנת הסייבר דוגמת קווי העסקים, אבטחת מידע, מערכות מידע, אבטחה פיזית, המשכיות עסקית, משאבי אנוש, מעילות והונאות, דוברות, רכש ייעוץ משפטי וכדומה. מנהל הגנת הסייבר אחראי להגדרת האיומים ולהערכת ההסתברות להתרחשות אירוע סייבר בבנק ולאישורם בהנהלה. באחריות מנהל ההגנה בסייבר, יחד עם גורמים רלבנטיים בבנק, טכנולוגיים ועסקיים, לבצע ניתוח והערה של רמות הסיכון המובנה בפעילות, את הבקורות הנדרשות ובהתאם, את רמות הסיכון השירוי והחשיפות לאיומי סייבר בבנק. מנהל הגנת הסייבר ירכז את תכנית העבודה לצמצום סיכוני הסייבר ויעקוב אחר יישום וניטור תוכנית זו. האחריות על תכנון מפורט ויישום של הבקורות הינה של כל אחד מן הגופים המעורבים לרבות אגף המחשוב, מחלקת לוגיסטיקה ובטחון, משאבי אנוש, המשכיות עסקית, מחלקת לוגיסטיקה ובטחון. מנהל הגנת הסייבר יהיה אחראי על העלאת המודעות לאיומי הסייבר וההתמודדות עמם בקרב עובדים, ספקים, שותפים ולקוחות הבנק.

ייזום וביצוע תרגולים להבטחת מוכנות הבנק להתמודדות עם אירועי סייבר. הגדרת פרמטרים לבקרת אירועי סייבר חריגים אודותיהם יש לספק התראה לחברי ההנהלה, לרבות בזמן התרחשות האירוע בפועל.

ניתוח אירועי סייבר משמעותיים בישראל ובעולם, הפקת לקחים לבנק ויישום המסקנות הרלוונטיות. ריכוז הטיפול באירועי סייבר בעת התרחשותם וביצוע הפקת לקחים לאחר סיום הטיפול בהם. אחראי על ביצוע סקר בטיחות לגבי מערכות, תהליכים ושירותים חיוניים המוגדרים בעלי סיכון גבוה כאשר חלים שינויים משמעותיים במערכות, תהליכים, ושירותים חיוניים או בסביבה הטכנולוגית בה המערכות פועלות, ולפחות אחת ל-18 חודשים. מערכות חדשות ילוו ע"י הגנת הסייבר ואבטחת מידע ליישום האבטחה, וייעברו מבדק חדירה לקראת הכנסתן לייצור. במהלך הקורונה הגביר הבנק את הבקרה על סיכון זה בין היתר, עקב המעבר לעבודה מהבית והצורך לחזק את הטיפול בהתרעות מתוך הפוטנציאל כי גורמים עוינים ינצלו את השפעת המגיפה לביצוע תרמיות ומניפולציות.

סיכון רגולטורי

הסיכון הרגולטורי הינו סיכון להפסד הנובע מהוראות חקיקה או הוראות פיקוח חדשות, אשר גורמות לשינויים בסביבה העסקית של הבנק ובעקבותיהן נדרש הבנק לשנות התנהלות בנושא מסוים. שינויים אלו עלולים להשפיע על יכולתו של הבנק להציע שירותים בנקאיים מסוימים ללקוחותיו, או לחייבו לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת. בכל אחד מתחומי העסקים אותם מנהל הבנק והשירותים אותם הוא נותן ללקוחותיו, עשוי להתממש הסיכון והרגולטורי, כתוצאה מכל אחד מהגורמים השונים המפורטים לעיל.

- פעילות הבנק בתחומי הפעילות השונים כפופה לרגולציה רבה, הן בהיותו תאגיד בנקאי, הן בהיותו חברה ציבורית, חבר בורסה, או חברה בכלל ובהיותו מצוי תחת פיקוח הדוק של הפיקוח על הבנקים, רשות ני"ע ועוד.
 - הסביבה הרגולטורית דינאמית, ונתונה לשינויים רבים.
 - הטלת מגבלות חוקיות על פעילות הבנק.
- לבנק עלול להיווצר סיכון רגולטורי כתוצאה מגורמים חיצוניים אשר אינם תלויים בבנק, כגון: שינוי הוראות חוק, תקנות או הוראות פיקוח שונות (הוראות המפקח על הבנקים, הוראות רשות ניירות ערך, הרשות לאיסור הלבנת הון וכד'), או פסיקה חדשנית של בית המשפט לפיה נדרש הבנק לפעול בנושא מסוים באופן שונה מהאופן בו נהג לפעול.
- מעצם אופיו של הסיכון הרגולטורי, כמתואר לעיל, קיימת לבנק חשיפה גבוהה להתממשותם של סיכונים רגולטוריים, בתחומי פעילותו השונים, דהיינו: הסיכון השורשי של הבנק בגין סיכונים רגולטוריים הינו גבוה. מאידך, לבנק יש תיאבון אפסי לסיכון רגולטורי. בנוסף, ולצורך הקטנת חשיפת הבנק לסיכון רגולטורי, הבנק מלווה מקרוב את הליכי החקיקה והליכי התקנת ההוראות הרגולטוריות (במסגרת איגוד הבנקים, השתתפות בישיבות ועדות הכנסת, והשתתפות בוועדה לנהלים תקינים של בנק ישראל).

סיכון ציות

סיכון הציות הינו הסיכון שתוטל על התאגיד סנקציה חוקית או רגולטורית, קנס כספי, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית למכלול הוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק, או על נהלים הפנימיים.

ההוראות החלות על הבנק מחולקות למספר קבוצות עיקריות:

- הוראות חוק כלליות** - הבנק הינו תאגיד הפועל בישראל וחלים עליו מגוון חוקים, לרבות דיני עבודה, הגבלים עסקיים ועוד.
- הוראות דיני תאגידים** - הבנק הינו תאגיד נסחר ובשל כך חלים עליו דיני החברות, חוק ני"ע והתקנות שתוקנו מכוחו ועוד.
- הוראות בנקאיות** - הבנק הינו תאגיד בנקאי וככזה חלות עליו הוראות דין ייעודיות לרבות פקודת הבנקאות, חוק הבנקאות (רישוי), חוק הבנקאות (שירות ללקוח), הוראות הדין בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור הוראות המפקח על הבנקים וכן הוראות דין זרות כגון ה- FATCA וה- CROSS BORDER.

הבנק מנהל את סיכוני הציות בהתאם לחלוקה הבאה:

- הוראות צרכניות** - מכלול ההוראות המסדירות את הפעילות הבנקאית בישראל בכל הנוגע ליחסים שבין הבנק לבין הלקוח.
- אכיפה מנהלית** - הוראות החקיקה בתחום האכיפה המנהלית בתחום ני"ע, תחום הביטוח, דיני העבודה, פעילות עובדים ברשתות חברתיות וסיכונים סביבתיים.
- הוראות איסור הלבנת הון ומימון טרור** - ההוראות החלות על תאגידים בנקאיים שעניינן מניעת הלבנת הון ומימון טרור, לרבות, הוראות בתחום ה- FATCA, CROSS BORDER והסיכונים הכרוכים בהתקשרות עם גורמים מוכרזים ברשימת הסנקציות הבינלאומיות.

הבנק מבצע פעילויות עסקיות שונות היוצרות סיכוני ציות, שעיקריהן מפורטות להלן:

- פעילות הבנק במימון שוק הנדל"ן**: הבנק מעניק הלוואות לדיור (משכנתאות) מזה שנים רבות וכן נותן ליווי פרויקטים לבנייה, מימון נדל"ן מסחרי ואשראי עסקי.
- סיכוני הציות הגלומים בפעילויות אלה הינם בעיקר בתחום ההוראות הצרכניות הנוגעות להלוואות לדיור.
- פעילות קמעונאית**: חשבונות עו"ש, אשראי צרכני ופיקדונות. פעילות זו גדלה בשנים האחרונות כחלק מיישום התכנית האסטרטגית של הבנק.

- תחום ההוראות הצרכניות
 - פעילות חוצת גבולות של לקוחות (CROSS BORDER) לרבות הסיכון של סיוע ללקוח להעלים מיסים (TAX EVASION)
 - חובות הדיווח שנקבעו ע"י ה-OECD (CRS)
 - היבטי איסור הלבנת הון על פי חוק איסור הלבנת הון
 - חשבונות המנהלים ע"י מיופי כוח, לרבות עורכי דין (חשבונות נאמנות). יש לציין שהסיכון בגין פעילות תושבי החוץ התגבר בשנים האחרונות כתוצאה ממדיניות אכיפה של רשויות ברחבי העולם ושיתוף פעולה בינלאומי בנושא. בנוסף, העברת כספים בין חשבונות בני משפחה המבוצעת בידי לקוחות בעלי עושר פיננסי, מהווה סיכון בהיבט של העלמות מס ומקשה על זיהוי מקור הכספים.
 - **פעילות בניירות ערך:** פעילות בניירות ערך מחולקת ליעוץ ורכישת ני"ע עבור לקוחות פרטיים בארץ ובחו"ל, ומסחר עבור לקוחות קמעונאים, כשירים ומוסדיים כאשר עיקר הפעילות הינה ללקוחות באמצעות:
 - **מסחר עצמאי** - הבנק מאפשר ללקוח המעונין לסחור בני"ע באופן עצמאי לבצע זאת, הן באמצעות אפליקציית מסחר/ אתר מסחר או באמצעות העברת הוראות ליעוץ ההשקעות/ חדר המסחר. הבנק מאפשר שירותים מתקדמים ללקוחות עצמאיים מסחר באמצעות IB ללא צורך בפתיחת חשבון עצמאית אצלם והעברת כספים אלא תחת המטריה של הבנק. הבנק מאפשר גם שירותי אשראי ני"ע ללקוחות מתוחכמים.
 - **יעוץ השקעות** - לבנק יועצי השקעות המפוזרים בסניפי הבנק ונותנים שירות אישי ומקצועי ללקוחות בכל סכום השקעה, גם לקוח עם סכום קטן יחסית יוכל לקבל יעוץ מותאם לצרכיו בבנק ירושלים. ליעוץ ההשקעות יש המלצות השקעה אך הם אינם מחויבים לפעול עפ"י המלצות אלה, יכולים להתאים יעוץ באופן אישי ללקוחות ולרכוש ני"ע חדשים/ רלוונטים לכל לקוח, בניגוד לבנקים אחרים בהם היועצים מוגבלים לרשימת ני"ע אחידה
 - **ניהול תיקים** - הבנק עובד עם כל מנהלי התיקים הגדולים בשוק ההון (וגם עם קטנים) ומאפשר ללקוח המעונין בשירות זה לנהל את חשבונו בבנק ללא צורך העברת הפעילות לבנק/ חבר בורסה אחר
- סיכוני הציות הגלומים בפעילויות אלה מתרכזות בעיקר בחוק הייעוץ הישראלי.
- כחלק מניהול סיכון הציות מגובשת המדיניות לניהול הסיכון האמור, מבוצע מיפוי של סיכוני הציות, מטופלים מקרים של הפרות ציות, וכן מתנהל פיקוח שוטף על יישום מכלול הוראות החוק הנהלים והרגולציה החלים על הבנק.
- ניהול סיכון הציות מיושם בהתאם להוראות הדין ונוהל בנקאי תקין החלים על הבנק בהקשר זה, ובכלל זה בהתאם לנוסחו העדכני והמורחב של נב"ת 308 שהינו בתוקף מיום 1.1.2016.
- על פי הוראות תקנות ה-FATCA, הבנק מינה Responsible Officer (RO) אשר אחראי על הטמעת התקנות בבנק, להוות איש הקשר מול רשויות המס ולתת הצהרות שונות בשם הבנק. לאחר תאריך הדוח, דירקטוריון הבנק קבע כי קצין הציות של הבנק יישמש גם כ-RO לעניין ה-FATCA (חלף ה-CRO אשר כיהן בתפקיד עד לאותו מועד).
- דיווח FATCA של המוסדות הפיננסיים בישראל לרשות המיסים בוצע ביום 4 לספטמבר 2017 בגין יתרות סוף שנה של החשבונות ברי דיווח לשנת 2016. הבנק העביר את המידע לרשויות המיסים בישראל בהתאם להוראות החוק והתקנות. כמו כן, הבנק נערך ליישום תקן ה-CRS ולדיווח על תושבי חוץ בעלי חבות מס זרה, לקראת כניסתן הצפויה של תקנות מס הכנסה בנושא זה.
- במרץ 2015 הוציא המפקח על הבנקים חוזר בנושא "ניהול סיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות" CROSS BORDER. חוזר זה טומן בחובו חובות המוטלות על התאגיד הבנקאי בכל הנוגע לחביות המס של לקוחותיו. האחריות לניהול סיכוני ה-CROSS BORDER מוטלת על קצין הציות הכפוף ליועצת המשפטית כחלק מיישום ההוראה נבנתה מדיניות לניהול סיכון חוצה גבולות, נקבעו כללים לזיהוי לקוחות בעלי סיכון גבוה ונבנתה תכנית עבודה.
- בעקבות פרסום חוק ייעול הליכי אכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, אומץ בבנק ירושלים מנגנון אכיפה מנהלית, אשר חוסה תחת דיני ניירות ערך ואומץ גם בתחומים נוספים כגון שוק ההון (ביטוח), דיני עבודה, הגבלים עסקיים, הגנת הפרטיות, סיכונים סביבתיים ושימוש עובדים ברשתות חברתיות.
- בהתאם לעקרונות שהותוו על-ידי רשות ניירות ערך, גיבש הבנק תוכנית אכיפה פנימית מקיפה אשר נועדה למזער את חשיפת הבנק לסיכון כי יוטלו על הבנק סנקציות כספיות או אחרות בגין אי ציות של הבנק ו/או עובדיו להוראות הדינים החלים עליו.
- ניהול סיכוני הציות בבנק מתבצע ע"י קצין הציות, הכפוף ישירות למנהלת האגף ליעוץ משפטי ציות ואכיפה, שהינה חברה בהנהלת

הבנק .

תגמול
מדיניות תגמול לשנים 2020-2022

[נדבך 3]

ראה ביאור 22 לדוחות הכספיים לשנת 2020.

תוספת א' – קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים

טבלה 43 – הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (L1)

[נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2020						
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו	יתרות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי במיליוני ש"ח	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון שוק	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון
3,137.9	-	-	-	-	-	-
462.4	359.5	358.0	-	-	1.5	-
11,072.6	13,998.1	13,998.1	-	-	-	-
(191.3)	14.9	14.9	-	-	-	-
10,881.3	14,013.0	14,013.0	-	-	-	-
163.2	163.2	163.2	-	-	-	-
1.4	53.9	53.9	-	-	-	-
254.0	434.4	423.3	-	-	-	11.1
14,900.2	15,024.0	14,957.5	53.9	-	1.5	11.1
סך כל הנכסים						
התחייבויות						
11,705.2	-	-	-	-	-	-
162.2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
1,720.5	-	-	-	-	-	-
1.5	-	-	-	-	-	-
310.8	-	-	-	-	-	-
13,900.2	-	-	-	-	-	-
סך התחייבויות						

טבלה 43 – הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (L1) (המשך)

[נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2019						
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו	יתרות מאזניות כפי שהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי במיליוני ש"ח	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון שוק	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון
3,054.8	3,054.8	3,054.8	-	-	-	-
345.9	345.9	339.8	-	-	6.1	-
10,731.3	10,731.3	10,731.3	-	-	-	-
(111.5)	(111.5)	(97.2)	-	-	-	(14.3)
10,619.8	10,619.8	10,634.1	-	-	-	(14.3)
-	-	-	-	-	-	-
159.5	159.5	159.5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
3.2	8.2	8.2	-	8.2	-	-
114.9	114.9	98.3	-	-	-	16.6
14,298.1	14,301.1	14,286.5	8.2	8.2	6.1	2.3
סך כל הנכסים						
התחייבויות						
10,887.6	-	-	-	-	-	-
112.0	-	-	-	-	-	-
0.4	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
2,133.1	-	-	-	-	-	-
2.0	-	-	-	-	-	-
201.5	-	-	-	-	-	-
13,336.6	-	-	-	-	-	-
סך התחייבויות						

טבלה 44 - הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)

[נדבר 3]

הפניה לרכיבי ההון הפיקוחיים	ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2020	
	במיליוני ש"ח		
	3,054.8	3,137.9	נכסים
	345.9	462.4	מזומנים ופיקדונות בבנקים
	-	-	ניירות ערך
	-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
14	-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף הפחתה
	345.9	462.4	מזה: ניירות ערך אחרים
	-	-	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
	10,731.3	11,072.6	אשראי לציבור
	(111.5)	(191.3)	הפרשה להפסדי אשראי
20	(101.7)	(104.2)	מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
	(9.8)	(87.1)	מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	10,619.8	10,881.3	אשראי לציבור, נטו
	159.5	163.2	בניינים וציוד
	-	-	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
6	-	-	מזה: מוניטין
7	-	-	מזה: נכסים בלתי מוחשיים אחרים
	3.2	1.4	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	114.9	254.0	נכסים אחרים
	72.8	92.1	מזה: נכסי מס נדחה
9	56.2	81.0	מזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
8	-	-	מזה: התחייבות בגין מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים
	16.6	11.1	מזה: נכסי מס נדחה אחרים
12	-	-	מזה: עודף עתודה על יעודה
	42.1	161.9	מזה: נכסים אחרים נוספים
	14,298.1	14,900.2	סך כל הנכסים

טבלה 44 - הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2): (המשך)

[נדבך 3]

הפניה לרכיבי ההון הפיקוחיים	ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2020	
	במיליוני ש"ח		
	10,887.6	11,705.2	התחייבויות והון
			פיקדונות הציבור
	112.0	162.2	פיקדונות מבנקים
	0.4	-	פיקדונות הממשלה
	-	-	ניירות ערך שהושאלו
	2,133.1	1,720.5	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
	129.7	42.6	מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
	248.0	241.2	מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי
	238.5	236.7	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
	9.5	4.5	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	2.0	1.5	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
	-	-	מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
	201.5	310.8	התחייבויות אחרות
	-	-	מזה: התחייבות בגין מס נדחה המיוחסת לפנסיה
	13,336.6	13,900.2	סך כל ההתחייבויות
			הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
	961.5	1000	מזה: הון מניות רגילות
	226.8	226.8	מזה: הון מניות רגילות ופרמיה
1	226.8	226.8	מזה: עודפים
3	738.8	777.2	מזה: רווח כולל אחר מצטבר
4	(4.1)	(4.0)	מזה: רווחים בגין התאמות בגין הטבות לעובדים
	(4.7)	(0.9)	מזה: רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך למכירה לפי שווי הוגן
	0.6	-	מזה: הפסדים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים
10	-	-	מזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
	-	-	מזה: קרנות הון
	-	-	מזה: הון מניות בכורה
	-	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
15A	-	-	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
15B	-	-	מזה: מכשירים הוניים אחרים
	-	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
16A	-	-	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
16B	-	-	זכויות שאינן מקנות שליטה*
	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
5	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 1 נוסף
17	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2
19	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
	961.5	1,000.0	סך כל ההון העצמי
	14,298.1	14,900.2	סך כל ההתחייבויות והון

**טבלה 45 – המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות
בדוחות הכספיים (LI2)**

[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2020				
א	ב	ג	ד	ה
פריטים שחלה עליהם:				
סך הכל	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
במיליוני ש"ח				
14,956.4	14,892.8	-	53.9	9.7
-	-	-	-	-
14,956.4	14,892.8	-	53.9	9.7
696.3	696.3	-	-	-
(113.2)	(111.2)	-	(2.0)	-
14.9	14.9	-	-	-
-	-	-	-	-
15,554.5	15,492.8	-	52.0	9.7

- 1 סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי LI1)
- 2 סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי LI1)
- 3 סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי
- 4 סכומים חוץ-מאזניים
- 5 הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2
- 6 הבדלים הנגרמים מהפרשות
- 7
- 8 סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות

ליום 31 בדצמבר 2019				
א	ב	ג	ד	ה
פריטים שחלה עליהם:				
סך הכל	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
במיליוני ש"ח				
14,300.8	14,286.5	-	8.2	6.1
-	-	-	-	-
14,300.8	14,286.5	-	8.2	6.1
779.0	779.0	-	-	-
(105.6)	(104.4)	-	(1.2)	-
(49.2)	(49.2)	-	-	-
-	-	-	-	-
14,925.1	14,911.9	-	7.0	6.1

- 1 סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי LI1)
- 2 סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי LI1)
- 3 סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי
- 4 סכומים חוץ-מאזניים
- 5 הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2
- 6 הבדלים הנגרמים מהפרשות
- 7
- 8 סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות

מונח	תיאור קצר
אובליגו	מייצג את סך החבות שהועמדה ללקוח ומהווה את החבות הכוללת לבנק.
אינפלציה	תהליך מתמשך של עליית מחירים, האינפלציה נמדדת על ידי שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן.
אירוע קיברנטי (סייבר)	אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר, לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.
אמצעי שליטה	<p>על פי חוק בנקאות (רישוי), התשמ"א – 1981, כל אחת מאלה:</p> <p>(1) זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה או בגוף מקביל של תאגיד אחר;</p> <p>(2) הזכות למנות דירקטור בתאגיד, ולעניין זה:</p> <p>(א) יראו את מי שמינה דירקטור בתאגיד כבעל הזכות למנותו;</p> <p>(ב) חזקה על תאגיד שנושא משרה בו נתמנה לדירקטור בתאגיד אחר, ועל מי ששולט באותו תאגיד, שהם בעלי הזכות למנותו;</p> <p>(3) הזכות להשתתף ברווחי התאגיד;</p> <p>(4) הזכות ליתרת נכסי התאגיד בעת חיסולו לאחר סילוק חביויותיו.</p>
ארגון מחדש של חוב בעייתי	חוב אשר פורמאלי עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב.
אשראי בהשגחה מיוחדת	אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.
אשראי נחות	אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק ע"י השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.
אשראי פגום	אשראי אשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהתאגיד הבנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו (תשלומי קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. חוב יסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שתנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור.
באזל III/באזל III	הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.
גידור	עסקה פיננסית שמטרתה להגן על משקיע מפני שינויים בערך ההשקעה הון על בסיס מתמשך - going concern capital.
הון עצמי רובד 1	הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון

מונח	תיאור קצר
הון רובד 2	<p>הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות ההון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".</p> <p>שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רובד 2 הינו הון נחות יותר (gone concern capital) והוא כולל בעיקר מכשירי כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל III וכן מכשירי ההון החדשים הכשירים שמהווים ההון המותנה (contingent convertible- CoCo) שהונפקו על ידי הבנק ושיומרו למניות הבנק בקרות אירוע מוכן (point of non viability). כמו כן, במסגרת הון זה נכללים פריטים נוספים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתאיח עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.</p>
הון רגולטורי	<p>הון המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד). רכיבי הון חשבונאי ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הכשירים להיכלל כהון רגולטורי).</p>
הלואה לדיור	<p>הלואה המקיימת אחד מאלה, ובלבד שלא ניתנה למטרת עסק:</p> <p>(1) ההלוואה מיועדת לרכישה או לחכירה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה, או שיפוץ;</p> <p>(2) ההלוואה מיועדת לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות בדירת מגורים תמורת דמי מפתח;</p> <p>(3) ההלוואה ניתנה במשכון דירת מגורים;</p> <p>(4) ההלוואה מיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה במלואה או בחלקה כאמור בסעיפים קטנים 1 ו-2.</p>
הלואה ממונפת	<p>(1) אשראי שניתן למימון עסקה הונית</p> <p>(2) היחס בין סך החוב של הלווה ל-EBIDTA של הלווה עולה על שיעורים שקבע הבנק, בין היתר בהתחשב ברמות המקובלות בענף או במגזר ספציפי</p> <p>(3) לווה המאופיין ביחס גבוה של חוב לשווי נקי</p> <p>(4) רמת המינוף, לאחר המימון, כפי שהיא נמדדת באמצעות יחסי המינוף, גבוהה משמעותית מהנורמות המקובלות בענף או מרמות היסטוריות</p>
הסכמי CSA	<p>הסכמי קיזוז שגורמים לתיחום ולמזעור סיכוני האשראי בפעילות זאת, על-ידי התחשבות יומית, לרוב המתבצעת בין הבנק והצד הנגדי בהתאם להסכם.</p>
הפרשה פרטנית	<p>הפרשה שנקבעת בהתאם לבחינה פרטנית של כל חוב ונקבעת בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי המהווה בשיעור הריבית המקורית של החוב או, כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון, בהתאם לשווי הוגן של הביטחון. לצורך קביעת ההפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד ולסיווג החוב פגום, זאת על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת ע"י הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, ע"י יחידות ניהול סיכוני האשראי בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.</p> <p>ללא הקשר בסיווג בהתאם לקריטריונים האיכותיים שקבע הבנק כאמור לעיל, ההפרשה הפרטנית מבוצעת על כל חוב העולה על 1 מיליון ש"ח המצוי בפיגור של 90 יום.</p>
הפרשה קבוצתית	<p>הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.</p>
חברת דירוג	<p>חברה הקובעת דירוגי אשראי לממשלות, לחברות ולחובות המונפקים על ידיהן. בישראל פועלות שתי חברות דירוג – "מעלות" ו"מדרוג".</p>
חח"ד - חשבון חוזר דביטורי	<p>חשבון עובר ושב עסקי עם מסגרת אשראי.</p>

מונח	תיאור קצר
חשיפות חוץ מאזניות	<p>חשיפות אלו נובעות ממחויבויות שנטל הבנק כלפי הלווים שלו אך לתאריך הדיווח טרם מומשו/נוצלו על ידי הלווים ולאור זאת חשיפות אלו טרם באות לידי ביטוי ברישום נכס או התחייבות מאזנית. דוגמה לחשיפות אלו הן, בין היתר:</p> <ul style="list-style-type: none"> - התחייבויות למתן אשראי שטרם נוצלו; - מסגרות אשראי לא מנוצלות; - התחייבויות בהתאם להסכמי ערבות; - התחייבויות בהתאם לאישור עקרוני המחייב את הבנק לשמור על ריבית לתקופה מסוימת. - ועוד.
יחס הלימות הון	<p>יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.</p>
יחס כיסוי נזילות	<p>יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.</p>
יחס מינוף	<p>מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכנה), כאשר היחס מבוטא באחוזים.</p>
כתבי התחייבות נדחים	<p>כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבויות אחרים מאותו סוג.</p>
לווה	<p>בעל חבות מאזנית או חוץ מאזנית בבנק. לווה עשוי להיות נוטל התחייבות למתן אשראי, ערבות או אשראי בבנק וגם המנפיק של ניירות ערך בהם השקיעה הבנק. לצורך בחינת חשיפת הבנק הלווה מוגדר כ"אדם בעל חבות, לרבות בן זוגו וכן מספר לוויים, כאשר ההחזר הצפוי של החבות מתבסס בעיקרו על אותו מקור החזר, ולאף אחד מהם אין מקור משמעותי נוסף להחזר החבות".</p>
מגנ"א - מערכת גילוי נאות אלקטרוני	<p>מערכת מידע לקליטתם והפצתם דרך רשת האינטרנט, של מכלול הדיווחים הנדרשים מגופים הכפופים לפיקוחה של הרשות: תאגידים, מנהלי קרנות נאמנות, נאמנים, חברות יועצי השקעות, חברות לניהול תיקים וחתמים.</p>
מס"ב - מרכז הסליקה הבנקאי	<p>חברה בבעלות חמשת הבנקים הגדולים, המנהלת מערכת אוטומטית לסליקה נטו של חיובים וזיכויים אלקטרוניים</p>
מק"מ-מלווה קצר מועד	<p>נייר ערך ממשלתי המונפק על ידי בנק ישראל, והוא משמש כאחד הכלים המוניטריים שמפעיל בנק ישראל. המק"מ מונפק לטווח של עד שנה, אינו צמוד ואינו נושא ריבית.</p>
משך חיים ממוצע (מח"מ)	<p>משך חיים ממוצע (מח"מ) נמדד בשנים ומשקלל את תשלומי הריבית התקופתיים של המכשיר הפיננסי לאורך חייו עד לפידיון הסופי. ככל שמשך החיים הממוצע ארוך יותר שווי הוגן של המכשיר מושפע יותר משינויים בשיעורי הריבית ומגורמים כלכליים אחרים ולפיכך מסוכן יותר.</p>
נגזר	<p>נגזר הוא מכשיר פיננסי או חוזה אחר, בעל 3 מאפיינים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. שוויו משתנה בהתאם לשינוי בשיעור ריבית, במחיר פיננסי מוגדר, במחיר סחורה מוגדר, בדירוג אשראי או בבסיס דומה. 2. אינו דורש השקעה ראשונית נטו או דורש השקעה ראשונית נטו הנמוכה מההשקעה שהייתה נדרשת עבור סוגים אחרים של חוזים, שחזוי כי יגיבו באופן דומה לשינויים בגורמי שוק. 3. הוא מסולק במועד עתידי.
נגזר אשראי	<p>חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון וכו'.</p>
נדבך 1	<p>הקצאת הון מזערי כנגד סיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים, בשיטה הקושרת את היקף החשיפות לסיכונים השונים לדרישת ההון הרגולטורית. הוראות נדבך 1 שנקבעו על ידי ועדת באזל אומצו במסגרת הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 201 עד 209 והם קובעים שיטה פיקוחית לחישוב נכסים משוקללים בסיכון ואופן החישוב של דרישות ההון בגין נכסי סיכון כאמור.</p>

תיאור קצר	מונח
<p>מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכונים סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שיבוצע על ידי הפיקוח על הבנקים.</p>	נדבך 2
<p>משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.</p>	נדבך 3
<p>נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחוץ מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק משוקללות בסיכון המיוחס לה בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין 203 עד 209 בכל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכות תפעולי. נכסי סיכון כאמור נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק דרישת ההון הרגולטורי במסגרת הדרישות להלימות ההון.</p>	נכסים משוקללים בסיכון או נכסי סיכון (RWA)
<p>סיכון אשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על פי הסכם האשראי.</p>	סיכון אשראי
<p>הינו הסיכון משינויים לא צפויים בקצב האינפלציה, כלומר בשינויים במדד המחירים לצרכן.</p>	סיכון אינפלציה
<p>חשיפה לשינוי של מחירים – כגון: מחירי מניות, אופציות וכד'.</p>	סיכון בסיס אחר
<p>רמת החשיפה הנובעת מכך שחלק מהכנסות, הוצאות, נכסים או התחייבויות של הבנק או חברות הבנות שלו נקובים במטבע שונה ממטבע הפעילות שלהם, לעלייה או ירידה בשערי המטבעות להם הם חשופים. אלה עלולים לפגוע באופן ניכר וליצור הפסדים ובמקרים מסוימים אף להביא להפסדים כבדים.</p>	סיכון נזילות
<p>רמת החשיפה הנובעת מכך שחלק מהכנסות, הוצאות, נכסים או התחייבויות של הבנק או חברות הבנות שלו נקובים במטבע שונה ממטבע הפעילות שלהם, לעלייה או ירידה בשערי המטבעות להם הם חשופים. אלה עלולים לפגוע באופן ניכר וליצור הפסדים ובמקרים מסוימים אף להביא להפסדים כבדים.</p>	סיכון מטבע
<p>סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי הריבית במטבעות השונים.</p>	סיכון ריבית
<p>סיכון להפסד או ירידת-ערך הנובע משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים או קבוצת תיקים, וברמה הכוללת שינוי בשווי הכלכלי של הבנק, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשוקים.</p>	סיכון שוק
<p>עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. עסקאות מסוג זה מבוצעות לעיתים קרובות כאשר קבוצות של מלווים ממנות יחד אותן הלוואות כך שהסכום שמועמד ללווה גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות. תהליך פיננסי של חיוב זיכוי לקוחות ויישוב יתרות.</p>	סינדיקציה של הלוואה
<p>הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, למעט בנקים; כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד, יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. כמו כן, כאשר תאגיד מוחזק על ידי יותר מאדם אחד, מחזיק שאין לו שליטה, שהתאגיד המוחזק הוא מהותי עבורו (כגון: מבחינה הונית), יחד עם התאגיד המוחזק וכן כל מי שנשלט על ידם בקבוצת לווים אחת.</p>	סליקה
<p>ממשל ניהול הסיכונים, מסתמך על שלושה קווי הגנה: קו ראשון: הנהלות קווי העסקים; קו שני: פונקציית ניהול סיכונים, חשבות, ייעוץ משפטי; קו שלישי: ביקורת פנימית.</p>	קבוצת לווים
<p>ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסי בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית: - רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק; - רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים;</p>	קווי הגנה
<p>ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסי בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית: - רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק; - רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים;</p>	שווי הוגן

מונח	תיאור קצר
	- רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש טכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.
שיעור המימון (LTV)	שיעור המימון הינו המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף את מידת סיכון ההלוואה, כאשר אחוז המימון גבוה ומחירי הדיור יורדים, לווים עלולים למצוא את עצמם במצב של הון שלילי, בו הם חייבים יותר מערך הבית שבידיהם.
ALM – Asset and Liability Management	ניהול נכסי בנק והתחייבויותיו במגמה ליצור הקבלה מתאימה ביניהם ולהכביר את הונו של הבנק בטווח הארוך, לטובת בעלי מניותיו.
BPV – Basic Point Value	השינוי בשווי ההוגן מתזוזה מקבילה של נקודת בסיס אחת. 100 BPV הינו השינוי בשווי ההוגן מתזוזה מקבילה של 100 נקודות בסיס.
CCF – Credit Conversion Factor	מקדמי המרה לאשראי. פריטים חוץ מאזניים יומרו לשווה ערך חשיפות אשראי באמצעות שימוש במקדמי המרה לאשראי. המרה זו תבוצע לאחר הפחתת סיכון האשראי.
CCR - Counterparty Credit Risk	סיכון אשראי צד נגדי - מהווה תת סיכון של סיכון האשראי הכולל אליו חשוף הבנק, ומבטא את הסיכון שצד נגדי בעסקת חוזה פיננסי ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של העסקה ולא יעמוד בתשלומים הנדרשים על פי תנאי העסקה. סיכון אשראי של צד נגדי יוצר סיכון דו-צדדי להפסד ומשתנה לאורך חיי העסקה. ערך השוק של העסקה משתנה באופן רציף בהתאם לתנודות גורמי השוק העומדים בבסיסה, ויכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים בעסקה.
CRM - Credit Risk Mitigation	הפחתת סיכון אשראי - מקזזי סיכון המותרים לקיזוז עפ"י הוראות באזל II (בעיקר: ביטחונות נזילים משועבדים כנדרש). לפי הוראות אלה הבנק יכול, בעת חישוב דרישות ההון, להפחית את חשיפת האשראי שלו כלפי הצד הנגדי, ובכך להביא בחשבון את השפעת הפחתת הסיכון של הביטחון.
CVA - Credit Valuation Adjustment	חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.
DVA - debt valuation adjustment	התאמות חשבונאיות בגין סיכון אשראי של הבנק שנכללו בשווי ההוגן של ההתחייבויות בגין מכשירים נגזרים.
ECAI - External Credit Assessment Institution	חברת דירוג אשראי חיצונית כשירה היא ישות, שאיננה סוכנות אשראי לייצוא (ECA), המנפיקה דירוגי אשראי חיצוניים ושהוכרה על ידי הפיקוח על הבנקים כמי שעמדה בדרישות הכשירות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא "מדידה והלימות הון – הגישה הסטנדרטית – סיכון אשראי".
EAD – Exposure at Default	ההיקף הצפוי של חשיפתו של צד נגדי בעת כשל אשראי.
EDTF -Enhanced Disclosure Task Force	צוות משימה לשיפור הגילוי שהוקם על ידי ה-FSB. מטרת הגוף הינה לשפר את איכות הגילויים על הסיכונים, שיפור יכולת ההשוואה והשקיפות.
FATCA - Foreign Accounts Tax Compliance Act	חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושליכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.
FSB -Financial Stability Board	גוף בינלאומי אשר מפקח על המערכת הפיננסית הבינלאומית. מטרתו, לקדם את היציבות במערכת הפיננסית.
ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process	תהליך הערכת הלימות ההון משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן.
IRRBB – Interest Rate Risk in the Banking Book	סיכון הריבית בכל המכשירים הפיננסיים המאזניים והחוץ מאזניים, למעט מכשירים פיננסיים שהינם חלק מהתיק למסחר.
KPI – Key Performance Indicator	מטרה עסקית רצויה המוגדרת במונחים כמותיים או איכותניים נגזרת מהמגבלות של התיאבון לסיכון.
RTGS – Real Time Gross Settlement	מערכת תשלומים לסליקה מיידית וסופית של תנועות כספיות בין בנקים לגורמים עסקיים נוספים.
RWA – Risk Weighted Assets	נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחוץ מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק משוקללת בסיכון המיוחס לה בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין 203 עד 209 בכל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי. נכסי סיכון אלו נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק הון רגולטורי במסגרת הדרישות לעמידה ביחסי הלימות ההון.

תיאור קצר	מונח
<p>עסקאות מימון ניירות ערך שבהן ערך העסקה תלוי בהערכות השוק והעסקה כפופה פעמים רבות להסכמי מרווח.</p>	<p>SFT</p>
<p>התהליך נועד להבטיח כי התאגידים הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידים הבנקאיים לפתח להשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכניהם. במסגרת התהליך בוחן הפיקוח את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי וכן התהליך הפנימי שננקט על ידי הבנק להערכת נאותות כוללת של הלימות ההון הרגולטורי המוחזק על ידי הבנק כנגד החשיפות. תהליך זה נועד לתת לרגולטור כלים להערכה עצמאית של פרופיל הסיכון של הבנק וניהול הסיכונים ולקבוע צעדים להתערבות מוקדמות במטרה למנוע פגיעה ביציבות הבנק ואיתנות הפיננסית שלו.</p>	<p>SREP - Supervisory Review Process</p>
<p>הינו מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש; השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרת המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסים חשופים להם, וכן להחזיר הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכוני השוק בפעילויות שונות.</p>	<p>VaR - Value at Risk</p>

מפקידים גדולים, 82
מקורות מימון, 83

נ

נגזרים, 18, 24, 25, 33, 34, 45, 48, 57, 61, 63, 64
נזילות, 3, 7, 80, 81, 82, 84, 97, 98
ניירות ערך, 5, 24, 25, 30, 34, 37, 55, 60, 61, 63, 64, 77, 97, 84
נכסי סיכון, 3, 17, 31, 96, 97, 98
נכסים אחרים, 24, 45, 48, 63, 64, 95
נכסים משועבדים, 3

ס

סייבר, 76, 95
סיכון אשראי, 3, 17, 27, 30, 32, 34, 37, 45, 48, 52, 53, 97
98, 99
סיכון מימון, 85
סיכון נזילות, 97, 98
סיכון רגולטורי, 77
סיכון ריבית, 97, 98
סיכון שוק, 17, 97, 98
סיכון תפעולי, 17, 27, 30, 68, 69

ע

עתידיים, 5, 6

פ

פיקדונות הציבור, 25, 63, 86

ש

שווי הוגן, 16, 18, 45, 48, 57, 71, 73, 97, 98

ת

תגמול, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94

א

אינדקס, 3, 101
אשראי לדיוור, 3, 9, 44

ב

באזל, 5, 7, 9, 15, 26, 27, 37, 38, 55, 79, 95, 96, 97, 99
בטחונות, 34, 37, 55
בקרות, 38, 76, 96

ג

גידור, 60, 65, 95

ה

הון מניות, 16, 18, 20, 25
הון עצמי רובד 1, 8, 9, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 26, 30, 95
הון רובד 2, 8, 15, 16, 21, 26, 96
הלבנת הון, 77, 78, 89
הלוואות לדיוור, 9, 78
הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי, 15, 24, 96

מ

מבנה וארגון, 36
מגבלות, 7, 8, 9, 15, 62, 65, 74, 77
מגזרי פעילות, 31
מדדי ביצוע עיקריים, 3
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים, 15
מוסדיים, 78, 85
מיזוגים, 5, 15
מיזוגים ורכישות, 5, 15
מינוף, 7, 8, 28, 33, 35, 96, 97
מיסים נדחים, 18, 19, 23
ממשל תאגידי לניהול הסיכונים, 36
מסגרות אשראי, 79, 96